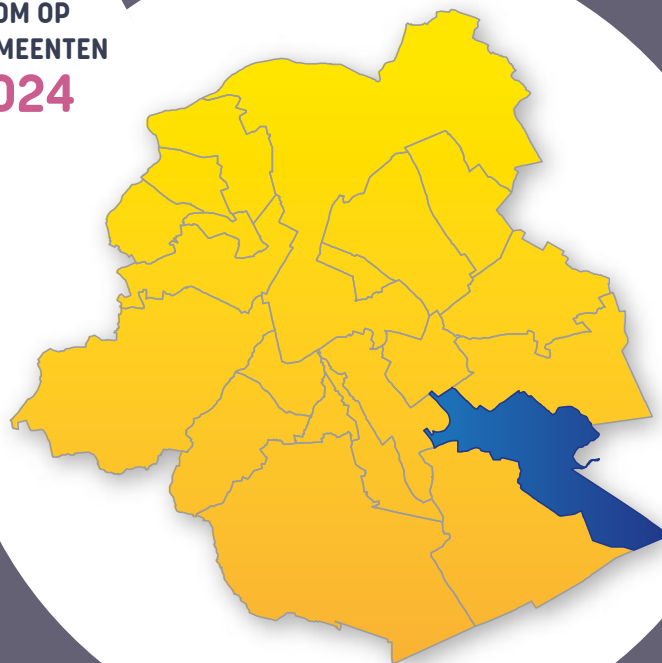

ZOOM OP
DE GEMEENTEN
2024

zoom op

OUDERGEM

Bron

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van
Brussel-Hoofdstad

Vertalingen

SA Production

Lay-out

Nathalie DA COSTA MAYA

Wettelijk depot

D/2023/9334/16

Reproductie met bronvermelding is toegestaan

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en
Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad (2024), Zoom op de
gemeenten: Oudergem, Brussels Hoofdstedelijk
Gewest en Vivalis.Brussels.

Dit document is ook beschikbaar in het Frans.

VOOR MEER INFORMATIE**Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse**

Naamsestraat 59, 1000 Brussel

bisa@perspective.brussels

<https://bisa.brussels/>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

Marion ENGLERT marion.englert@vivalis.brussels

Jonathan UNGER jonathan.unger@vivalis.brussels

Sarah MISSINNE sarah.missinne@vivalis.brussels

Peter VERDUYCKT peter.verduyckt@vivalis.brussels

Belliardstraat 71, Bus 1, 1040 Brussel

observat@vivalis.brussels

[https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/
observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-
welzijn-van-brussel](https://www.vivalis.brussels/nl/informerer/observatoire/observatorium-voor-gezondheid-en-welzijn-van-brussel)

Verantwoordelijke uitgevers

Astrid ROMAIN (BISA) en Nathalie NOËL (Vivalis)

1. OUDERGEM EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

4

- 1.1. Landschap en stedenbouwkundige structuur van het gemeentelijk grondgebied 4
- 1.2. De inwoners en hun kenmerken 5
- 1.3. Uitdagingen 7

2. BEVOLKING

8

- 2.1. Bevolkingsdichtheid en spreiding in de gemeente 8
- 2.2. Evolutie en loop van de bevolking 9
- 2.3. Structuur volgens leeftijd en geslacht 11
- 2.4. Nationaliteiten 12
- 2.5. Huishoudens 14

3. JONGE KINDEREN

15

- 3.1. Evolutie en kenmerken van de geboorten 15
- 3.2. Evolutie van het aantal kinderen jonger dan 3 jaar 16
- 3.3. Kinderopvang: dekkingsgraad en toegankelijkheid 17

4. ONDERWIJS

18

- 4.1. Evolutie van de bevolking van 3 tot en met 17 jaar 18
- 4.2. Schoolbevolking: onderwijsniveau, plaats van de school en onderwijsvorm 19
- 4.3. Schoolachterstand 20

5. ARBEIDSMARKT

21

- 5.1. Sociaal-economische positie van de bevolking 21
- 5.2. Activiteits-, werkgelegenheids- en werkloosheidsgraad 22
- 5.3. Profiel van de niet-werkende werkzoekenden 24
- 5.4. Kenmerken van de Oudergemse loontrekkenden 25

6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

26

- 6.1. Algemene situatie 26
- 6.2. De specifieke economische kenmerken van Oudergem 26
- 6.3. Bedrijfsmigraties 28

7. INKOMENS

29

- 7.1. Fiscale inkomens 29
- 7.2. Personen die een uitkering ontvangen 33
- 7.3. Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT) 34

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

35

- 8.1. Kernindicatoren voor de gemeentelijke financiën 35
- 8.2. Structuur van de belangrijkste gewone ontvangsten en uitgaven 35
- 8.3. Investerings 36

9. HUISVESTING

37

- 9.1. Kenmerken van woongebouwen 37
- 9.2. Sociale woningen en andere woningen van sociale aard 38
- 9.3. Vastgoedprijzen 40

10. MOBILITEIT EN MILIEU

41

- 10.1. Mobiliteit 41
- 10.2. Milieu 43

11. GEZONDHEID

47

- 11.1. Levensverwachting en mortaliteit 47
- 11.2. Algemene gezondheidstoestand 49
- 11.3. Preventie 52
- 11.4. Focus op de oudere bevolking 53

GLOSSARIUM

54

LIJST MET ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN / MEER WETEN

58

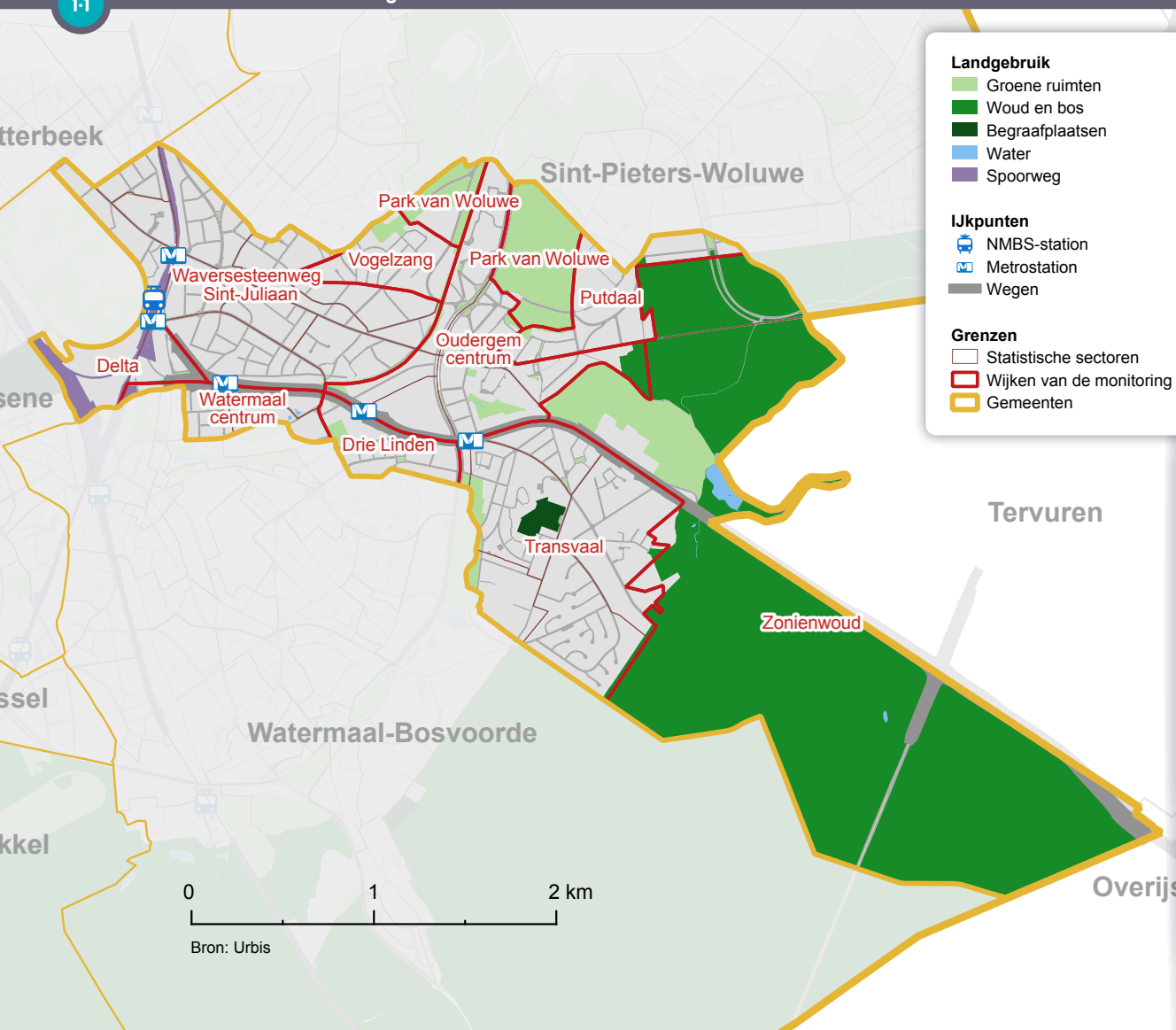
BIBLIOGRAFIE

59

1. OUDERGEM EN ZIJN INWONERS IN EEN NOTENDOP

1-1

Referentiekarta van Oudergem

1.1. LANDSCHAP EN STEDENBOUWKUNDIGE STRUCTUUR VAN HET GEMEENTELIJK GRONDGEBIED¹

Oudergem (9 km² en 5,6 % van het gewestelijke grondgebied) is een gemeente in het zuidoosten van het Brussels Gewest ([tweede kroon](#)). Ze grenst in het noordwesten aan Etterbeek en Elsene (universiteitscampus Oefenplein) en in het noorden aan Sint-Pieters-Woluwe. In het zuiden grenst ze aan Watermaal-Bosvoorde en in het oosten aan Tervuren en Overijse (Vlaams Gewest).

De **referentiekarta** geeft weer hoe de gemeente statistisch wordt opgedeeld, en toont de **statistische sectoren**² en de **wijken** van de Wijkmonitoring **1-1**. Oudergem telt 10 wijken, waaronder het Zoniënwood. De grenzen van die wijken vallen niet altijd samen met de gemeentegrenzen. Sommige wijken liggen verspreid over verschillende gemeenten, zoals Putdaal, Vogelzang en Woluwepark (Oudergem en Sint-Pieters-Woluwe). De wijken Drie Linden en Watermaal-Centrum liggen zowel in Oudergem als in Watermaal-Bosvoorde. Oudergem is een vrij groene gemeente. Het Zoniënwood beslaat een groot deel van de gemeente in het zuidoosten, waar het Rood Klooster en Jezus-Eik de grens met Tervuren vormen.

De gemeente kende een recentere verstedelijking dan het Gewest als geheel, met een duidelijk kleiner aandeel woningen die vóór de jaren twintig zijn gebouwd. De meeste

¹ Dit deel is opgesteld op basis van de vorige versie van 'Zoom op de gemeenten' (2016) en het boek 'La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique' (Jaumain, 2008).

² De in het blauw aangegeven woorden worden in het glossarium op het einde van dit document toegelicht.

huizen zijn gebouwd na de Tweede Wereldoorlog en in de jaren zestig. De gemeente telt ook meer recente woningen (gebouwd na 1990) en meer huizen dan het gewestelijke gemiddelde. Omgekeerd telt ze proportioneel gezien minder appartementen.

De Waversesteenweg

De stedelijke ontwikkeling en dus ook de bevolking zijn geconcentreerd in het westen van de gemeente, met de hoogste dichtheden (zie kaart 2.1) langs de Waversesteenweg (tot meer dan 18.000 inwoners per km²), de historische ontwikkelingsas van de gemeente. Langs de Waversesteenweg staan vooral appartementen, waarvan de kwaliteit afneemt bij het naderen van Etterbeek, na het metrostation Hankar. Het centrum en het westen van de gemeente bestaan langs deze steenweg uit een mengeling van appartementen en huizen in gesloten bebouwing, vaak met tuin, waar de middenklasse en welvarende klasse wonen. De Waversesteenweg telt ook een aantal handelszaken en restaurants, in tegenstelling tot de rest van de gemeente, die veeleer een residentieel karakter heeft (met uitzondering van de omgeving van de metrostations Demey en Herrmann-Debroux, waar een aantal grote winkels liggen, zoals Carrefour, Brico en Delhaize).

Het centrum en het oosten van de gemeente

Tot aan de Tweede Wereldoorlog concentreerde de stedelijke ontwikkeling in de gemeente zich langs de Waversesteenweg. Grote delen van de wijken Vogelzang, Putdaal en Transvaal verstedelijkten pas in de jaren 1950 of zelfs 1960. Hier vestigden zich de middenklasse en de welvarende klasse, die voornamelijk eengezinswoningen bouwden. Er zijn nog grote groene ruimten langs de Woluwevallei en niet te vergeten het voormalige abdijdom van Rood Klooster aan de rand van het Zoniënwood. Ook de oude spoorlijn naar Tervuren is vandaag een belangrijke schakel in de Groene Wandeling. Over het algemeen leveren de groene ruimten en vijvers in Oudergem een belangrijke bijdrage aan het [groene en blauwe netwerk](#) van het Brussels Gewest.

Sociale woonwijken

Het aantal sociale woningen (in verhouding tot het aantal gezinnen) is relatief laag in Oudergem (minder dan 6 % op 1 januari 2021, tegenover 7 % op gewestelijk niveau). Ze zijn sterk geconcentreerd in het westelijke deel van de wijk Transvaal en, in mindere mate, ten westen daarvan (de wijken Drie Linden en Waversesteenweg - Sint-Juliaan).

Grote verkeersaders en mobiliteit

De gemeente wordt doorkruist door de Waversesteenweg, het einde van de autosnelweg naar Namen (E411) en de Vorstlaan (op de as van het Woluwedal). Als gevolg van deze grote verkeersaders krijgt de gemeente Oudergem te kampen met druk pendelverkeer tussen de

Brusselse agglomeratie en het zuiden van het land. Doorgaand verkeer is er ook op minder belangrijke wegen in de gemeente.

Daarnaast is het grootste deel van de gemeente goed bereikbaar met het openbaar vervoer, meer bepaald dankzij metrolijn 5, die de gemeente van oost naar west doorkruist. De verlenging van tramlijn 94 (nu lijn 8) van Watermaal-Bosvoorde naar het trammuseum in Sint-Pieters-Woluwe en sinds oktober 2018 ook naar Roodebeek, heeft de verbindingen met andere gemeenten in de [tweede kroon](#) en het noord-zuidverkeer binnen de gemeente verbeterd.

Delta

Het gebied Delta, een voormalig spoorwegterrein, grenst aan de campus Oefenplein van de Université Libre de Bruxelles en de Vrije Universiteit Brussel in het noordoosten van de gemeente. De ontwikkeling ervan heeft een merkbare invloed gehad op de ontwikkeling van de gemeente. Sinds eind 2017 bevindt het CHIREC-ziekenhuis (438 bedden op de locatie) zich op de noordelijke helft van het terrein aan de Triomflaan. De ontwikkeling van de zuidelijke helft, met andere woorden de driehoek tussen de spoorlijnen, is nog niet voltooid. Het RPA Delta Herrmann-Debroux beoogt hier evenwel de ontwikkeling te stimuleren van een gemengde wijk (voorzieningen, woningen en groene ruimten).

1.2. DE INWONERS EN HUN KENMERKEN

Demografisch profiel

Na een eerste piek in de jaren zeventig stagneerde de **bevolking** van de gemeente in de jaren tachtig en negentig onder de 30.000 als gevolg van de voortdurende peri-urbanisatie buiten het Gewest en de vergrijzing van de lokale bevolking. Vanaf het midden van de jaren nul groeide de bevolking van Oudergem echter gestaag aan. In het begin van deze periode verliep de bevolkingsgroei trager dan op gewestelijk niveau, maar dat is niet langer het geval: tussen 2012 en 2022 steeg het aantal inwoners van Oudergem met 9 % (+3.023), een hoger percentage dan op gewestelijk niveau (+7 %). Op 1 januari 2022 telt Oudergem 34.986 inwoners of 3 % van de gewestelijke bevolking.

Het aandeel ouderen (65 jaar en ouder) in Oudergem is groter dan in het Gewest (16 % tegenover 13 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot het aandeel jongeren onder de 18 jaar en de beroepsbevolking (18-64 jaar). Dat vertaalt zich in een **hogere gemiddelde leeftijd** dan die van het Gewest (39,9 jaar in Oudergem tegenover 37,8 jaar in het Gewest). Net als op gewestelijk niveau is het [geboortecijfer](#) in Oudergem de laatste tien jaar licht gedaald. Hoewel de daling minder snel verliep dan op gewestelijk niveau, ligt het geboortecijfer in de gemeente nog steeds lager dan in het Gewest als geheel.

Bijna een derde van de Oudergemse bevolking heeft een buitenlandse **nationaliteit**. De overgrote meerderheid van de inwoners met buitenlandse nationaliteit is afkomstig uit de landen van de Europese Unie (77 %), in het bijzonder uit de **EU-14**. Het type woningen en de leefomgeving van Oudergem (groene ruimten, nabijheid van de Europese School en de metro) trekken veel internationale ambtenaren en kaderleden aan, samen met hun gezin. Overigens vormen Japanners de op één na grootste groep inwoners met een buitenlandse nationaliteit (zij het ver achter de Fransen, van wie het aantal blijft stijgen). Hun aanwezigheid is te verklaren doordat de Japanse school in Oudergem gevestigd is. In vergelijking met het Gewest zijn personen van Noord-Afrikaanse afkomst ondervetegenwoordigd in de buitenlandse bevolking van Oudergem. 78 % van de bevolkingstoename van de gemeente tussen 2012 en 2022 is toe te schrijven aan personen met een buitenlandse nationaliteit (een percentage dat gelijk is aan dat van het Gewest).

De gemeente telt meer **koppels** (met of zonder kinderen) dan het Gewest. Omgekeerd zijn er minder alleenwonenden. Het woningaanbod (veel middelgrote eengezinswoningen) en de groene omgeving zijn aantrekkelijk voor gezinnen met voldoende inkomen om een huis te huren of te kopen in de gemeente. De aanwezigheid van een groot aantal kinderloze koppels houdt wellicht verband met het woningaanbod (zoals een voormalige arbeiderswijk en appartementen die in trek zijn bij jonge koppels) en de vergrijzing van gezinnen die sinds lang in de gemeente wonen en van wie de volwassen kinderen het huis uit zijn. Ten slotte is het aandeel eenoudergezinnen in de sociale woonwijken relatief groot.

Sociaal-economisch profiel

Oudergem ligt in de **tweede kroon** in het zuidoostelijke kwadrant. Het sociaaleconomische profiel van de bevolking is een combinatie van overwegend middenklasse en welvarende klasse. Het equivalent **inkomen** na belastingen is dan ook hoger dan de Brusselse mediaan. Het wordt bovendien wellicht onderschat door de aanwezigheid van werknemers van Europese en internationale instellingen (van wie het inkomen niet belastbaar is in België) in de gemeente. De inkomens liggen echter lager in de **statistische sector** Transvaal (waar ongeveer de helft van de woningen sociale woningen zijn), de Triomfiaan (die langs de campus Oefenplein loopt) en in de sector Shopping (dunbevolkt) in de **wijk** Oudergem centrum. In die gebieden liggen de inkomens onder het gewestelijke gemiddelde. Daarnaast zijn de inkomens tussen 2009 en 2019 gedaald in de sectoren met sociale woningen (Transvaal en Ten-Reuken), maar ook in andere sectoren, zoals Visserij (in de wijk Watermaal-Centrum, waarvan een deel in Watermaal-Bosvoorde ligt) en Shopping. In de andere sectoren is in deze periode een stijging van het mediane inkomen in de gemeente vastgesteld.

In januari 2021 zijn er in Oudergem 4.172 personen met **recht op verhoogde tegemoetkoming (RVT)** als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 12 % van bevolking.

De **activiteitsgraad** (69 %) is hoger dan het gewestelijke gemiddelde door de hogere activiteitsgraad van de vrouwen. Aangezien veel 15- tot 24-jarigen in Oudergem studeren,

zijn ze minder aanwezig op de **arbeidsmarkt**. Wanneer ze dat wel zijn, bedraagt hun **werkloosheidscijfer** echter 19 %.

De totale werkloosheidsgraad (9 %) is lager dan die van het Brussels Gewest. De werkzoekenden zijn vaker vrouw, ouder en vooral vaker houder van een diploma hoger onderwijs dan op gewestelijk niveau.

Bij de **loontrekkenden die in Oudergem werken** (ongeacht hun woonplaats), is het aandeel arbeiders en vrouwen groter dan in het Gewest in zijn geheel, wat overeenstemt met het grotere aandeel van **administratieve en ondersteunende diensten** (waaronder sommige dienstenchequejobs vallen) en de **zware diensten aan bedrijven**. De sector gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening is onder andere ook oververtegenwoordigd wat betreft aantal jobs door de aanwezigheid van het CHIREC.

Iets meer dan een op de tien geboorten vindt plaats in een uit één vrouw bestaand huishouden en 8 % in een huishouden zonder inkomen uit arbeid. Oudergem heeft een bijzonder hoge **dekkingsgraad** van **kinderopvang** in vergelijking met het Gewest als geheel, met bijna 7 plaatsen voor elke 10 kinderen. Als we alleen kijken naar de plaatsen die toegankelijk zijn, dus plaatsen die niet gereserveerd zijn voor bepaalde categorieën kinderen en geprijsd op basis van het inkomen van de ouders, zijn er bijna 4 plaatsen voor elke 10 kinderen.

In het secundair **onderwijs** volgen de jongeren uit Oudergem vooral de algemene richting. Er zijn minder jongeren die technische en vooral beroepsopleidingen volgen. In Oudergem wonen er minder jongeren met schoolachterstand dan het gemiddelde van het Gewest. Toch heeft meer dan één op de tien middelbare scholieren een schoolachterstand (twee jaar of meer). Opvallender is dat het aandeel leerlingen met een schoolachterstand in het beroepsonderwijs zelfs groter is dan in het Gewest als geheel, namelijk meer dan zes op de tien.

Wat **huisvesting** betreft, liggen de huurprijzen en vastgoedprijzen in Oudergem gemiddeld hoger dan in het Gewest als geheel. Er is een grote verscheidenheid aan woningen, van arbeiderswoningen en appartementen (vooral langs de Waversesteenweg) tot weelderige villa's aan de rand van het Zoniënwoud. Het aantal sociale woningen ligt lager in Oudergem (5,6 per 100 gezinnen) dan in het Brussels Gewest (7,2 per 100 gezinnen). Er zijn ook weinig andere woningen met sociale bestemming in Oudergem.

Wat de **financiële situatie** betreft, is de gewone begroting van de gemeente Oudergem in evenwicht voor de periode 2015-2020. Het aandeel van de opcentiemen op de onroerende voorheffing en vooral van de aanvullende personenbelasting (APB) in de totale gemeentelijke inkomsten is groter dan het gemiddelde van de 19 gemeenten. In Oudergem zijn de inkomsten uit de APB per inwoner duidelijk hoger dan in de 19 gemeenten als geheel, ondanks een iets lager dan gemiddeld percentage.

Oudergem is een van de gemeenten met **de meeste motorvoertuigen** in het Brussels Gewest: 46 % van de huishoudens heeft één auto en 17 % heeft twee of meer auto's. Deze percentages liggen hoger dan op gewestelijk niveau. Daarnaast heeft 15 % van de huishoudens een bedrijfswagen, dubbel zoveel als in het Gewest als geheel. De cijfers variëren evenwel binnen de gemeente, afhankelijk van het gebied. Zo hebben huishoudens in de sector Transvaal (sociale woningen) veel minder vaak een auto dan bijvoorbeeld hun burens in het zuidoosten van de gemeente. Het aandeel van gemotoriseerde huishoudens is ook kleiner in het westen van Oudergem, in de wijken die grenzen aan Elsene/Etterbeek en in het bijzonder in de buurt van de Triomflaan (naast de campus Oefenplein - VUB). Het aanbod van **Cambio**-deelauto's is kleiner dan het gewestelijke gemiddelde, maar ze worden wel veel gebruikt.

Oudergem beschikt over een uitgebreide vegetatiebedekking en **groene ruimten** die toegankelijk zijn voor het publiek dankzij het Zoniënwoud, meerdere parken en een deel van de Groene Wandeling. Dat belet niet dat er in bepaalde delen van de gemeente aanzienlijke **geluidsoverlast** is, niet alleen door het luchtverkeer, maar ook door de grote verkeersaders die de gemeente doorkruisen (Vorstlaan, Waverssesteenweg), de viaducten en de toegangswegen tot de snelweg (kruispunt Herrmann-Debroux, Delta).

Gezondheid van de inwoners

De **levensverwachting** van de vrouwen in de gemeente ligt hoger dan in het Brussels Gewest en de sterftcijfers liggen iets lager voor beide geslachten. De prevalentie van chronische ziekten is hier iets lager dan in het Gewest als geheel. Er bestaan echter wel verschillen binnen de gemeente. Diabetes komt bijvoorbeeld vaker voor bij personen die in een sociale huurwoning wonen. De gezondheid hangt af van talrijke factoren, zoals de levensstijl, de fysieke omgeving (arbeidsomstandigheden, huisvesting) en de sociale omgeving (sociaal statuut en gezinssituatie) enzovoort. Het sociaal statuut is – door het verband met alle andere factoren – een zeer belangrijke gezondheidsdeterminant.

1.3. UITDAGINGEN

Infrastructuur- en dienstenaanbod aangepast aan de demografische veranderingen

Net als andere gemeenten in de **tweede kroon** van Brussel telt Oudergem een groot aantal **bejaarden**. Hun aandeel in de bevolking blijft groter dan in het Gewest. Tegelijkertijd groeit de bevolking ook, vooral het aantal **kinderen en jonge volwassenen**. Het aandeel gezinnen met kinderen is immers toegenomen. Zo ontstaan er uiteenlopende behoeften, die niet altijd gemakkelijk met elkaar te verzoenen zijn.

'Eilanden' van kansarmoede

Hoewel het inkomen van de bevolking van Oudergem over het algemeen gemiddeld tot (zeer) hoog is, hebben bepaalde **statistische sectoren** een laag inkomen met een relatief slechte toegang tot werkgelegenheid. Nog zorgwekkender is dat het inkomen in sommige van deze sectoren gedaald is. Dat geldt met name voor de statistische sectoren met sociale woningen Transvaal en Ten Reuken. Bovendien is een aanzienlijk deel van de jongeren op de arbeidsmarkt werkloos. Tot slot hebben de leerlingen in beroepsopleidingen een bijzonder grote schoolachterstand, een teken van specifieke moeilijkheden die mogelijk verband houden met de kansarmoede van hun gezin. Die sociale elementen stellen de gemeente voor uitdagingen.

Huisvesting, leefomgeving, milieu en mobiliteit

De toegang tot huisvesting is voor de meest kansarme personen een probleem, want de huurprijzen zijn hoog en bovendien is het aanbod sociale woningen en andere woningen met sociale bestemming in de gemeente beperkt. Dat probleem doet zich ook voor bij de koopwoningen. Bovendien is de kwaliteit van de woningen en de leefomgeving in sommige gebieden slechter, vooral in het oudste verstedelijkte deel langs de Waverssesteenweg.

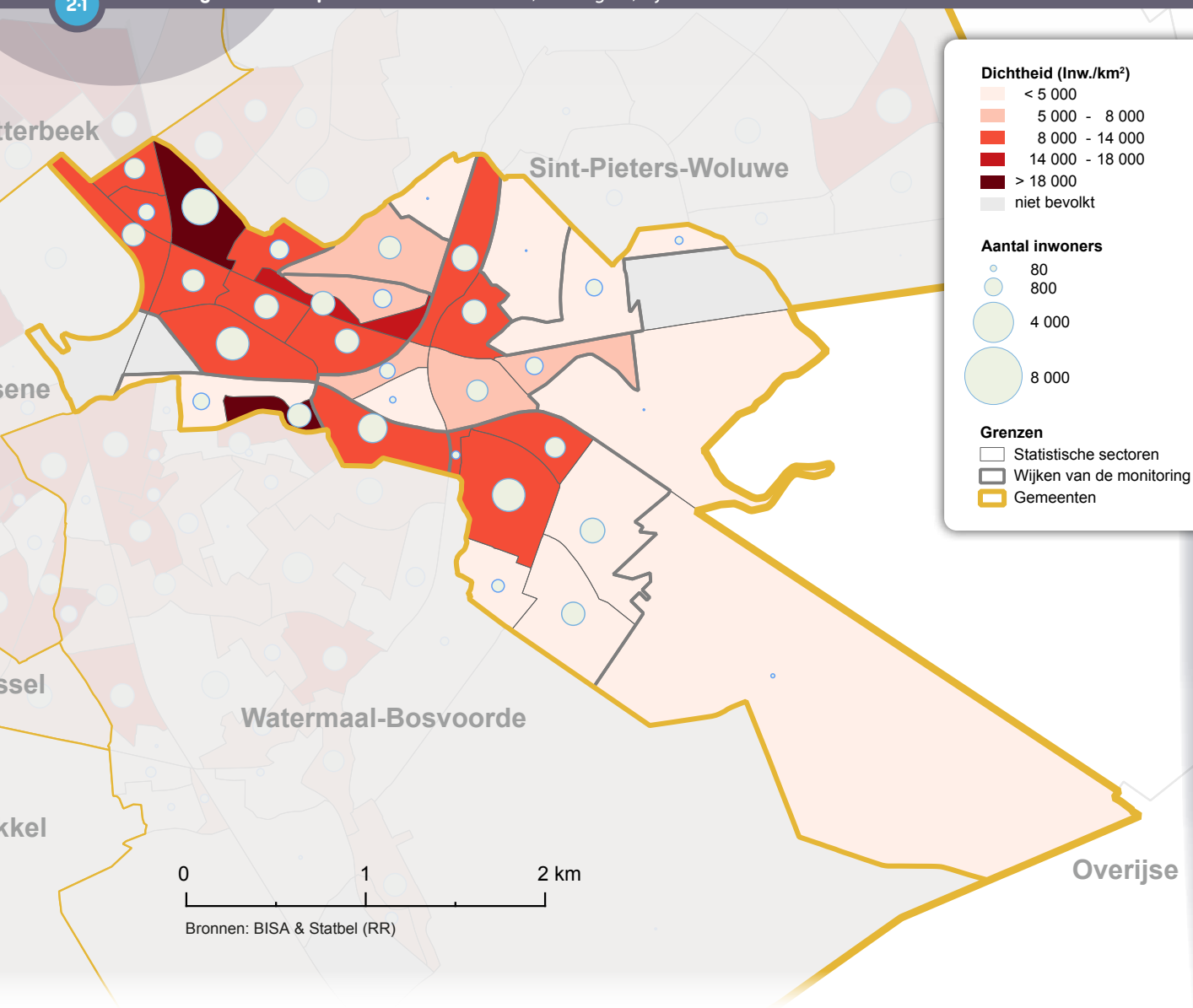
De geluidsoverlast door de grote verkeersaders en het luchtverkeer in bepaalde buurten mag niet worden onderschat. De mobiliteits- en verkeersbeheerkwesties, die verband houden met de aanwezigheid van grote verkeersaders die de gemeente doorkruisen, vormen een grote uitdaging.

De Oudergemse huishoudens zijn bijzonder gemotoriseerd. Een aanzienlijk deel van de huishoudens beschikt over twee of meer auto's. Bovendien beschikken veel van de huishoudens over een bedrijfswagen. Dat vormt een uitdaging voor zowel het milieu als de leefomgeving. Het aanbod van Cambio-auto's in de gemeente is relatief beperkt, terwijl de vraag groot lijkt te zijn.

2. BEVOLKING

2.1

Bevolkingsdichtheid per statistische sector, Oudergem, 1 januari 2021

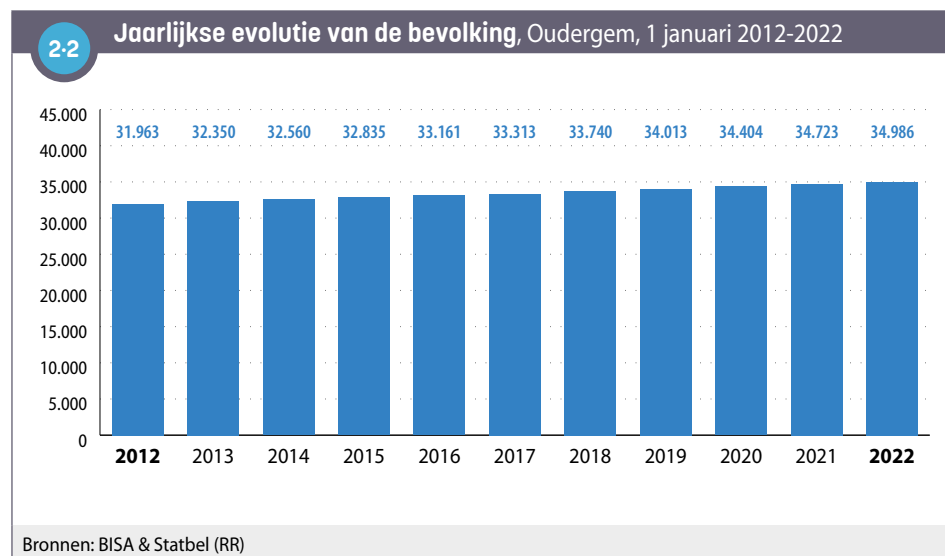

2.1. BEVOLKINGSDICHTHEID EN SPREIDING IN DE GEMEENTE

Op 1 januari 2022 telt de gemeente Oudergem officieel 34.986 inwoners, of 3 % van de bevolking van het Brussels Gewest. De bevolkingsdichtheid bedraagt 3.902 inwoners per km². Daarmee is Oudergem een van de dunstbevolkte gemeenten van het Brussels Gewest (waar de bevolkingsdichtheid 7.528 inwoners per km² bedraagt). Dat komt vooral door de aanwezigheid van het Zoniënwoud in het oostelijke deel van de gemeente. De dichtstbevolkte [statistische sectoren](#) van de gemeente zijn Lebon (in de [wijk Waversesteenweg - Sint-Juliaan](#)) en Visserij (op de grens met Watermaal-Bosvoorde) ^{2.1}.

2.2. EVOLUTIE EN LOOP VAN DE BEVOLKING

Tussen 2012 en 2022 is de bevolking van Oudergem met 9 % toegenomen, tegenover 7 % op gewestelijk niveau, wat neerkomt op een gemiddelde jaarlijkse groei van bijna 1 %, tegenover 0,7 % voor het Gewest [2-2](#).

In 2021 is de bevolking van Oudergem sneller gestegen dan die van het Gewest (+0,5 % tegenover +0,2 % op gewestelijk niveau).

In het algemeen is bevolkingsgroei het resultaat van een combinatie van drie factoren [2-3](#):

- het natuurlijke saldo
- het interne migratiesaldo
- het internationale migratiesaldo.

Voor 2021 is het **natuurlijke saldo** positief, wat betekent dat er in Oudergem meer geboorten dan overlijdens zijn. In verhouding tot de bevolking (per 1.000 inwoners) is het natuurlijke saldo van Oudergem (3,7 ‰) echter lager dan dat van het Gewest (5,6 ‰) doordat het aantal geboorten in Oudergem in verhouding iets lager ligt. Het **geboortecijfer** is dus lager in Oudergem dan in het Gewest (11 ‰ tegenover 13 ‰), terwijl het sterftecijfer vergelijkbaar is (7,5 ‰ tegenover 7,2 ‰).

Zoals in de meeste Brusselse gemeenten is het **interne migratiesaldo** in 2021 negatief in Oudergem. Dat saldo is voor deze gemeente nochtans lange tijd positief geweest [2-4](#). Dat wordt verklaard doordat het aantal personen dat in 2021 vanuit een andere Belgische gemeente naar Oudergem verhuisde (2.703) lager is dan het aantal personen dat de gemeente verliet om zich elders in België te vestigen (2.934). Toch is dat negatieve saldo in verhouding met het bevolkingsaantal (-6,6 ‰) in Oudergem duidelijk minder groot dan het saldo op gewestelijk niveau (-17 ‰).

Het **internationale migratiesaldo** is positief, zoals in alle Brusselse gemeenten. Het aantal personen dat vanuit het buitenland naar Oudergem verhuisde (1.324), is groter dan het aantal personen dat Oudergem verliet om zich in het buitenland te vestigen (958)³. Dat saldo per 1.000 inwoners (10,5 ‰) blijft ook lager in Oudergem in vergelijking met het Brussels Gewest als geheel (14 ‰).

2-3 Loop van de bevolking in 2021

	Oudergem		Brussels Gewest	
	Aantal		Aantal	
Natuurlijke loop				
Geboorten	389	11,2 ‰	15.690	12,8 ‰
Overlijden	261	7,5 ‰	8.849	7,2 ‰
Natuurlijk saldo	128	3,7 ‰	6.841	5,6 ‰
Interne migraties				
Inwijking	2.703	77,6 ‰	89.758	73,5 ‰
Uitwijking	2.934	84,2 ‰	110.809	90,7 ‰
Intern migratiesaldo	-231	-6,6 ‰	-21.051	-17,2 ‰
Internationale migraties				
Immigratie (inclusief heringeschreven en inkomende veranderingen van register)	1.324	38,0 ‰	48.414	39,6 ‰
waarvan Niet-EU	626	18,0 ‰	16.406	13,4 ‰
Emigratie (inclusief ambtshalve geschrapt en uitgaande veranderingen van register)	958	27,5 ‰	31.449	25,8 ‰
waarvan Niet-EU	384	11,0 ‰	7.079	5,8 ‰
Internationaal migratiesaldo	366	10,5 ‰	16.965	13,9 ‰
waarvan Niet-EU	242	6,9 ‰	9.327	7,6 ‰
Totaal aangroei (inclusief statistische aanpassing)				
Jaarlijkse bevolkingsgroei	263	0,8 %	2.667	0,2 %
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei (tussen 1 januari 2012 en 1 januari 2022)		0,9 %		0,7 %

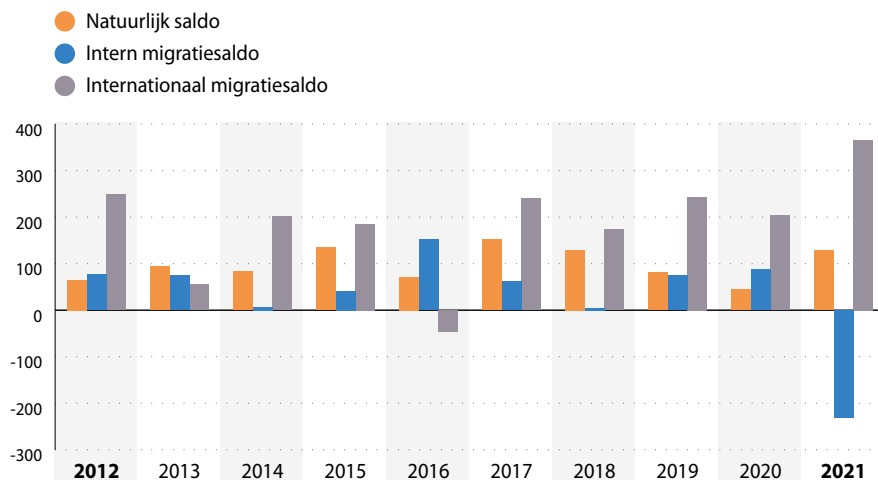
Bronnen: BISA & Statbel (RR)
Noot: de statistische aanpassing omvat laattijdig geregistreerde wijzigingen (na 1 maart van het volgende jaar).

3 Deze aantallen omvatten registerwijzigingen, schrappingen en herinschrijvingen na schrapping.

In Oudergem heeft de COVID-19-crisis in 2020, net als in het Brussels Gewest, een impact gehad op de natuurlijke loop en de migratie. Het natuurlijke saldo was lager dan in voorgaande jaren als gevolg van het hogere aantal sterfgevallen. In 2021 vertoont de bevolkingsloop in Oudergem een heel ander beeld dan de voorgaande jaren en ligt ze meer in lijn met de gewestelijke situatie: het interne migratiesaldo is voor het eerst negatief en het internationale migratiesaldo is toegenomen. Het natuurlijke saldo is toegenomen ten opzichte van 2020, maar ook ten opzichte van 2019 ^{2.4}.

2.4

Jaarlijkse evolutie van het natuurlijk saldo en de migratiesaldo's, Oudergem, 2012-2021

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

En de niet-officiële bevolking?

Naast de **officiële bevolking** telt elke gemeente een bepaald aantal personen die er wonen, maar niet tot de officiële bevolking worden gerekend (asielzoekers, mensen in irregulier verblijf/personen zonder papieren, diplomaten en hun gezinsleden...). Specifiek wat betreft geboorten en overlijdens, vormen de gegevens van de **Statistische formulieren voor geboorten en overlijdens** een nuttige aanvulling op de officiële bevolkingsgegevens. Ze maken immers melding van alle personen die geboren of overleden zijn in het Brussels Gewest, niet alleen van wie er officieel woont⁴. In 2019 zijn er slechts 6 geboorten niet opgenomen in het officiële bevolkingsregister van Oudergem. Dat is een relatief verschil van 2 % ten opzichte van het aantal geboorten dat in het bevolkingsregister is geregistreerd, tegenover 3 % op gewestelijk niveau.

Daarnaast ontvingen in 2021 43 personen **dringende medische hulp** (DMH) van het OCMW (POD Maatschappelijke Integratie). Dat is 0,3 % van de DMH die in het Brussels Gewest werd verleend. Als dat cijfer, naar het voorbeeld van de andere gemeenten in het zuidoosten van het Gewest, wordt gerelateerd aan de gemeentelijke bevolking, is het aandeel personen die DMH kregen heel klein in Oudergem (0,1 %) in vergelijking met het gewestelijke aandeel (1,2 %). Gezien deze aanwijzingen lijkt de aanwezigheid van personen zonder papieren in Oudergem beperkt te zijn. Volgens een schatting van het KCE (2015)⁵ schommelt het aandeel personen zonder papieren die gebruikmaken van DMH, tussen 10 % en 20 %.

⁴ Het verschil tussen het aantal geboorten dat wordt geregistreerd op basis van de geboorteakten en het aantal dat wordt geregistreerd in het Rijksregister, kan verschillende oorzaken hebben. Als de moeder niet is ingeschreven in het Rijksregister (bijvoorbeeld als ze geen verblijfsvergunning heeft), wordt de geboorte wel geregistreerd in de Formulieren voor geboorten, maar niet in het Rijksregister. Omgekeerd, als de moeder legaal in België verblijft, maar de geboorte in het buitenland plaatsvindt, wordt deze niet geregistreerd in de formulieren voor geboorten, maar wel in het Rijksregister.

⁵ Roberfroid D. *et al*, 2015.

2.3. STRUCTUUR VOLGENS LEEFTIJD EN GESLACHT

Op 1 januari 2022 is het aandeel ouderen in Oudergem groter dan in het Gewest (16 % tegenover 13 % op gewestelijk niveau), in tegenstelling tot het aandeel jongeren onder de 18 en de beroepsbevolking (18-64). Dat vertaalt zich in een hogere gemiddelde leeftijd dan die van het Gewest (39,9 jaar in Oudergem tegenover 37,8 jaar in het Gewest).

Tussen 2012 en 2022 is de leeftijdsstructuur van Oudergem over het algemeen weinig veranderd, hoewel we een lichte verjonging kunnen vaststellen [2-5](#) en [2-6](#). De senioriteitscoëfficiënt (80+/65+) in Oudergem is de laatste jaren sterk gedaald. Hoewel het cijfer nog steeds iets hoger ligt, benadert het nu dat van het Gewest. Tot slot is het aandeel mannen iets kleiner dan op gewestelijk niveau, met een geslachtsverhouding van 92 mannen op 100 vrouwen, tegenover 96 mannen op 100 vrouwen in het Gewest. Die verhouding is de laatste jaren evenwel toegenomen en in Oudergem nog iets meer dan in het Gewest. Met andere woorden: hoewel het aandeel vrouwen in de gemeente groter blijft dan in het Gewest, neigt het sterker te dalen, wat in verband moet worden gebracht met de daling van de senioriteitscoëfficiënt (de hogere levensverwachting van vrouwen dan van mannen).

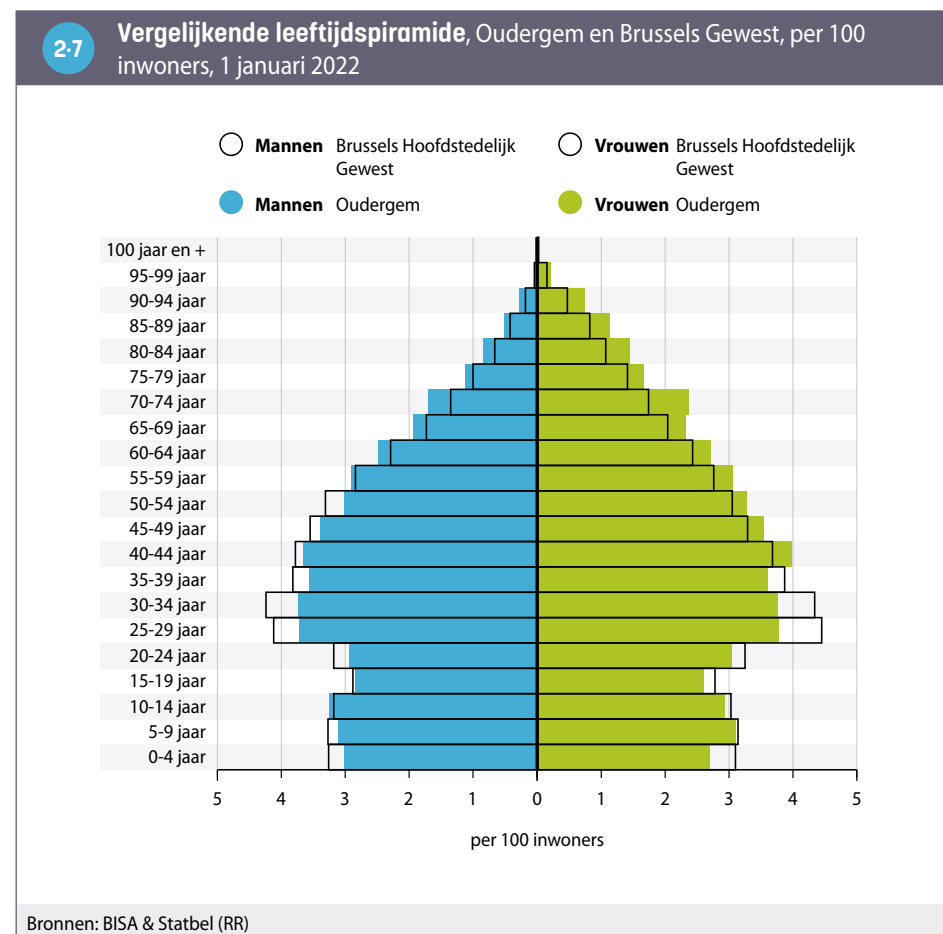
	2-5 Uitsplitsing van de bevolking per leeftijdsgroep, 1 januari 2012 en 2022							
	Oudergem				Brussels Gewest			
	01/01/2012		01/01/2022		01/01/2012		01/01/2022	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0 - 17 jaar	6.612	20,7	7.464	21,3	255.118	22,4	273.645	22,4
18 - 64 jaar	20.006	62,6	21.816	62,4	730.020	64,1	788.876	64,5
65 jaar en ouder	5.345	16,7	5.706	16,3	153.716	13,5	160.116	13,1
Totaal	31.963	100	34.986	100	1.138.854	100	1.222.637	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

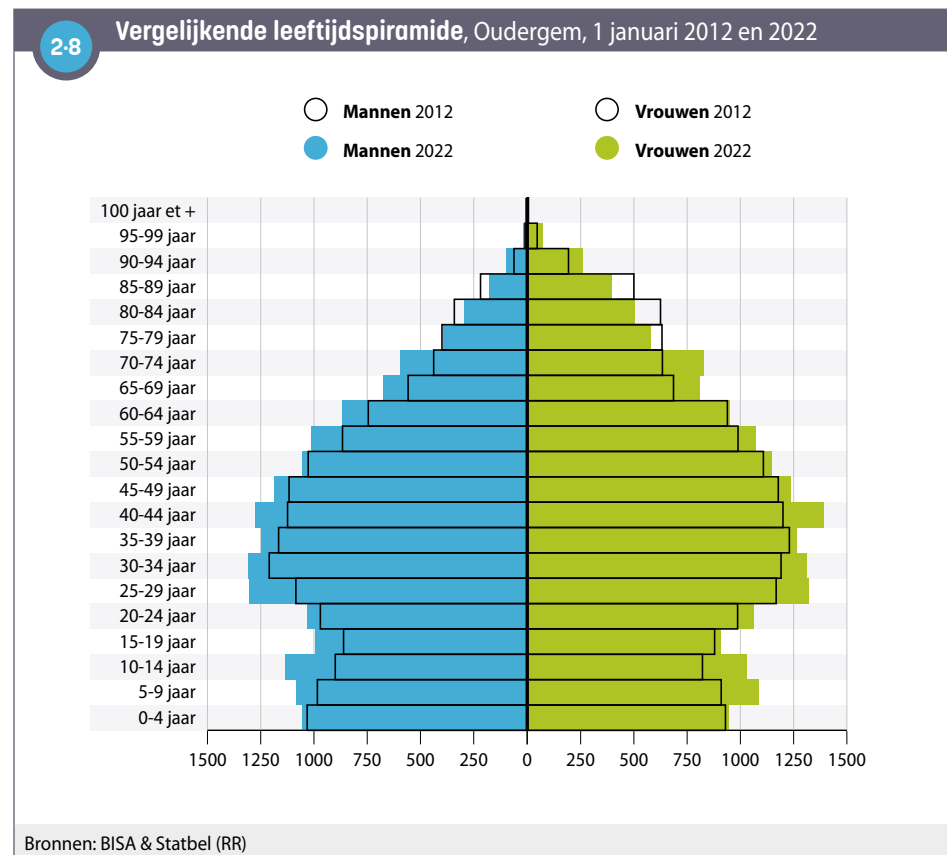
	2-6 Indicatoren over de structuur van de bevolking, 1 januari 2012 en 2022			
	Oudergem		Brussels Gewest	
	01/01/2012	01/01/2022	01/01/2012	01/01/2022
Gemiddelde leeftijd totaal (jaar)	40,3	39,9	37,5	37,8
Gemiddelde leeftijd mannen (jaar)	38,1	38,0	36,1	36,7
Gemiddelde leeftijd vrouwen (jaar)	42,3	41,6	38,9	38,8
Senioriteitscoëfficiënt [80+/65+] (%)	37,4	31,9	33,1	29,2
Geslachtsverhouding (%)	89,7	92,2	94,3	96,5

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

De eerste vergelijkende leeftijdspiramide [2-7](#) illustreert dat vrouwen boven de 40 en mannen boven de 60 oververtegenwoordigd zijn in Oudergem in vergelijking met het Brussels Gewest. Ze illustreert ook dat jongere personen (uitgezonderd adolescenten) ondervertegenwoordigd zijn in de gemeente. De leeftijdsgroep 25-35 jaar is sterk ondervertegenwoordigd, net als die van jonge kinderen (jonger dan 4 jaar).

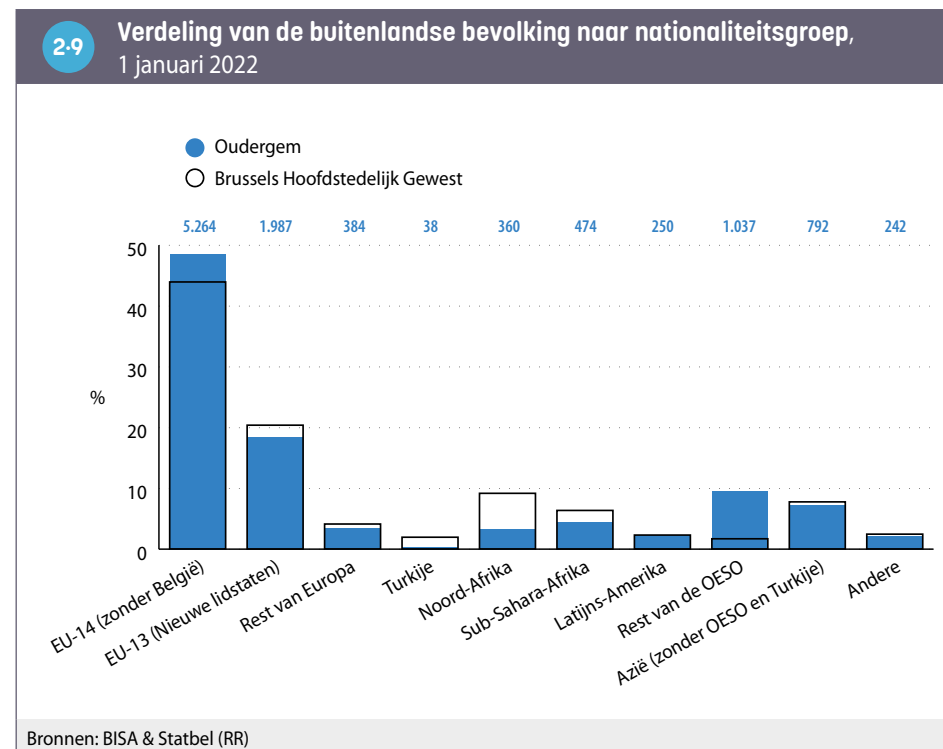
De evolutie in de tweede leeftijdspiramide tussen 2012 en 2022 **2.8** illustreert de toename de laatste jaren van het aantal kinderen ouder dan 5 jaar en het aantal volwassenen tussen 25 en 74 jaar. Het aantal personen tussen 75 en 89 jaar is daarentegen gedaald, vooral bij de vrouwen.

2.4. NATIONALITEITEN

Op 1 januari 2022 hebben 10.828 personen (31 % van de bevolking van Oudergem) niet de Belgische nationaliteit, een percentage dat toeneemt, maar toch lager blijft dan dat van het Gewest (36 %).

Bij de personen met een buitenlandse nationaliteit is 49 % afkomstig uit de EU-14 (zonder België), 18 % uit de nieuwe lidstaten (EU-13) en bijna 10 % uit een land van de groep 'rest van de OESO' (in verband met het aanzienlijke aantal Japanners in de gemeente, zie hieronder). Nog in vergelijking met de gewestelijke situatie zijn onderdanen uit de EU-14 en de 'rest van de OESO-groep' duidelijk oververtegenwoordigd onder de buitenlandse bevolking in de gemeente, in tegenstelling tot onderdanen uit een Afrikaans land (met name uit Noord-Afrika), de nieuwe EU-lidstaten en Turkije – die duidelijk ondervertegenwoordigd zijn in de gemeente **2.9**.

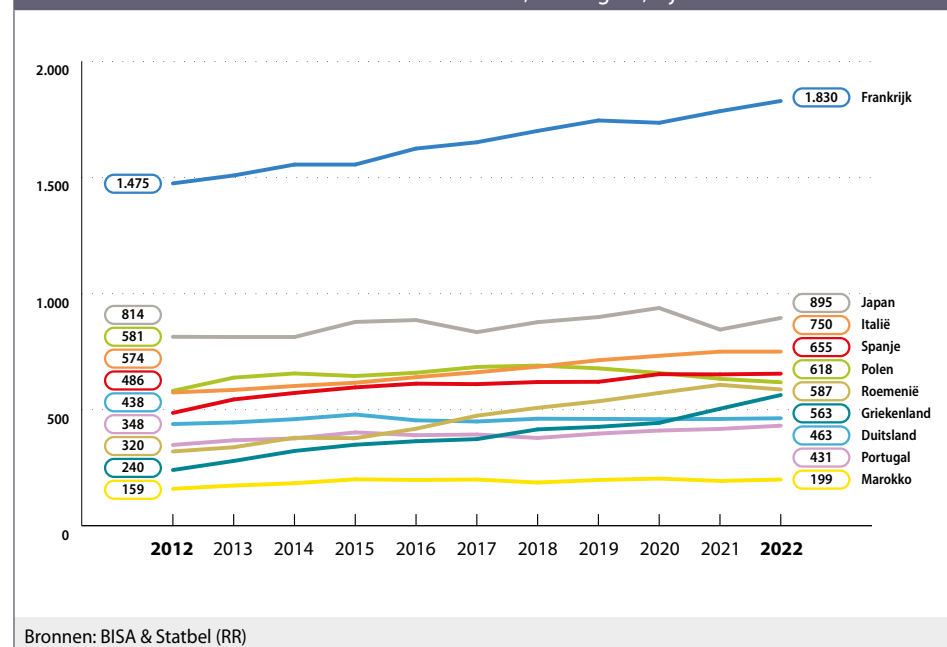

Onder de personen met een buitenlandse nationaliteit zijn Fransen verreweg het sterkst vertegenwoordigd in Oudergem in 2022, gevolgd door Japanners en vervolgens Italianen 2-10. Het bijzonder hoge aantal Japanners in Oudergem kan worden verklaard door de aanwezigheid (sinds meer dan 40 jaar) van een Japanse lagere en middelbare school in de stad.

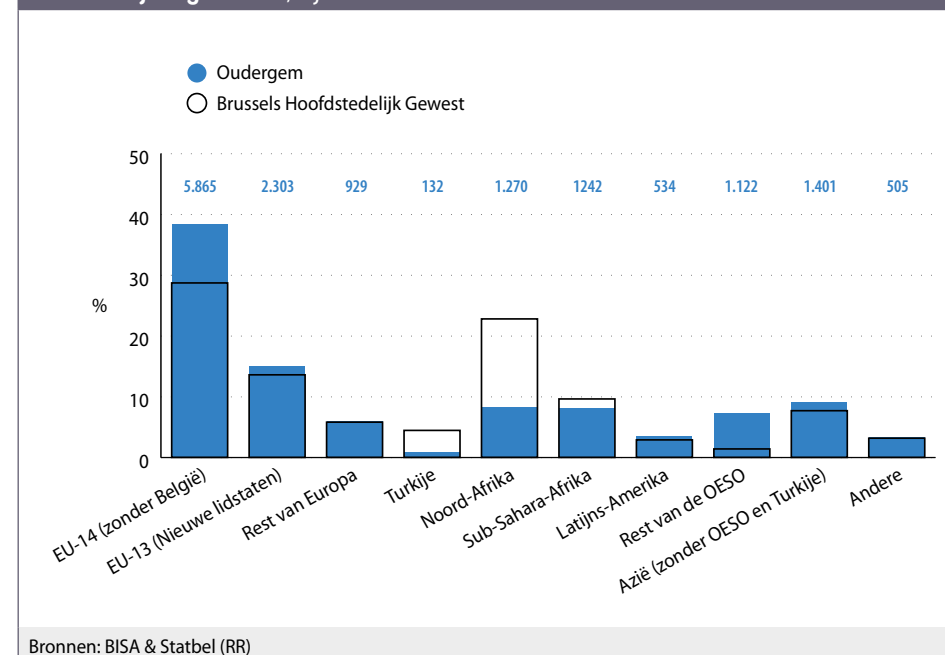
In de periode 2012-2022 stijgt het aantal Fransen gestaag. Ook het aantal Italianen, Spanjaarden, Grieken en Roemenen neemt toe. Het aantal Roemenen in Oudergem is aanzienlijk toegenomen, maar minder sterk dan op gewestelijk niveau.

We mogen niet vergeten dat een analyse van de huidige nationaliteit slechts gedeeltelijk de diversiteit van de bevolking weerspiegelt. Terwijl 31 % van de inwoners van Oudergem momenteel de buitenlandse nationaliteit heeft, was dat bij geboorte nog 44 %. Een deel van de Belgische bevolking van de gemeente heeft dus na geboorte de Belgische nationaliteit verkregen. Zo is het aantal inwoners van Oudergem dat werd geboren met een Noord-Afrikaanse, Sub-Sahariaanse of Turkse nationaliteit (2.644), drie keer groter dan het aantal inwoners met een Noord-Afrikaanse, Sub-Sahariaanse of Turkse nationaliteit (872). Die groepen blijven echter ondervertegenwoordigd in Oudergem in vergelijking met het Gewest, zelfs wanneer rekening wordt gehouden met de nationaliteit bij geboorte 2-11.

2-10 Evolutie van het aantal onderdanen van de 10 meest vertegenwoordigde buitenlandse nationaliteiten in 2022, Oudergem, 1 januari 2012-2022

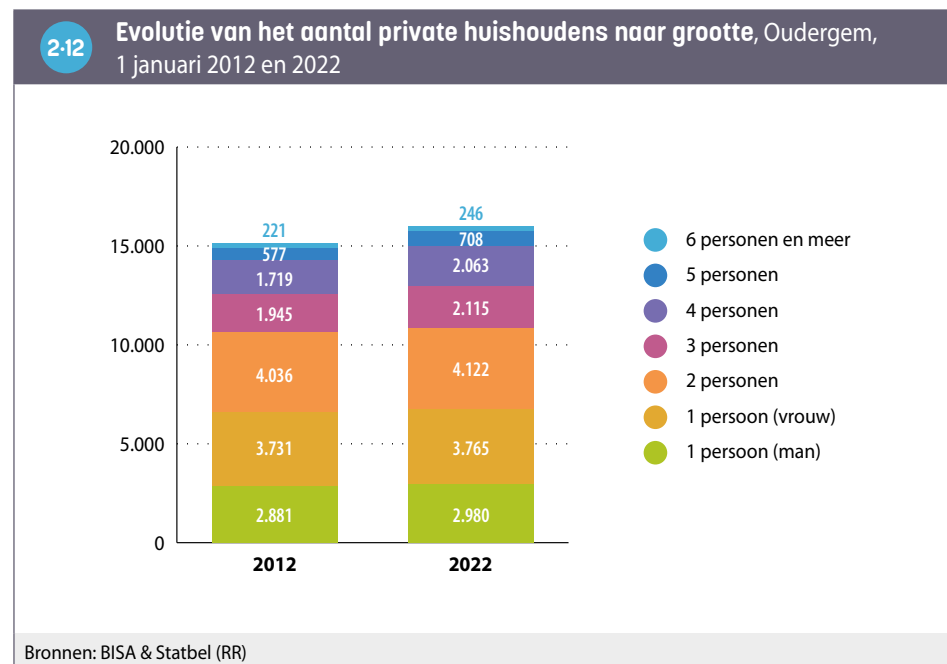
2-11 Verdeling van de bevolking geboren als niet-Belg per nationaliteitsgroep bij de geboorte, 1 januari 2022

2.5. HUISHOUDENS

Oudergem telt op 1 januari 2022 15.999 private huishoudens, 889 meer dan in 2012. In 2022 bestaat 42 % van de huishoudens uit een enkele persoon, 26 % uit twee personen en 32 % uit ten minste drie personen. De huishoudens van 3 personen of meer zijn de afgelopen 10 jaar het meest toegenomen. In het bijzonder de huishoudens van 4 en 5 personen zijn met respectievelijk +20 % en +23 % toegenomen ²⁻¹².

De gemiddelde omvang van de private huishoudens in Oudergem (2,17) is vergelijkbaar met die van het Brussels Gewest (2,15) in 2022.

In Oudergem is het aandeel alleenstaanden binnen huishoudens (42 %) kleiner dan in het Gewest (47 %) ²⁻¹³. Zowel koppels zonder kinderen (18 % van de huishoudens) als koppels met kinderen (26 %) zijn oververtegenwoordigd in Oudergem in vergelijking met de gewestelijke situatie. Iets meer dan een op de tien huishoudens is een eenoudergezin (11 %), hetzelfde percentage als in het Gewest.

2-13 Aantal private huishoudens volgens type, 1 januari 2022

	Oudergem		Brussels Gewest	
	Aantal	%	Aantal	%
Alleenwonenden	6.704	41,9	263.886	46,8
Koppels zonder kinderen	2.869	17,9	81.344	14,4
Koppels met kind(eren)	4.118	25,7	131.805	23,4
Alleenstaande ouders	1.783	11,1	65.482	11,6
Andere types	525	3,3	21.365	3,8
Totaal	15.999	100	563.882	100

Bronnen: BISA & Statbel (RR)

3. JONGE KINDEREN

3.1. EVOLUTIE EN KENMERKEN VAN DE GEBOORTEN

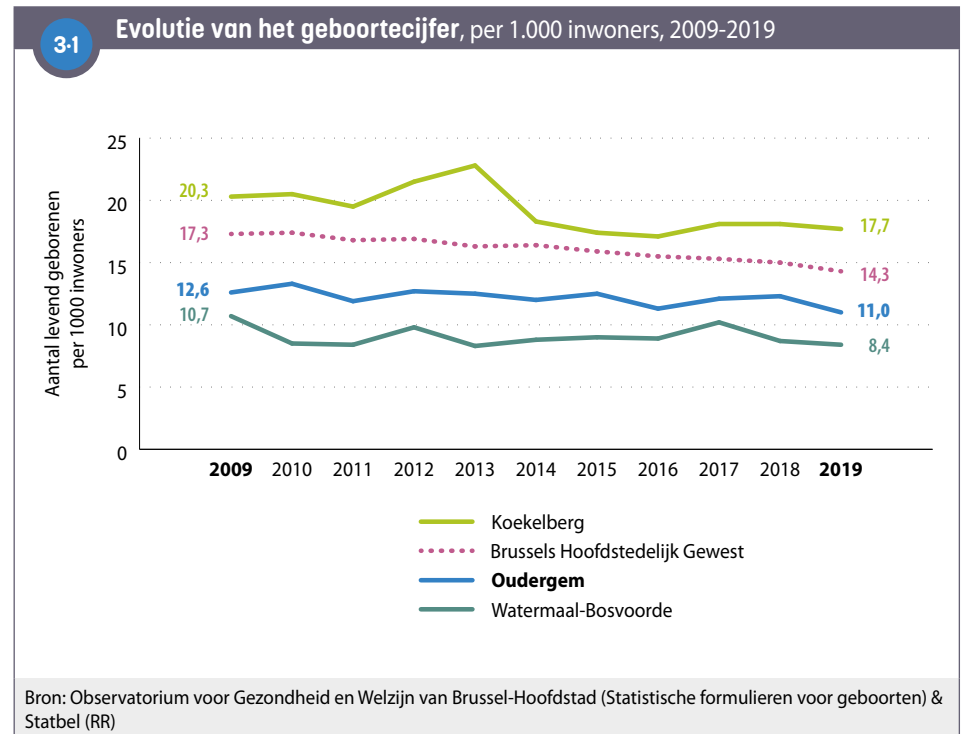
In 2019 werden in Oudergem op basis van de [Statistische formulieren voor geboorten](#) (dus met inbegrip van de geboorten die niet in het bevolkingsregister zijn opgenomen, maar zonder de geboorten die in het buitenland hebben plaatsgevonden), 378 kinderen geboren in een huishouden. Het [geboortecijfer](#) voor Oudergem was dat jaar 11 ‰. Dit is lager dan het gewestelijke gemiddelde (14 ‰). Hierdoor behoort Oudergem tot de 5 Brusselse gemeenten met het laagste geboortecijfer, ver achter Koekelberg (waar het geboortecijfer het hoogst is), maar voor een aantal andere gemeenten, waaronder Watermaal-Bosvoorde, de gemeente met het laagste geboortecijfer [31](#).

Het geboortecijfer hangt, voor een gegeven bevolking, af van:

- de trend van vrouwen in de vruchtbare leeftijd om kinderen te krijgen
- het aandeel van deze vrouwen in de totale bevolking.

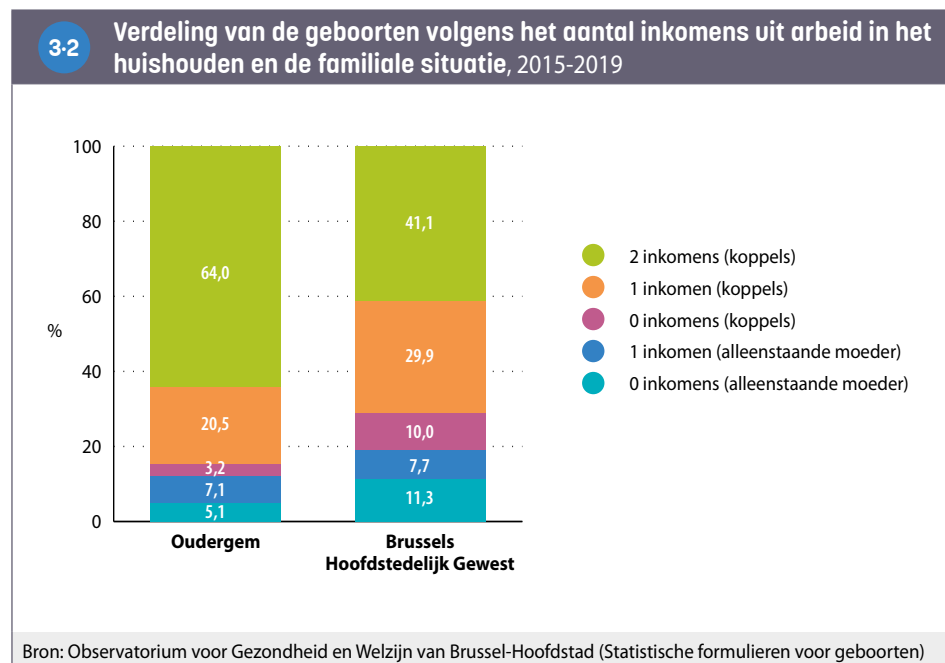
De gemeenten met een vergrijzende bevolking hebben dus – ceteris paribus – [lagere geboortecijfers](#), terwijl de gemeenten met een jongere bevolking hogere geboortecijfers laten optekenen. Dat het geboortecijfer in Oudergem lager ligt dan het gewestelijke gemiddelde, valt deels te verklaren door het lagere aandeel vrouwen op vruchtbare leeftijd (zie hoofdstuk [2](#), Bevolking).

In Oudergem daalt het geboortecijfer gemiddeld, net als in de andere gemeenten: in 2009 bedroeg het 12,6 ‰.

Iets meer dan een op de tien geboorten (12 %) in Oudergem vindt plaats in een huishouden dat bestaat uit één vrouw (vergeleken met 19 % op gewestelijk niveau). In 5 % van de gevallen was de moeder niet alleen alleenstaand, maar had ze ook geen inkomen uit arbeid **3-2**.

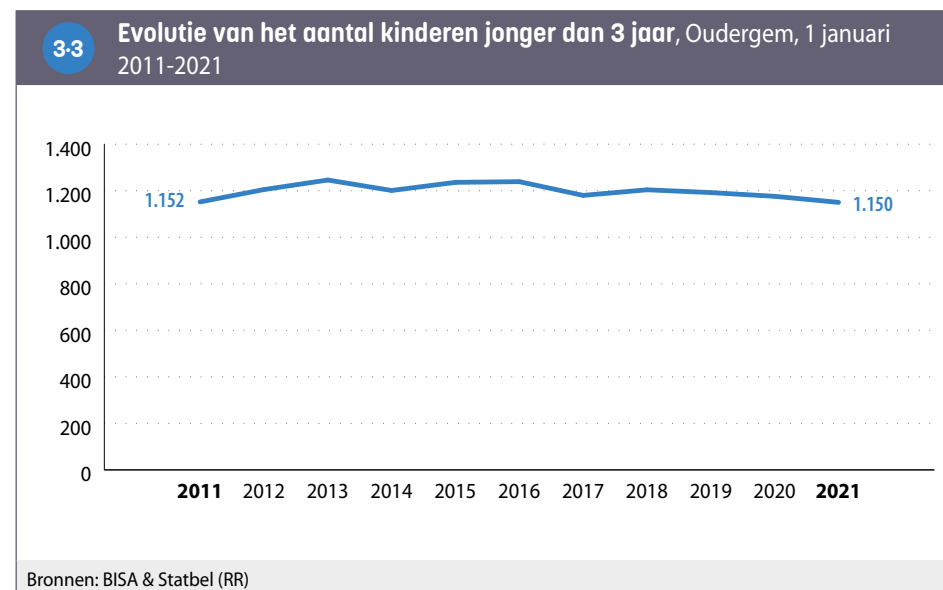
Meer in het algemeen vindt 8 % van de Oudergemse geboorten plaats in een huishouden (alleenstaande ouder of koppel) zonder inkomen uit arbeid, tegenover 21 % in het Brussels Gewest.

43 % van de Oudergemse vrouwen die tussen 2015 en 2019 zijn bevallen, had bovendien een buitenlandse nationaliteit, wat lager is dan het cijfer voor het Gewest als geheel (53 %).

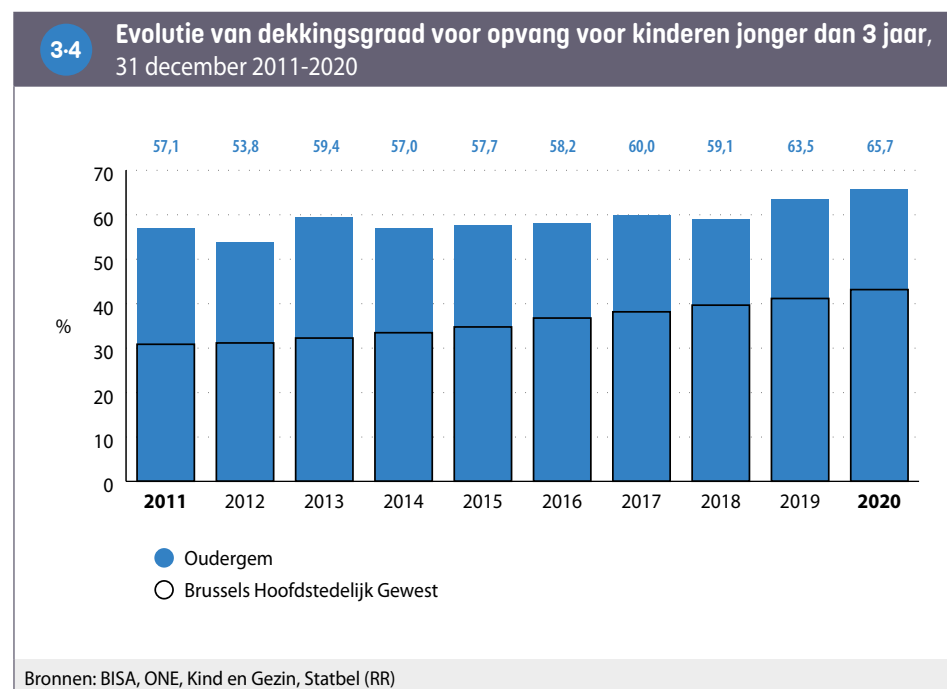
3.2. EVOLUTIE VAN HET AANTAL KINDEREN JONGER DAN 3 JAAR

Op 1 januari 2021 telt Oudergem 1.150 kinderen jonger dan 3 jaar, wat neerkomt op 3,3 % van de totale bevolking (tegenover 3,9 % in het Brussels Gewest). Het aantal kinderen jonger dan 3 is vergelijkbaar met 10 jaar geleden **3-3**. Meer in detail steeg het licht tot 2015, waarna er een daling volgde. Die dalende trend in het aantal kinderen van deze leeftijd wordt algemeen waargenomen in heel het Brusselse Gewest.

3.3. KINDEROPVANG: DEKKINGSGRAAD EN TOEGANKELIJKHEID

De **dekkingsgraad** van de kinderopvang voor kinderen jonger dan 3 jaar is bijzonder hoog in Oudergem (66 %), met twee plaatsen voor elke drie kinderen (jonger dan 3 jaar) op 31 december 2020, wat beduidend hoger is dan het cijfer voor het Brussels Gewest in zijn geheel (43 %) **3-4**. Dat percentage is een van de hoogste onder de Brusselse gemeenten.

Op 31 december 2020 had Oudergem 755 plaatsen in de kinderopvang **3-5**. Net als in de meeste Brusselse gemeenten gaat het hoofdzakelijk om plaatsen in de collectieve opvang (96 %), aangezien gezinsopvang (onthaalouders) relatief weinig ontwikkeld is in het Gewest.

Sommige van deze plaatsen zijn gereserveerd voor kinderen van personeel van ondernemingen of instellingen (waaronder ook personeel dat niet noodzakelijk in het Brussels Gewest woont). Als we de opvangplaatsen die gereserveerd zijn voor of voorrang geven aan bepaalde categorieën kinderen (bijvoorbeeld bedrijfsopvang of opvang met voorrang voor inwoners van de gemeente), buiten beschouwing laten, daalt de dekkingsgraad (2020) in Oudergem van 66 % naar 58 %. Zo heeft Oudergem meer dan één toegankelijke plaats⁶ voor elke 2 kinderen in de gemeente.

Als we ten slotte alleen rekening houden met de *volledig toegankelijke plaatsen*, dus plaatsen die niet gereserveerd zijn en ook worden aangeboden tegen een tarief berekend afhankelijk van het inkomen van de ouders, bedraagt de dekkingsgraad in Oudergem 38 %, wat nog steeds veel hoger is dan het Gewest als geheel (26 %). Met andere woorden: 58 % van alle plaatsen is niet gereserveerd en wordt aangeboden tegen een tarief berekend op basis van het inkomen van de ouders. Dat aandeel is groter dan in 2015 en iets lager dan het aandeel op gewestelijk niveau.

3-5 Kinderopvang en toegankelijkheid van het aanbod, 31 december 2015 en 2020

	Oudergem		Brussels Gewest	
	2015	2020	2015	2020
Totaal aantal kinderopvangplaatsen	715	755	18.576	20.643
waarvan				
Aantal plaatsen in groepsopvang	691	727	17.992	20.111
Aantal plaatsen in gezinsopvang	24	28	584	532
waarvan				
Aantal gereserveerde plaatsen of plaatsen met voorrang	90	90	2.691	2.754
Aantal toegankelijke plaatsen	625	665	15.885	17.889
Aantal kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	57,7	65,7	34,7	43,1
Aantal toegankelijke kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	50,4	57,8	29,7	37,4
Aantal toegankelijke en inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen per 100 kinderen jonger dan drie jaar	29,1	38,2	20,1	25,9
Aandeel inkomensgerelateerde kinderopvangplaatsen ten opzichte van het totaal aantal plaatsen (%)	50,5	58,1	58,1	60,1

Bronnen: BISA, ONE, Kind en Gezin, Statbel (RR)

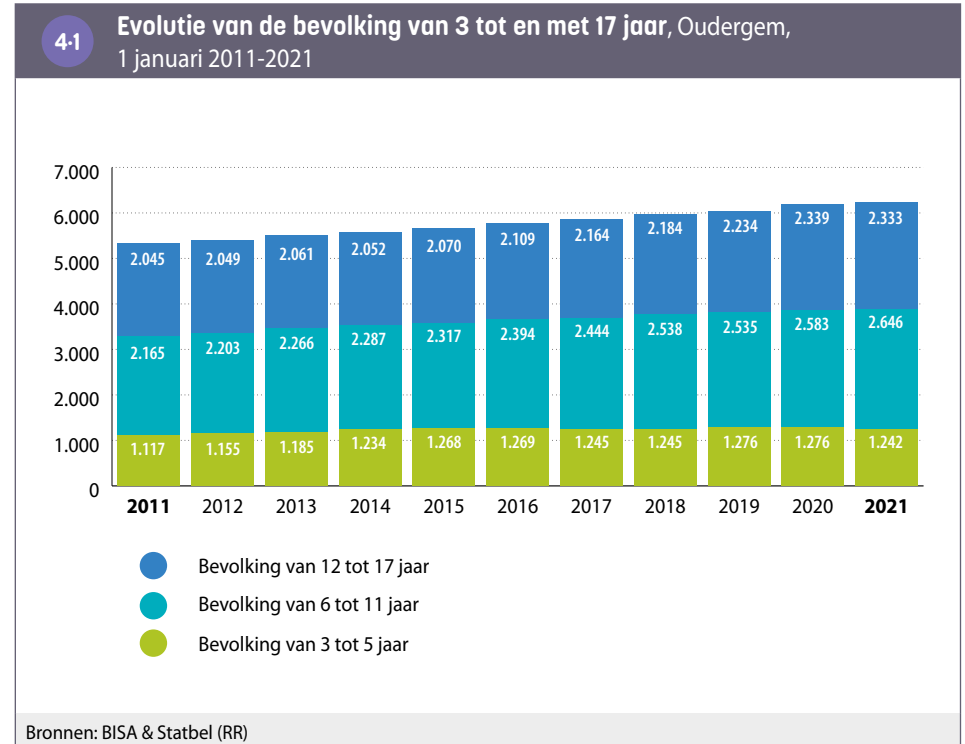
⁶ Het gaat om kinderopvangplaatsen in structuren zonder voorrangsregels (bijvoorbeeld prioriteit voor werknemers van een organisatie of inwoners van een gemeente), die geen plaatsen reserveren voor bepaalde categorieën kinderen.

4. ONDERWIJS

4.1. EVOLUTIE VAN DE BEVOLKING VAN 3 TOT EN MET 17 JAAR

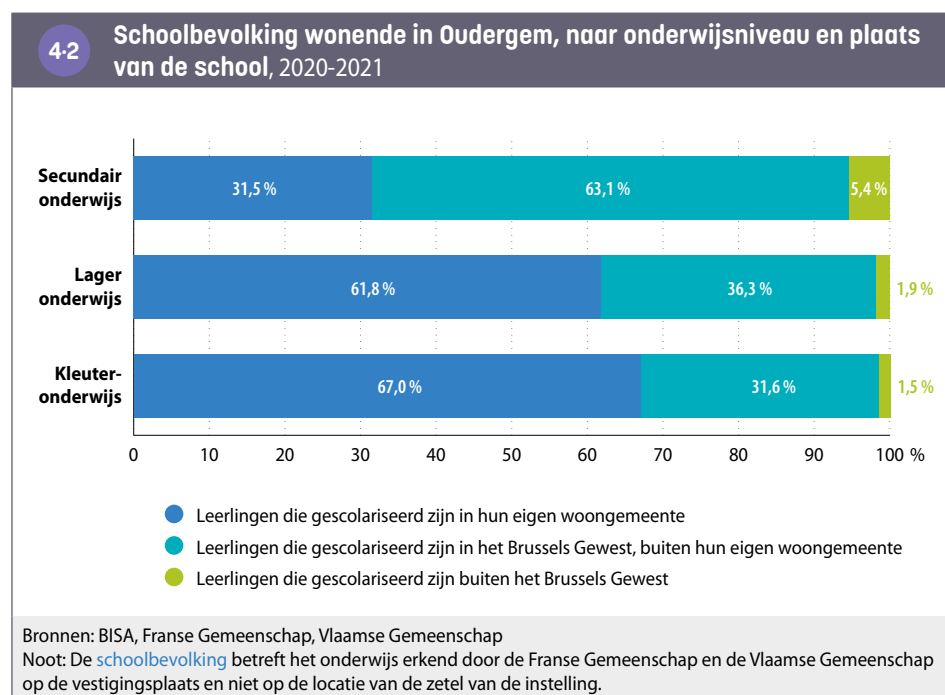
Tussen 1 januari 2011 en 2021 is het aantal kinderen (3-17 jaar) in Oudergem gestegen ^{4.1}. De leeftijdsgroepen 3 tot 5, 6 tot 11 en 12 tot 17 jaar stegen met respectievelijk 11 %, 22 % en 14 %. Het aandeel van de kinderen in de totale bevolking van Oudergem in 2021 bedraagt 4 % (3-5 jaar), 8 % (6-11 jaar) en 7 % (12-17 jaar). Die aandelen zijn relatief stabiel gebleven tussen 2011 en 2021, met uitzondering van het aandeel van de 6-11-jarigen, dat een lichte stijging vertoont (in 2011 bedroeg het aandeel kinderen van 6-11 in de bevolking 7 %).

Merk op dat de cijfers in Figuur ^{4.1} gebaseerd zijn op de [officiële bevolking](#). Als gevolg hiervan zijn sommige kinderen (van wie de ouders bijvoorbeeld in het [Wachtregister](#) zijn ingeschreven of in een onregelmatige situatie verkeren, maar ook de kinderen van diplomaten) niet meegeteld. Die kinderen kunnen evenwel schoollopen in de gemeente en meegeteld worden in de gegevens over de [schoolbevolking](#). Omgekeerd zijn er ook kinderen die wel in de officiële bevolkingscijfers voorkomen, maar die we niet terugvinden in de schoolbevolking. Die schoolbevolking telt immers enkel de kinderen die schoollopen in een school van de Franse of Vlaamse Gemeenschap. Dat verklaart de mogelijke verschillen tussen de gegevens over de officiële bevolking en die over de schoolbevolking (zie volgend punt).

4.2. SCHOOLBEVOLKING: ONDERWIJSNIVEAU, PLAATS VAN SCHOOL EN ONDERWIJSVORM

Tijdens het schooljaar 2020-2021 waren respectievelijk 1.311, 2.122 en 2.053 leerlingen uit Oudergem ingeschreven in het kleuter-, basis- en secundair onderwijs in een van de twee Gemeenschappen (Vlaamse of Franse)⁷. Ongeveer twee derde van de leerlingen ingeschreven in het kleuter- en lager onderwijs gaat naar een school in Oudergem, tegenover een derde van de leerlingen die ingeschreven zijn in het secundair onderwijs **4-2**.

Hoewel een deel van de leerlingen die uit de gemeente dus buiten de gemeente naar school gaat, zijn er ook bewegingen in tegenovergestelde richting. 35 % van de leerlingen van de kleuterschool in de gemeente woont namelijk elders. Dat geldt ook voor 48 % van de leerlingen die naar een basisschool in de gemeente gaat en voor 81 % van de leerlingen die naar een secundaire school gaat.

⁷ Leerlingen die onderwijs volgen buiten de Gemeenschappen (Europese of internationale scholen, privé-scholen die niet officieel erkend zijn door één van de twee Gemeenschappen, thuisonderwijs), zijn dus niet meegeteld.

In vergelijking met het Brussels Gewest zijn de leerlingen van het secundair onderwijs die in Oudergem wonen, vaker ingeschreven in het algemeen onderwijs en minder vaak in het technisch en vooral beroepsonderwijs: respectievelijk 45 %, 12 % en 6 % van de leerlingen van het secundair onderwijs die in Oudergem wonen, zijn ingeschreven in het algemeen, technisch en beroepsonderwijs, tegenover 33 %, 16 % en 11 % van de leerlingen op gewestelijk niveau. Het aandeel leerlingen in het buitengewoon onderwijs in Oudergem (4,2 % van de leerlingen in het lager onderwijs en 2,9 % van de leerlingen in het secundair onderwijs) ligt iets lager dan in het Brussels Gewest (respectievelijk 4,4 % en 3,5 %) **4-3**.

4-3 Verdeling van de schoolbevolking in het leerplichtonderwijs (woonplaats) naar onderwijsniveau en onderwijsvorm, 2020-2021

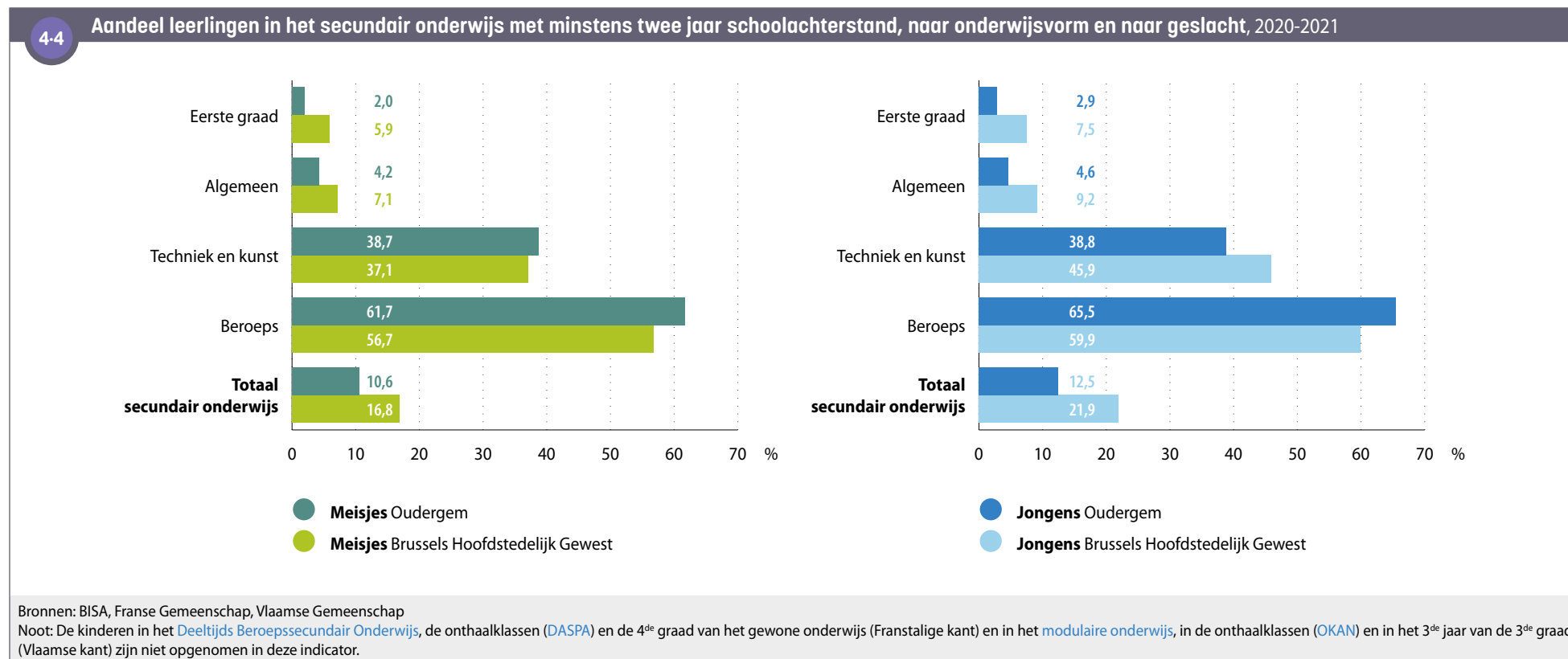
	Oudergem		Brussels Gewest
	Aantal	% in het niveau	% in het niveau
Kleuteronderwijs			
Gewoon kleuteronderwijs	1.307	99,7	99,2
Buitengewoon kleuteronderwijs	4	0,3	0,8
Totaal kleuteronderwijs	1.311	100	100
Lager onderwijs			
Gewoon lager onderwijs	2.033	95,8	95,6
Buitengewoon lager onderwijs	89	4,2	4,4
Totaal lager onderwijs	2.122	100	100
Secundair onderwijs			
Secundair onderwijs 1 ^{ste} graad	645	31,4	32,1
Secundair onderwijs 2 ^{de} en 3 ^{de} (en 4 ^{de} graad voor de Franse Gemeenschap)			
<i>Algemeen</i>	930	45,3	33,5
<i>Technisch</i>	251	12,2	16,4
<i>Kunst</i>	12	0,6	0,5
<i>Beroeps</i>	130	6,3	11,3
<i>Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO)</i>	23	1,1	1,6
Buitengewoon secundair onderwijs	60	2,9	3,5
Secundair DASPA en OKAN	2	0,1	1,1
Totaal secundair onderwijs	2.053	100	100

Bronnen: BISA, Franse Gemeenschap, Vlaamse Gemeenschap
 Noot: De gegevens van de Franse Gemeenschap en de Vlaamse Gemeenschap zijn per onderwijsvorm gegroepeerd.

4.3. SCHOOLACHTERSTAND

Het aantal kinderen met een schoolachterstand (van minstens twee jaar) is lager in Oudergem dan in het Brussels Gewest⁸. Het betreft niettemin 12 % van de leerlingen in het secundair onderwijs die in de gemeente wonen. Het aandeel leerlingen met een schoolachterstand (twee jaar of meer) hangt sterk samen met de studierichting, zowel in Oudergem als op gewestelijk niveau. Het beroepsonderwijs vertoont het hoogste percentage leerlingen met een schoolachterstand, gevolgd door het technisch en kunstonderwijs en daarna het algemeen onderwijs. In Oudergem (en in het Gewest in zijn geheel) zijn er meer jongens met een schoolachterstand dan meisjes, ongeacht de studierichting.

Het aandeel leerlingen met een achterstand in het secundair onderwijs (ongeacht de richting) blijkt in Oudergem veel lager te liggen dan in het Gewest. Als we echter een onderscheid maken per studierichting en per graad, zien we dat het aandeel leerlingen met een achterstand in het beroepsonderwijs groter is in Oudergem dan op gewestelijk niveau, in tegenstelling tot wat wordt waargenomen in de andere richtingen en in de eerste graad ⁴⁻⁴.

8 Het betreft de schoolachterstand van adolescenten die in Oudergem wonen, ongeacht waar ze naar school gaan.

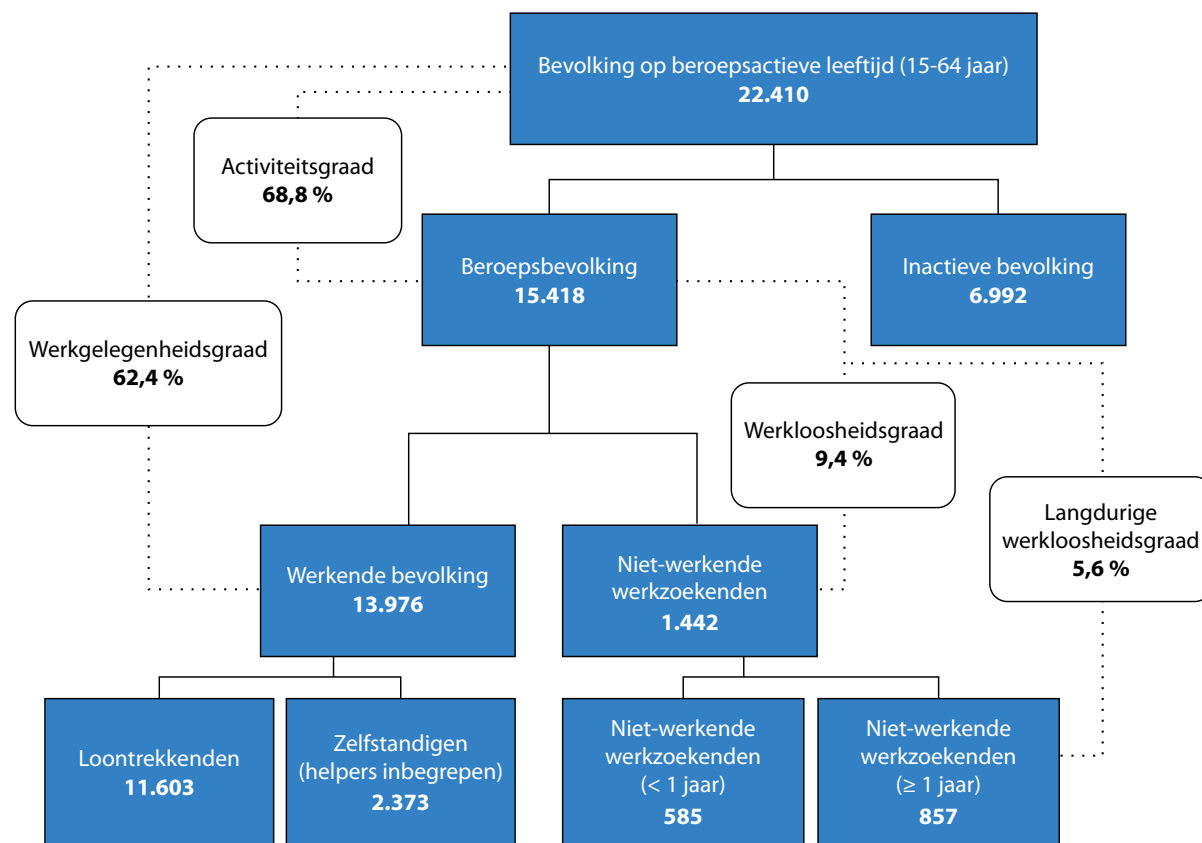
5. ARBEIDSMARKT

5-1

Structuur en voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd, Oudergem, jaargemiddelde 2019

5.1. SOCIAAL-ECONOMISCHE POSITIE VAN DE BEVOLKING

In 2019 waren 22.410 inwoners van Oudergem, of 69 % van de personen op beroepsactieve leeftijd (15-64), actief op de arbeidsmarkt. Negen op de tien van hen hadden een job en een op de tien was bij Actiris ingeschreven als **niet-werkende werkzoekende** (NWWZ). Zes van die tien werklozen waren minstens een jaar werkloos **5-1**.

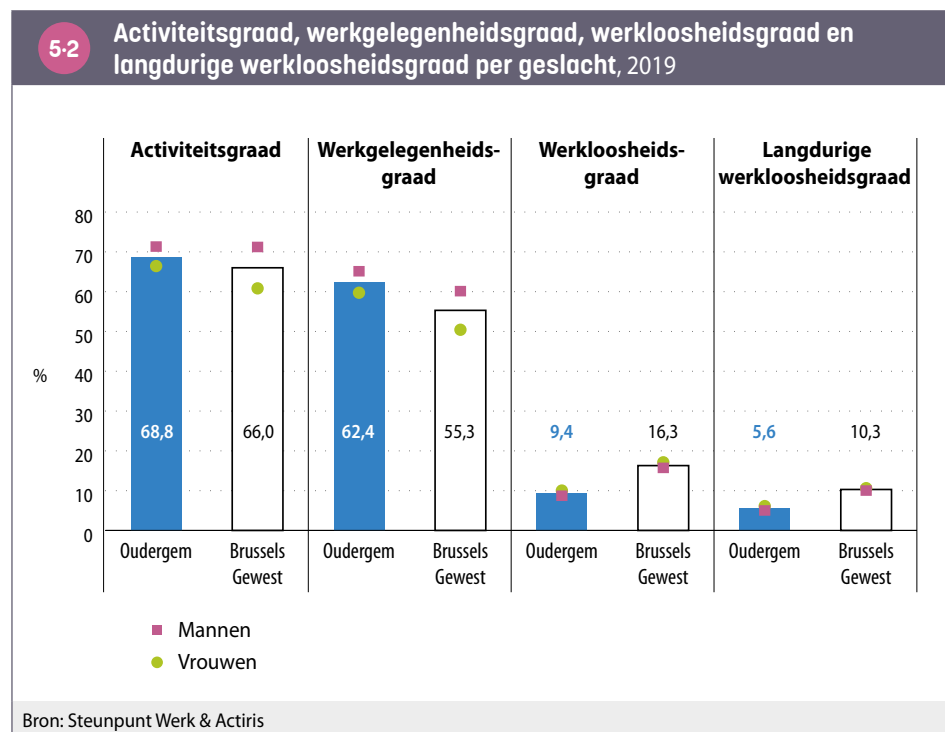
Bronnen: Steunpunt Werk, Actiris

Noot: De bevolking op beroepsactieve leeftijd is het gemiddelde van de bevolking op beroepsactieve leeftijd op 1 januari 2019 en die op 1 januari 2020.

5.2. ACTIVITEITS-, WERKGELEGENHEIDS- EN WERKLOOSHEIDSGRAAD

De **activiteitsgraad** (15-64 jaar) van de mannen in Oudergem is vergelijkbaar met het gewestelijke niveau, maar die van de vrouwen ligt hoger. Binnen de **beroepsbevolking** ligt de **werkloosheidsgraad** (totaal en langdurig)⁹ duidelijk lager in Oudergem dan op gewestelijk niveau, zowel voor mannen als voor vrouwen. Ten slotte ligt de **werkgelegenheidsgraad** hoger in Oudergem dan in het Gewest als geheel, voor beide geslachten. Er is in Oudergem nog steeds een verschil tussen mannen en vrouwen, maar dat is kleiner dan het gewestelijke gemiddelde.

In het algemeen is de **genderongelijkheid** minder uitgesproken in Oudergem dan op gewestelijk niveau **5-2**.

De **activiteitsgraad** van jongeren (15-24 jaar) is lager in Oudergem dan op gewestelijk niveau, waarschijnlijk doordat het hoger onderwijs toegankelijker is dan in het Gewest als geheel. Voor de jongeren in Oudergem die zich op de arbeidsmarkt begeven (**actieve bevolking** tussen 15 en 24 jaar), is de toegang tot de arbeidsmarkt blijkbaar gemakkelijker dan in het Gewest als geheel. Hun **werkloosheidsgraad** ligt lager, maar is nog steeds aanzienlijk (19%). Vanaf 2015 is de jeugdwerkloosheid in het Brussels Gewest als geheel sterk gedaald, zonder dat dit gepaard ging met een evenredige stijging van de werkgelegenheidsgraad (niet geïllustreerd, zie verder). De **activiteitsgraad** in de leeftijdscategorieën 25-49 jaar en 50-64 jaar ligt hoger in Oudergem dan in het Gewest, terwijl de werkloosheidsgraad lager ligt **5-3**.

5-3 Voornaamste indicatoren van de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar) naar leeftijdsgroep, 2019

	Activiteitsgraad (%)		Werkgelegenheidsgraad (%)		Werkloosheidsgraad (%)	
	Oudergem	Brussels Gewest	Oudergem	Brussels Gewest	Oudergem	Brussels Gewest
15 - 24 jaar	19,3	25,1	15,7	19,2	18,7	23,6
25 - 49 jaar	81,4	77,0	74,7	65,3	8,2	15,1
50 - 64 jaar	74,5	69,2	66,8	57,0	10,3	17,6
Totaal	68,8	66,0	62,4	55,3	9,4	16,3

Bron: Steunpunt Werk

Wat de veranderingen in de **activiteitsgraad** en de **werkgelegenheidsgraad** betreft, laat figuur **5-4** een opmerkelijke onderbreking in de reeksen zien: sinds 2017 worden ook werknemers van Europese en internationale instellingen tot de beroepsbevolking gerekend, wat de activiteitsgraad en de werkgelegenheidsgraad omhoog trekt. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze personen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden de werkgelegenheids- en activiteitsgraad tot 2016 onderschat en de werkloosheidsgraad overschat. Dat in Oudergem de personen die in die instellingen werken nu worden meegerekend, heeft een grote invloed. In 2021 werken 1695 inwoners van Oudergem in Europese en internationale instellingen¹⁰.

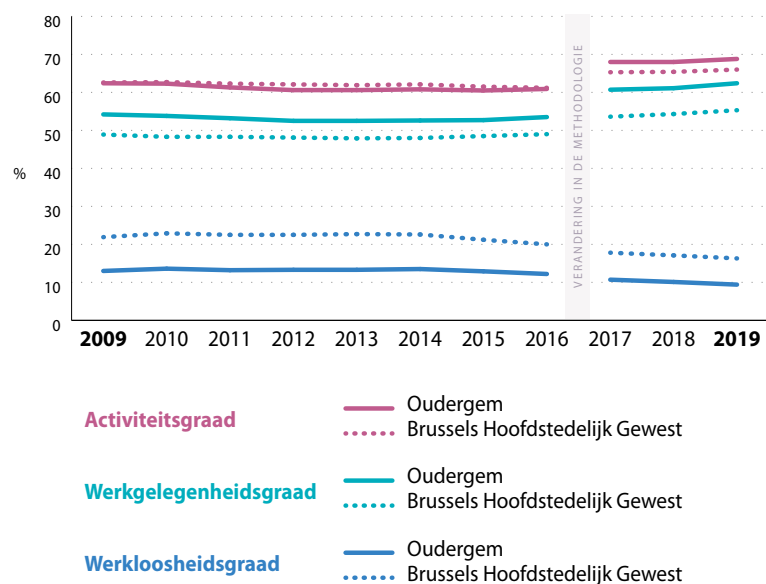
Vanaf 2015 daalt de **werkloosheidsgraad**, een algemene trend die zich ook op gewestelijk niveau voordoet. Die daling kan worden verklaard door meerdere factoren, waaronder een verbetering van het economische klimaat in heel het land en bepaalde tewerkstellingsmaatregelen in het Gewest. De werkgelegenheidsgraad is daarbij inderdaad

9 De langdurige **werkloosheidsgraad** komt overeen met het aandeel personen dat een jaar of langer werkloos is.

10 Bron: BISA. Militairen en werknemers onder Belgisch contract (onderworpen aan sociale zekerheidsbijdragen) zijn niet in dit aantal inbegrepen.

licht verbeterd. De daling van de werkloosheid wordt ook verklaard door strengere voorwaarden voor de toegang tot inschakelingsuitkeringen (federale maatregelen), zowel in Oudergem als in het Brussels Gewest. Dat verklaart deels de sterkere daling van de werkloosheid onder jongeren. Sinds 2015 zijn de uitkeringen beperkt tot drie jaar. Er zijn ook andere, meer beperkende voorwaarden ingevoerd (met betrekking tot leeftijd, diploma en wachttijden). De grotere beperking van de RVA-uitkeringen wordt gedeeltelijk weerspiegeld in het aantal inschrijvingen bij Actiris (geen inschrijving of schrapping). Tot slot wordt het werkloosheidscijfer vanaf 2017 ook beïnvloed door de onderbreking van de reeks en de opname van de werknemers van Europese en internationale instellingen in de [beroepsbevolking](#).

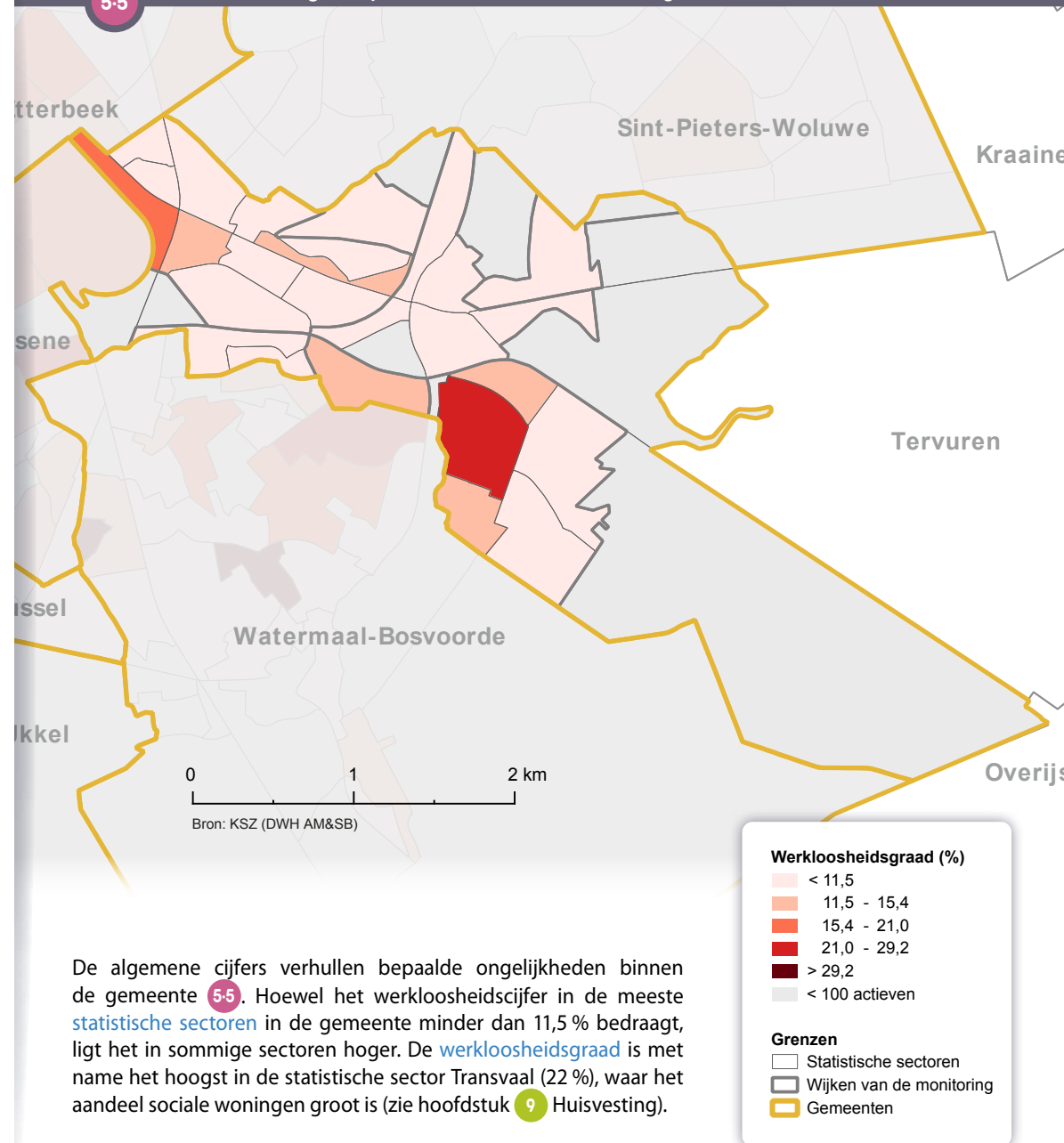
5-4 Evolutie van de werkloosheidsgraad, werkgelegenheidsgraad en activiteitsgraad, jaargemiddelde 2009-2019

Bron: Steunpunt Werk

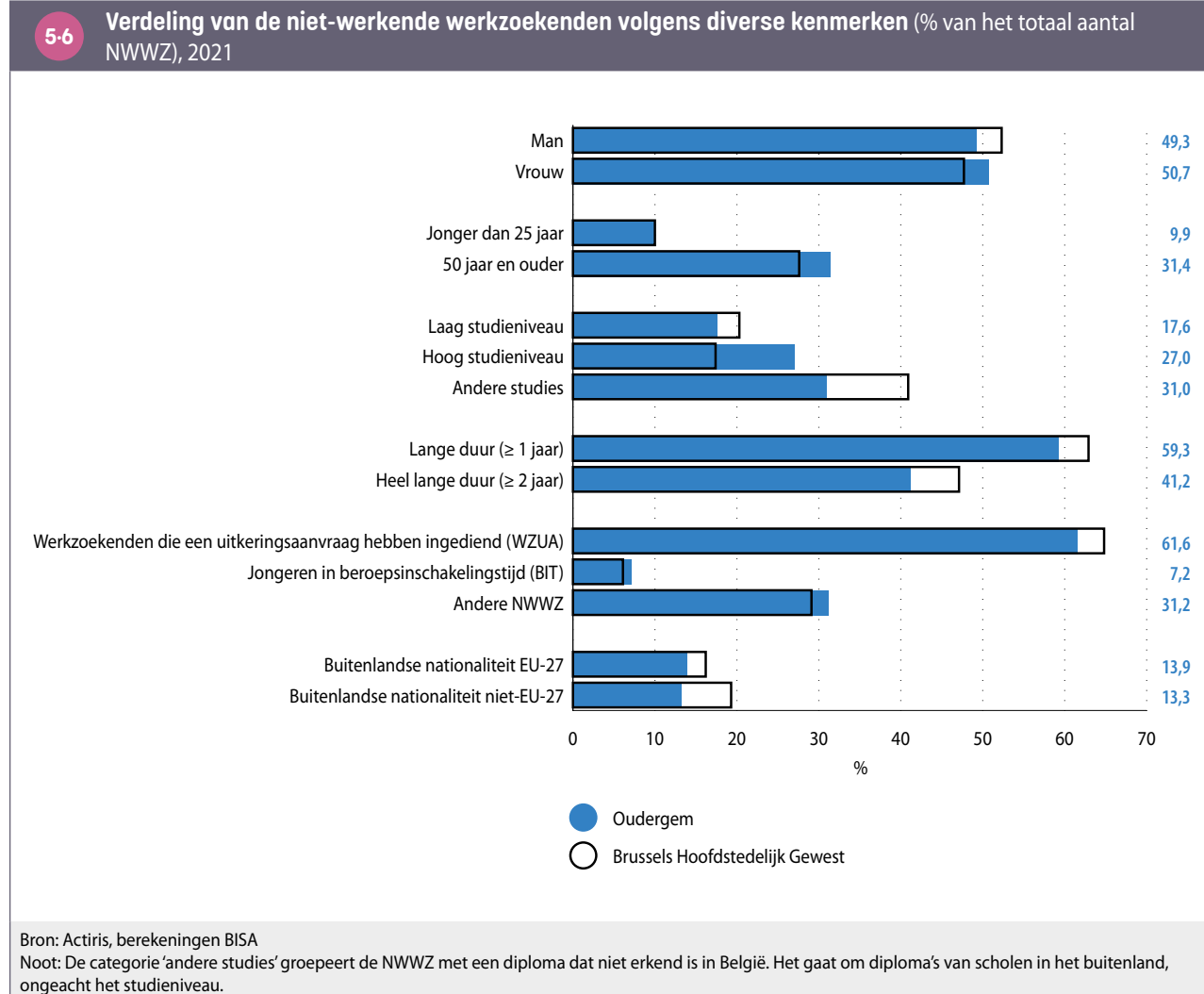
Noot: Sinds 2017 worden ook de werknemers van Europese en internationale instellingen tot de [beroepsbevolking](#) gerekend. Vóór 2017 waren er geen gedetailleerde statistieken over de werkgelegenheid in deze instellingen en werden deze mensen ten onrechte als inactief beschouwd. Als gevolg daarvan worden tot 2016 de [werkgelegenheids](#)- en [activiteitsgraad](#) onderschat en wordt de [werkloosheidsgraad](#) overschat.

5-5 Werkloosheidsgraad per statistische sector, Oudergem, 2018

5.3. PROFIEL VAN DE NIET-WERKENDE WERKZOEKENDEN

Het profiel van de *niet-werkende werkzoekenden* (NWWZ) – ingeschreven bij Actiris – in Oudergem verschilt van het profiel op gewestelijk niveau. Het grootste verschil is dat van het diploma: verhoudingsgewijs zijn er meer NWWZ met een diploma hoger onderwijs in Oudergem dan in het Brussels Gewest als geheel. Het aandeel NWWZ van wie het diploma niet erkend wordt in België ('Andere studies'), ligt beduidend lager in Oudergem. Daarnaast zijn er meer vrouwen, 50-plussers en personen met de Belgische nationaliteit onder de NWWZ in Oudergem dan in het Gewest. Bovendien is de werkloosheid minder vaak langdurig in Oudergem dan in het Gewest **5-6**.

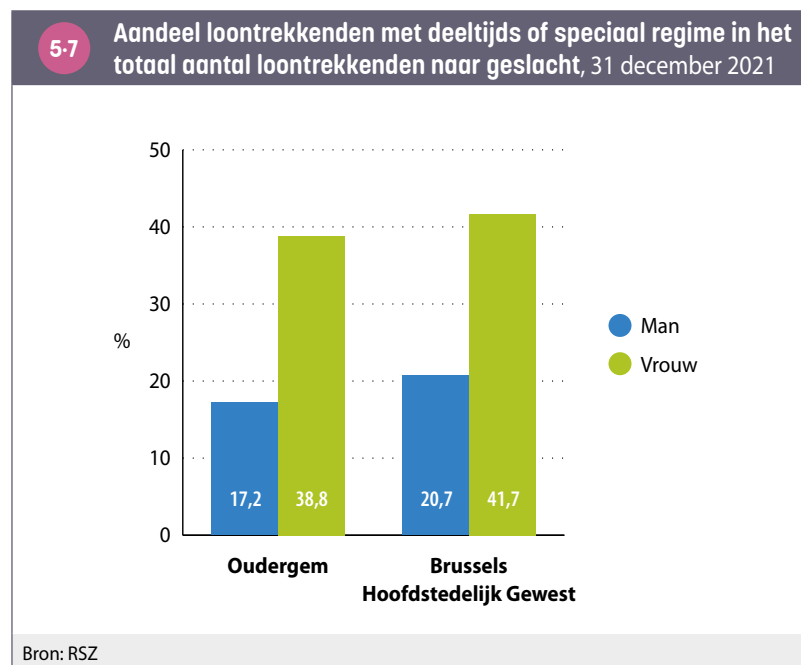

5.4. KENMERKEN VAN DE OUDERGEMSE LOONTREKKENDEN

In 2019 waren 11.603 inwoners van Oudergem aan de slag als loontrekkende. Onder hen werkte 11 % in de eigen gemeente en 89 % buiten Oudergem¹¹. In tegenstelling tot het volgende hoofdstuk ('Economische activiteit'), dat inzoomt op loontrekkenden die in Oudergem werken, gaat dit hoofdstuk over loontrekkenden die in Oudergem wonen.

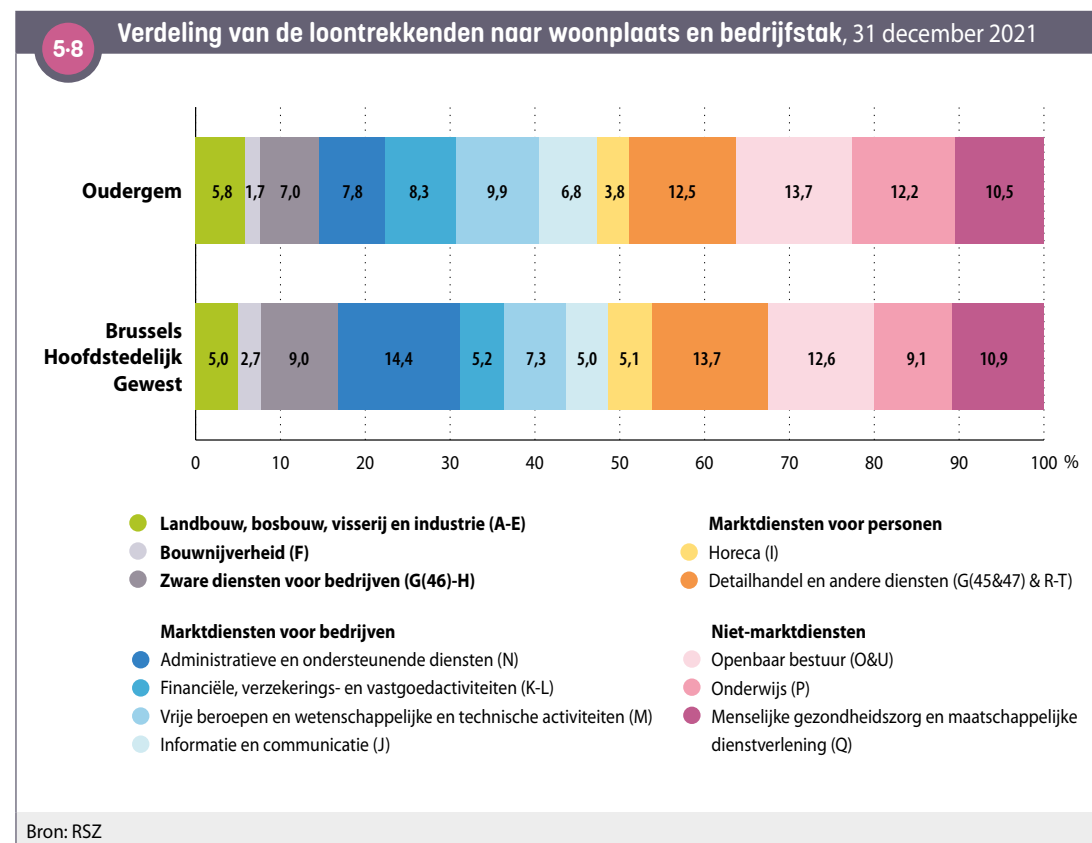
Deeltijdse loontrekkenden

In het algemeen werken vrouwen in Oudergem, net als in de rest van het Gewest, veel vaker deeltijds dan mannen. In Oudergem komt deeltijds werken iets minder vaak voor dan in het Brussels Gewest: 17 % van de mannelijke loontrekkenden en 39 % van de vrouwelijke loontrekkenden werkt deeltijds, tegenover respectievelijk 21 % en 42 % voor het Gewest als geheel ⁵⁻⁷.

Activiteitssectoren van de Oudergemse loontrekkenden

In vergelijking met de gewestelijke verdeling zijn Oudergemse loontrekkenden verhoudingsgewijs sterker vertegenwoordigd in de financiële, verzekerings- en vastgoedsector, evenals in vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten, onderwijs en – in mindere mate – openbaar bestuur. Omgekeerd zijn ze ondervertegenwoordigd in **administratieve en ondersteunende diensten, zware diensten voor bedrijven**, horeca en – in mindere mate – **detailhandel en andere diensten** ⁵⁻⁸.

11 Bron: Steunpunt Werk.

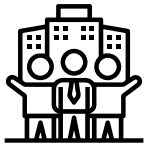
6. ECONOMISCHE ACTIVITEIT

6-1

Beschrijving van de economische activiteiten in Oudergem, 2019

3.056
maatschappelijke
zetels, btw-plichtig

956
lokale
vestigingseenheden

13.919
werknemers

2.587
zelfstandigen

2.164
werknemers in de
internationale instellingen

6.1. ALGEMENE SITUATIE

In 2019 waren er 3.056 **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige ondernemingen en 956 **vestigingseenheden** (exploitatiezetels van ondernemingen met ten minste één bij de RSZ aangegeven loontrekkende)¹² op Oudergems grondgebied. Die ondernemingen hadden 13.919 personen in dienst (die in de gemeente werken, maar er niet noodzakelijk wonen). Ten slotte waren er 2.587 zelfstandigen actief in Oudergem¹³ 6-1. Merk op dat op het Oudergemse grondgebied slechts 2.176 jobs verband houden met Europese en internationale instellingen.

6.2. DE SPECIEFIEKE ECONOMISCHE KENMERKEN VAN OUDERGEM

In vergelijking met het hele Brussels Gewest hebben de jobs in Oudergem de volgende 6-2:

- Zelfstandigen zijn relatief gezien talrijker;
- Het aandeel arbeiders ligt er in verhouding veel hoger, dat van ambtenaren niet;
- Er zijn relatief meer mannelijke dan vrouwelijke loontrekkenden.

De oververtegenwoordiging van vrouwen met een arbeidersstatuut (niet geïllustreerd) kan gedeeltelijk te maken hebben met de belangrijke aanwezigheid van administratieve en ondersteunende diensten, waaronder een groot deel van de dienstenchequejobs vallen (zie verder).

¹² Het aantal **maatschappelijke zetels** van btw-plichtige bedrijven is bijna altijd hoger dan het aantal **vestigingseenheden** binnen een gemeente. Dat komt doordat de statistieken van btw-plichtige bedrijven ook ondernemingen omvatten die geen werknemers aangeven bij de RSZ, zoals het geval is voor een groot aantal zelfstandigen. Deze bedrijven zonder werknemers zijn niet opgenomen in de statistieken van de lokale vestigingseenheden.

6-2

Kenmerken van de werkenden, naar werkplaats, 2019

	Oudergem	Brussels Gewest
Aandeel van de zelfstandigen bij de werkenden	15,7 %	13,2 %
Verdeling van de arbeid in loondienst volgens statuut		
Aandeel arbeiders	29,4 %	20,1 %
Aandeel bedienden	61,8 %	61,9 %
Aandeel ambtenaren	8,8 %	17,9 %
Verdeling van de loontrekkenden naar geslacht		
Aandeel vrouwen	53,3 %	51,2 %
Aandeel mannen	46,7 %	48,8 %

Bronnen: Steunpunt Werk, RSZ; berekeningen BISA
Noot: de gegevens met betrekking tot status en geslacht hebben betrekking op de loontrekkenden zoals geteld door de RSZ.

Wat de kenmerken van het bedrijfsweefsel van Oudergem betreft, merken we het volgende op 6-3:

- Er zijn evenveel **maatschappelijke zetels** per inwoner in Oudergem als in het Brussels Gewest, maar het aantal **vestigingseenheden** per inwoner ligt iets lager in de gemeente.
- Anderzijds ligt de **indicator van de ondernemingsdynamiek**, die het verschil meet tussen de oprichting en de stopzetting van ondernemingen in de loop van een jaar, hoger in Oudergem dan in het Brussels Gewest in zijn geheel.

¹³ Een bedrijf kan gekoppeld zijn aan een rechtspersoon (nv, bvba, coöperatie) of een natuurlijke persoon (een zelfstandige). Een **maatschappelijke zetel** is de centrale vestiging van een bedrijf (de enige als het bedrijf 1 vestiging heeft, de plaats waar de jaarbalans wordt opgemaakt als het er meerdere heeft). De statistieken tellen het aantal bedrijven met een btw-nummer. Niet alle bedrijven hebben een btw-nummer, de vrije beroepen zijn bijvoorbeeld niet btw-plichtig. Het aantal **zelfstandigen** komt overeen met het aantal inschrijvingen van het RSVZ. Dat aantal omvat in principe alle zelfstandigen, ook de helpers.

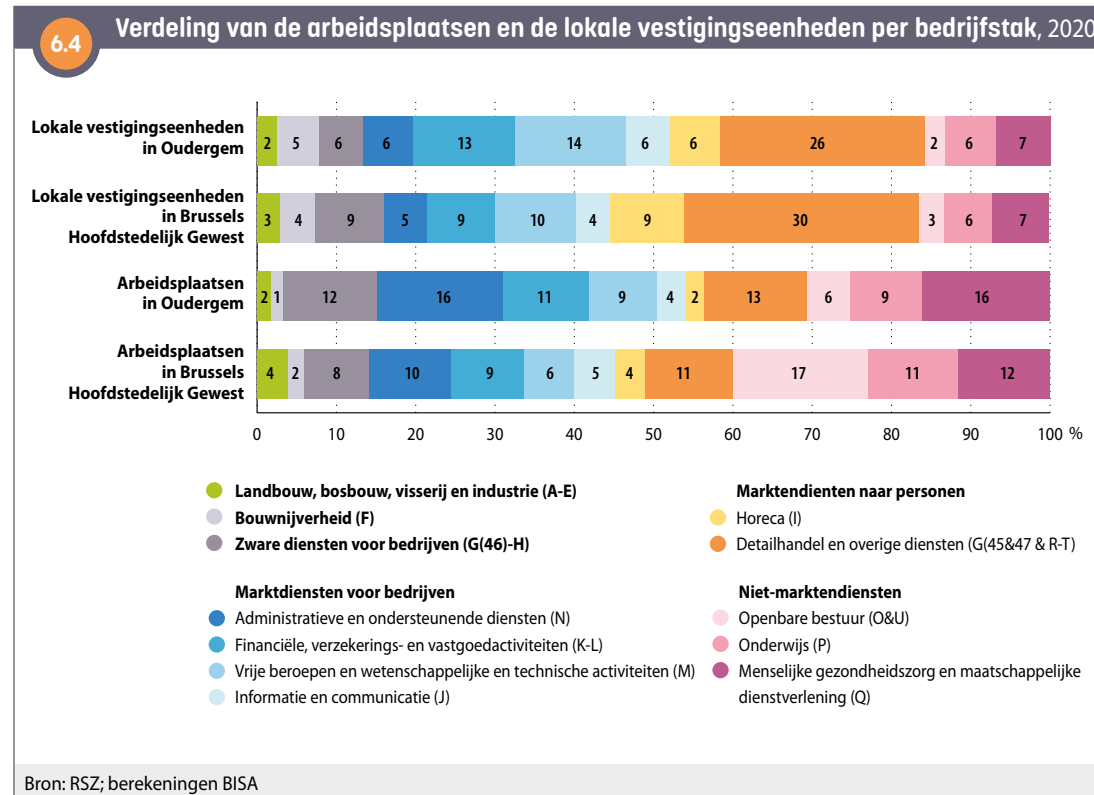
Zowel de zeer kleine ondernemingen (minder dan 5 loontrekkenden) als de zeer grote ondernemingen (meer dan 200 loontrekkenden) zijn ondervertegenwoordigd in Oudergem in vergelijking met het Gewest als geheel, in tegenstelling tot de middelgrote ondernemingen.

6.3 Beschrijving van de ondernemingen, 2020		
	Oudergem	Brussels Gewest
Aantal maatschappelijke zetels voor 1.000 inwoners	92,6	92,9
Aantal lokale vestigingseenheden voor 1.000 inwoners	26,9	30,9
Indicator van de ondernemingsdynamiek	4,5 %	2,9 %
Aandeel lokale vestigingseenheden:		
van 1 tot 4 werknemers	59,7 %	64,8 %
van 5 tot 9 werknemers	15,7 %	14,6 %
van 10 tot 49 werknemers	18,7 %	15,6 %
van 50 tot 199 werknemers	5,1 %	3,7 %
van meer dan 200 werknemers	1,6 %	1,3 %
Bronnen: RSZ, Statbel, BISA; berekeningen BISA		

De specifieke kenmerken van de personen die in Oudergem werken, worden hoofdzakelijk verklaard door de sectorale specialisaties van de gemeente 6-4:

- De sectoren met de meeste jobs zijn **administratieve en ondersteunende diensten**, menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening (elk van deze sectoren is goed voor 16 % van de banen in de gemeente, tegenover respectievelijk 10 % en 12 % op gewestelijk niveau). Globaal beschouwd zijn er in beide sectoren verhoudingsgewijs meer vrouwen dan mannen tewerkgesteld.
 - Administratieve en ondersteunende diensten** omvatten een groot deel van de jobs onder het dienstenchequesysteem. De hoofdkantoren van een aantal grote dienstenchequebedrijven, waaronder IL&C en Servi-Home, zijn gevestigd in Oudergem, wat het grote aandeel van vrouwen met een arbeidersstatuut in de gemeente verklaart¹⁴.

14 Vooral in de uitzend-, schoonmaak- en cateringsector is het goed mogelijk dat werknemers op een niet-permanente en/of niet-vaste werkplek werken en is de feitelijke plaats van tewerkstelling vaak onbekend. In de gedecentraliseerde statistieken van de RSZ komt de werkplek die aan deze personen wordt toegekend, overeen met het adres van de vestiging waarvan ze afhangen. Daardoor wordt het aandeel 'effectieve' jobs in deze sectoren in de gemeente waarschijnlijk overschat.

- De oververtegenwoordiging van jobs in de sector menselijke gezondheidszorg en maatschappelijke dienstverlening wordt met name verklaard door de aanwezigheid van het CHIREC-ziekenhuis in Delta.
- Met uitzondering van de sector informatie en communicatie zijn de diensten voor bedrijven algemeen sterker vertegenwoordigd in Oudergem dan in het Gewest als geheel in termen van het aantal jobs. Vrije beroepen, wetenschappelijke en technische activiteiten en financiële, verzekerings- en vastgoedactiviteiten zijn oververtegenwoordigd, zowel in termen van vestigingseenheden als van jobs.
- Ook de sector **detailhandel en overige diensten** is licht oververtegenwoordigd in termen van aandeel van jobs (maar niet in termen van vestigingen). Dat kan in het bijzonder worden verklaard door de aanwezigheid van grote ketens zoals Carrefour-hypermarkt en, op dezelfde locatie, Brico, evenals andere grote supermarkten (Delhaize, Colruyt ...).
- Er is ook een oververtegenwoordiging van **zware diensten voor bedrijven** (groothandel en vervoer en opslag) in termen van aandeel van jobs (maar niet van vestigingseenheden). Het gaat om activiteiten die verband houden met de maatschappelijke zetel van deze bedrijven.

- Tot slot zijn bepaalde sectoren ondervertegenwoordigd in de gemeente wat betreft het aantal jobs, met name openbaar bestuur, maar ook onderwijs en bouw.

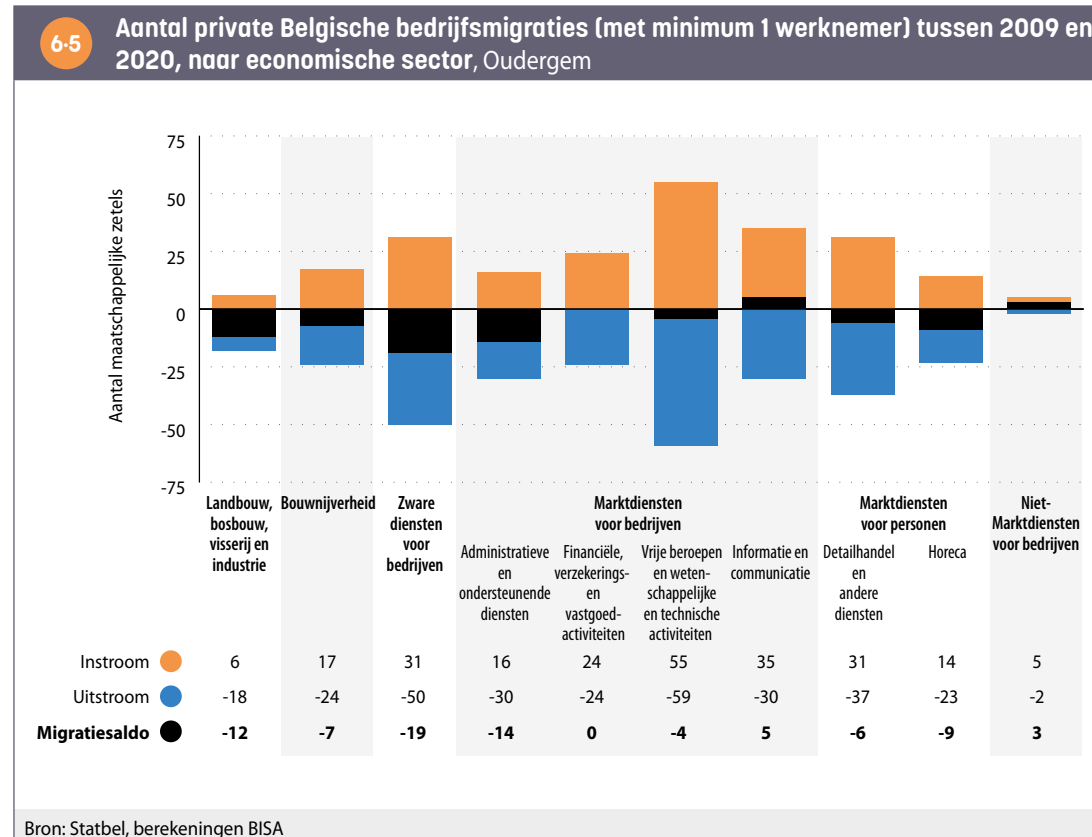
6.3. BEDRIJFSMIGRATIES

Tussen 2009 en 2020 was het [saldo van de bedrijfsmigraties](#) in Oudergem positief. De gemeente heeft bedrijven verloren door de migratie van [maatschappelijke zetels](#) van Belgische privébedrijven met minstens één werkneme¹⁵. In de periode 2009-2020 vestigden 234 bedrijven zich in Oudergem en verlieten er 297 de gemeente.

Het saldo van de bedrijfsmigratie in Oudergem is negatief in de meeste activiteitensectoren. De meest negatieve saldi worden waargenomen in de [zware diensten voor bedrijven](#), administratieve en ondersteunende diensten, industrie en horeca. Het saldo is licht positief in twee dienstensectoren: informatie en communicatie (diensten voor bedrijven) en niet-marktdiensten voor personen [6-5](#).

Als we de migratie van Oudergemse bedrijven uitsplitsen naar gewest van herkomst of bestemming (opnieuw voor de periode 2009-2020), zien we voor Oudergem:

- een negatief migratiesaldo voor de migraties uit of naar Vlaanderen en Wallonië (-45 bedrijven, of -7 per 1.000);
- een negatief migratiesaldo uit of naar de 18 andere Brusselse gemeenten (-18 bedrijven, of -3 per 1.000).

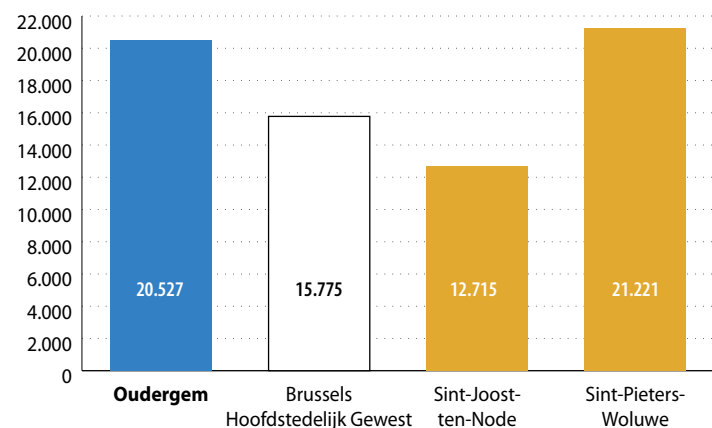
¹⁵ De analyse van de migratie is gebaseerd op de intergemeentelijke verplaatsingen van de [maatschappelijke zetels](#) van Belgische privébedrijven met ten minste één werknemer over de periode 2009-2020 (zie Focus nr. 54 en 55 van het BISA voor meer methodologische details).

7. INKOMENS

7.1. FISCALE INKOMENS

Op basis van de [fiscale statistieken](#) en rekening houdend met de samenstelling van de huishoudens, bedraagt het **mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen**¹⁶ 20.527 euro in Oudergem voor 2019, dus 30 % boven de Brusselse mediaan. Dat inkomen is het laagst in de gemeente Sint-Joost-ten-Node en het hoogst in Sint-Pieters-Woluwe ⁷⁻¹.

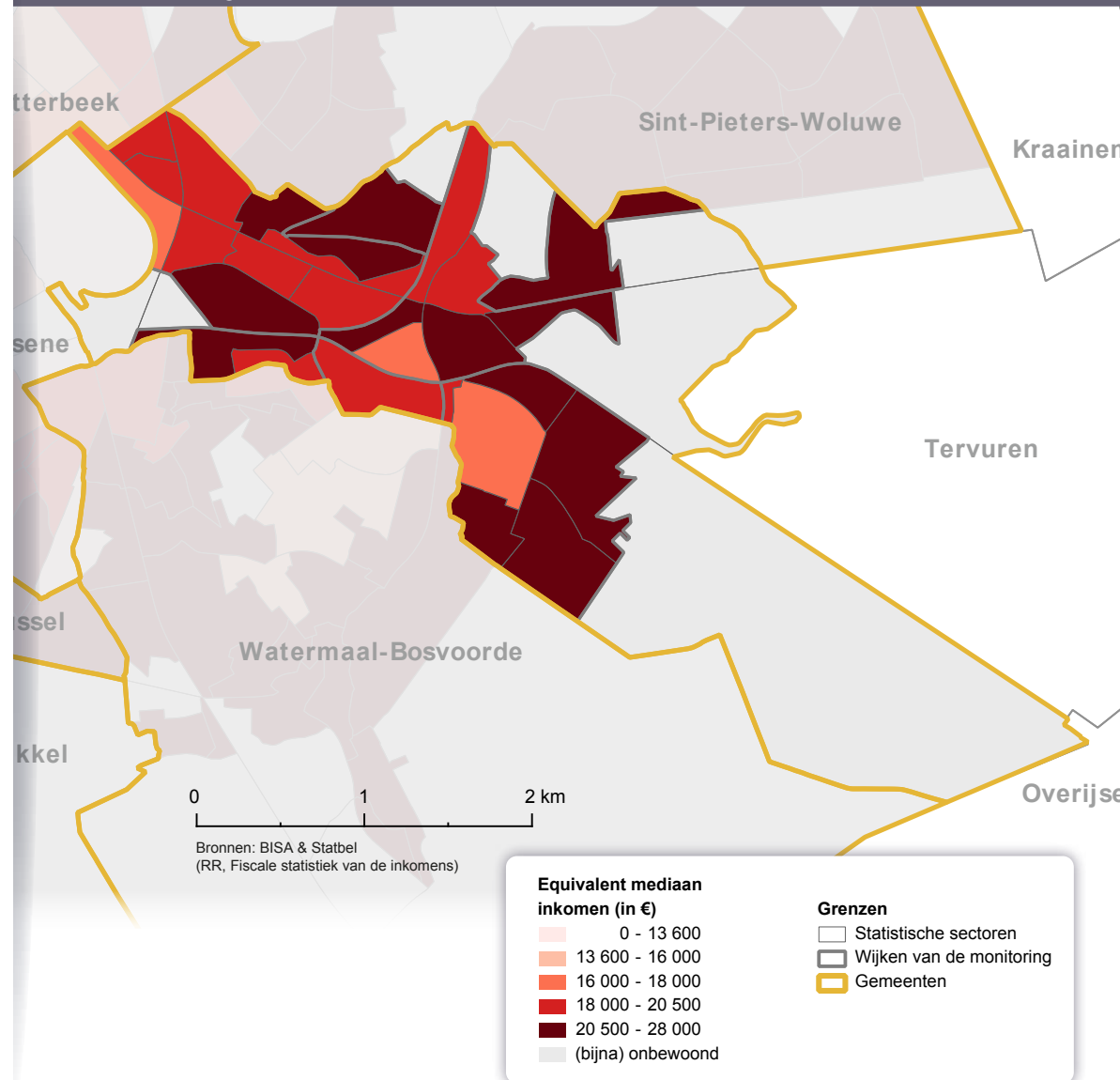
7-1 Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner, in euro's, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

¹⁶ In dit hoofdstuk worden de termen 'mediaan inkomen' of 'mediaan equivalent inkomen' willekeurig gebruikt om te verwijzen naar het 'mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen'.

7-2 Mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Oudergem, en euros, revenus 2019

Sommige **statistische sectoren** in Oudergem hebben een mediaan **inkomen** dat ver onder de gemeentelijke mediaan ligt. Dat is het geval voor de statistische sectoren Transvaal (waar ongeveer de helft van de woningen sociale woningen zijn), Triomflaan langs de campus Oefenplein (in Elsene) en Shopping (dunbevolkt) in de **wijk Oudergem-Centrum** **7.2**. Anderzijds vertonen bepaalde statistische gebieden bijzonder hoge mediane inkomens, vooral in het zuiden en oosten van de gemeente, zoals het Prinsenveld en Sint-Anna.

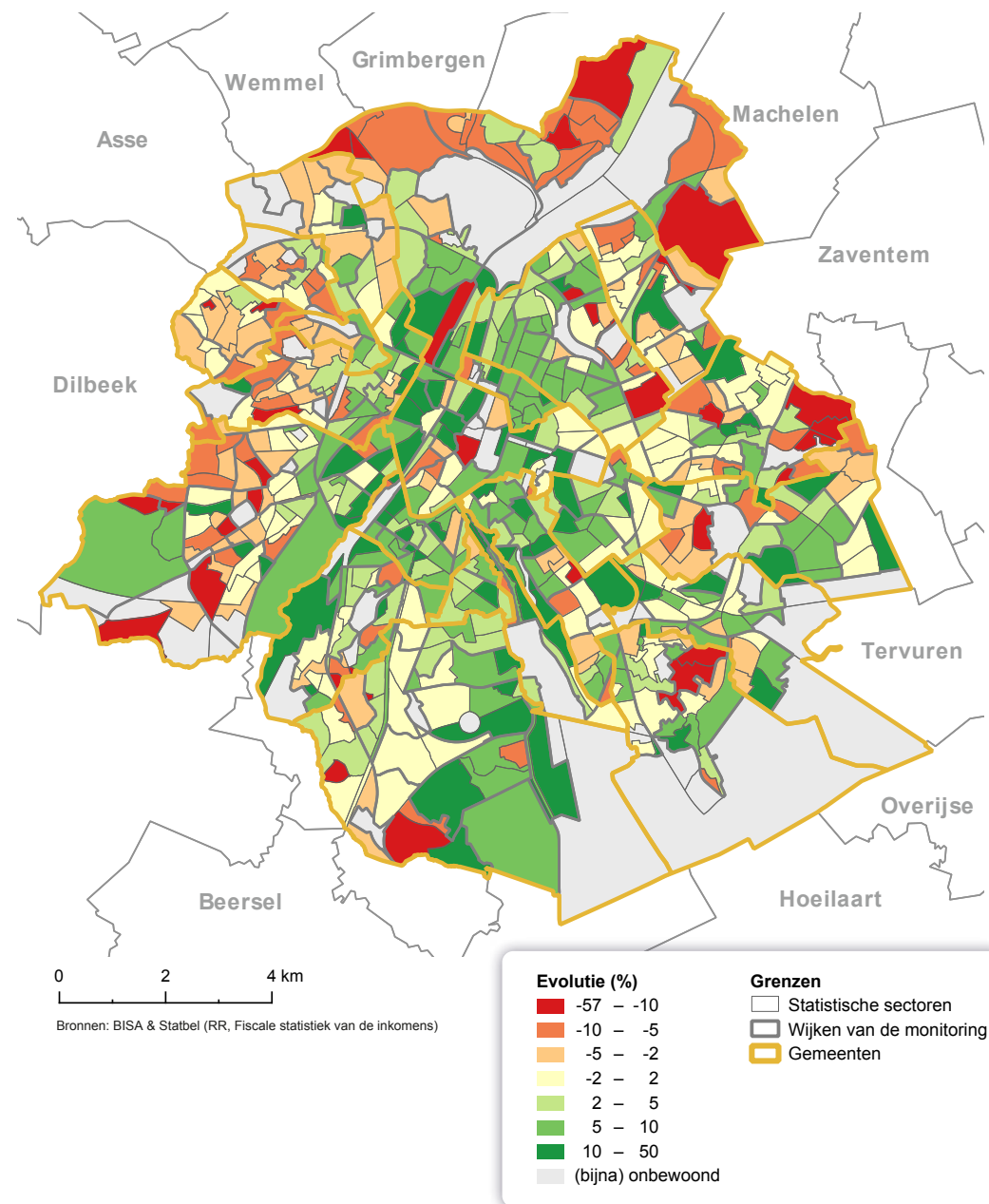
Kaart **7.3** toont de evolutie van de inkomens in reële termen¹⁷ per **statistische sector** tussen 2009 en 2019 in het Brussels Gewest. In het algemeen is het mediaan equivalent inkomen gestegen in de **eerste kroon** van de stad, met name langs het kanaal in de **arme sikkel** (hoewel dit een van de meest achtergestelde gebieden van de hoofdstad blijft). Er is ook een toename in veel welvarende sectoren, vooral in het zuidoostelijke kwadrant van de **tweede kroon** (waarvan Oudergem deel uitmaakt). Omgekeerd zien we een inkomensdaling in veel statistische sectoren van de wijken van de tweede kroon, in het bijzonder in het noordwesten van het Gewest, maar ook in veel sectoren met sociale huisvesting¹⁸.

In Oudergem stijgt het mediaan inkomen in de meeste statistische sectoren, met als belangrijkste uitzondering de sectoren met sociale huisvesting (Transvaal en Ten-Reuken), maar ook andere sectoren, zoals Visserij (in de wijk Watermaal-Centrum, die deels in Watermaal-Bosvoorde ligt) en Shopping (in de wijk Oudergem-Centrum).

Deze inkomensverschuivingen in een sector of wijk kunnen het gevolg zijn van de verandering in de het inkomen van inwoners die gedurende de hele periode ter plaatse zijn gebleven, maar ook van bewegingen van de bevolking (migratie, geboorten en overlijdens) en de evolutie van de kenmerken hiervan.

7.3

Evolutie van het mediaan equivalent inkomen na belastingen per inwoner per statistische sector, Brussels Hoofdstedelijk Gewest, in %, inkomens 2009-2019

17 Het betreft de evolutie van de reële inkomens of tegen constante prijzen, dus met neutralisatie van de impact van de inflatie.

18 Zie BISA (2021) voor meer informatie over deze evoluties.

De mate van **inkomensongelijkheid**, gemeten aan de hand van de **Gini-coëfficiënt**, in Oudergem is vergelijkbaar met het gemiddelde van de 19 gemeenten **7.4**.

7.4 Gini-coëfficiënt op basis van het equivalent inkomen per persoon, inkomens 2019		
	Oudergem	Gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten
Gini-coëfficiënt – Totaal belastbaar inkomen per persoon	0,41	0,41
Gini-coëfficiënt – Inkomen na belastingen per persoon	0,34	0,33

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

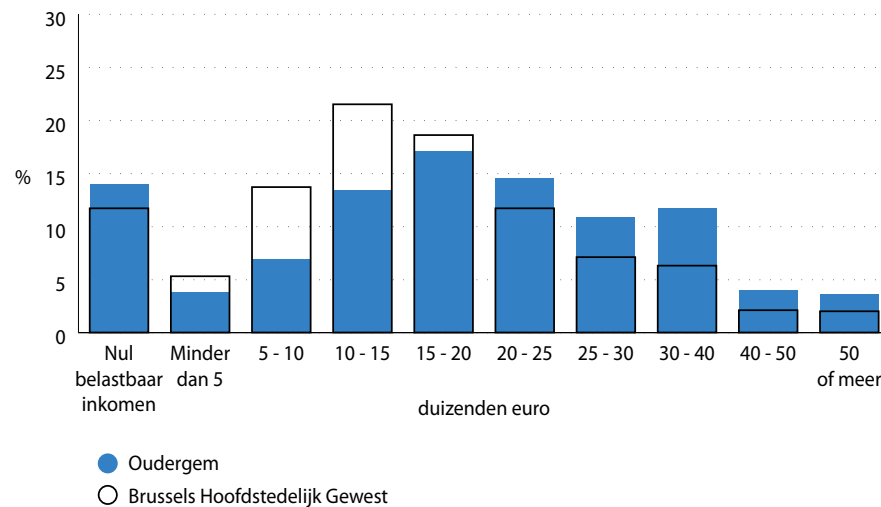
Personen met een **equivalent inkomen na belastingen** in de hogere inkomensklassen zijn sterker vertegenwoordigd in Oudergem dan op gewestelijk niveau. Vooral de aangiften van inkomens hoger dan 50.000 euro zijn sterk oververtegenwoordigd. Personen met een laag of middelmatig equivalent inkomen (klassen van 5.000 tot 20.000 euro) zijn daarentegen ondervertegenwoordigd in Oudergem vergeleken met de rest van het Gewest, in het bijzonder in de klassen van 5.000 tot 15.000 euro **7.5**.

Het aandeel van de bevolking dat leeft in een huishouden met een totaal netto belastbaar inkomen dat nul bedraagt, is groter in Oudergem dan in het Brussels Gewest. De aangiften waarvan het totaal netto belastbaar inkomen nul is, zijn van personen met vrijgestelde inkomens of die geen enkel inkomen aangeven aan de personenbelasting. Het kan gaan om personen met niet-belastbare sociale uitkeringen (zoals het leefloon en tegemoetkomingen voor personen met een handicap), internationale ambtenaren, bepaalde studenten enzovoort. In Oudergem is de relatief hogere aanwezigheid van internationale ambtenaren vergeleken met de rest van het Gewest een van de verklaringen voor die oververtegenwoordiging.

De hier vermelde categorieën van belastingplichtigen kunnen in bepaalde gevallen ook in de heel lage mediane equivalente inkomensklassen vallen (lager dan 5.000 euro), terwijl het effectieve inkomen, voor sommigen, in werkelijkheid hoger is. Deze inkomensklassen moeten met voorzichtigheid worden geïnterpreteerd, gezien de vertekeningen die inherent zijn aan **fiscale statistiek** (zie glossarium).

7.5

Verdeling van de bevolking volgens het equivalent inkomen na belastingen, inkomens 2019

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)

Noot: Omwille van de eenvoud worden de klassen aangeduid met afgeronde cijfers, terwijl in werkelijkheid enkel de ondergrens van elke klasse wordt opgenomen.

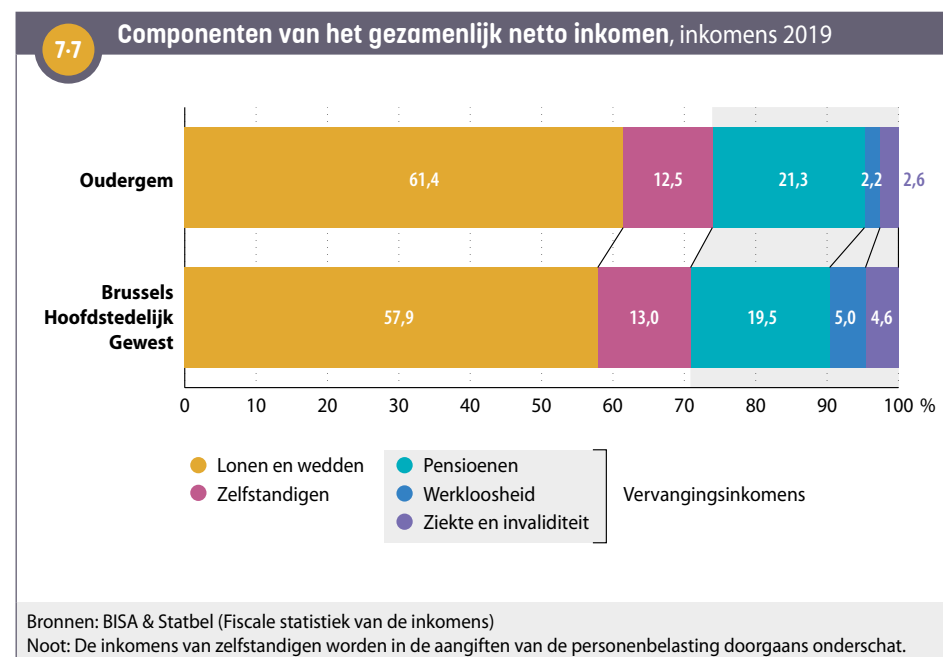
Wanneer we het belastbare inkomen bekijken dat individueel door de belastingplichtigen in Oudergem wordt aangegeven, ligt het mediaan belastbaar inkomen van vrouwen lager dan dat van mannen, net als in de rest van het Brussels Gewest **7.6**. Dat is het geval voor alle gezinssituaties in Oudergem, inclusief alleenwonenden. In dit geval geven alleenwonende vrouwen op gewestelijk niveau echter een hoger aangegeven belastbaar inkomen aan dan hun mannelijke tegenhangers. De inkomens liggen evenwel hoger in Oudergem dan in het Gewest, ongeacht geslacht of type huishouden.

	Oudergem			Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Alleenwonend	24.811	22.624	23.451	18.090	19.182	18.753
Samenwonend of gehuwd zonder kinderen	27.057	21.567	24.542	23.208	18.087	21.060
Samenwonend of gehuwd met kind(eren)	36.018	26.392	31.039	23.438	17.525	21.052
Alleenstaande ouder	36.014	21.381	22.666	21.221	18.032	18.495
Totaal	29.100	22.935	25.519	21.751	18.408	19.886

Bronnen: BISA & Statbel (RR, Fiscale statistiek van de inkomens)
 Noot: • Alleen aangevers die op 1 januari 2019 18 jaar of ouder waren, zijn in deze tabel opgenomen.
 • Aangevers met een nul of negatief belastbaar inkomen (gecorrigeerd met het huwelijksquotiënt) werden uitgesloten voordat het mediaan inkomen werd berekend.
 • De regel 'Totaal' bevat alleen aangevers met het type positie in het huishouden dat in deze tabel wordt gepresenteerd. De inkomens van leden van collectieve huishoudens, kinderen, andere leden van een huishouden of personen die tot andere soorten huishoudens behoren, zijn niet in aanmerking genomen voor de berekening van de medianen in de regel 'Totaal'.

Uit een analyse van de bron van deze fiscale inkomsten (vóór belastingen) blijkt de relatief gunstige situatie van de inwoners van Oudergem op de arbeidsmarkt in vergelijking met de gewestelijke situatie. In 2019 ligt het aandeel van de inkomsten uit arbeid in loondienst iets hoger in Oudergem dan op gewestelijk niveau (61 % tegenover 58 %), terwijl het aandeel van de inkomsten uit werkloosheids- en invaliditeitsuitkeringen lager ligt in Oudergem (5 % tegenover 10 % voor het Gewest). Het aandeel van de inkomsten uit zelfstandige arbeid in Oudergem (12,5 %) is vergelijkbaar met dat van het Gewest **7.7**.

Gezien het hogere percentage ouderen is het aandeel van de inkomsten uit pensioen in Oudergem groter dan in het Gewest (21 % tegenover 19,5 %).

7.2. PERSONEN DIE EEN UITKERING ONTVANGEN

Het aantal personen dat een vervangingsinkomen (werkloosheidsuitkering of invaliditeitsuitkering) of een sociale bijstandsuitkering ontvangt, is een indicator van het aantal personen dat met een beperkt inkomen moet leven, vaak onder de [armoederisicogrens](#).

Het percentage van de bevolking dat een werkloosheidsuitkering, een invaliditeitsuitkering of een socialebijstandsuitkering ontvangt, is lager in Oudergem dan in het Brussels Gewest, ongeacht leeftijdsklasse. Van de Oudergemse bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) ontvangt 5,4 % een werkloosheidsuitkering, 3,5 % een invaliditeitsuitkering, 2,6 % een [leefloon](#) of [equivalent leefloon](#) en 1,2 % een tegemoetkoming voor personen met een handicap [7.8](#).

7.8 Aantal en percentage personen die een werkloosheidsuitkering, invaliditeitsuitkering of sociale bijstandsuitkering ontvangen naar leeftijdsklasse, januari 2011 en 2021

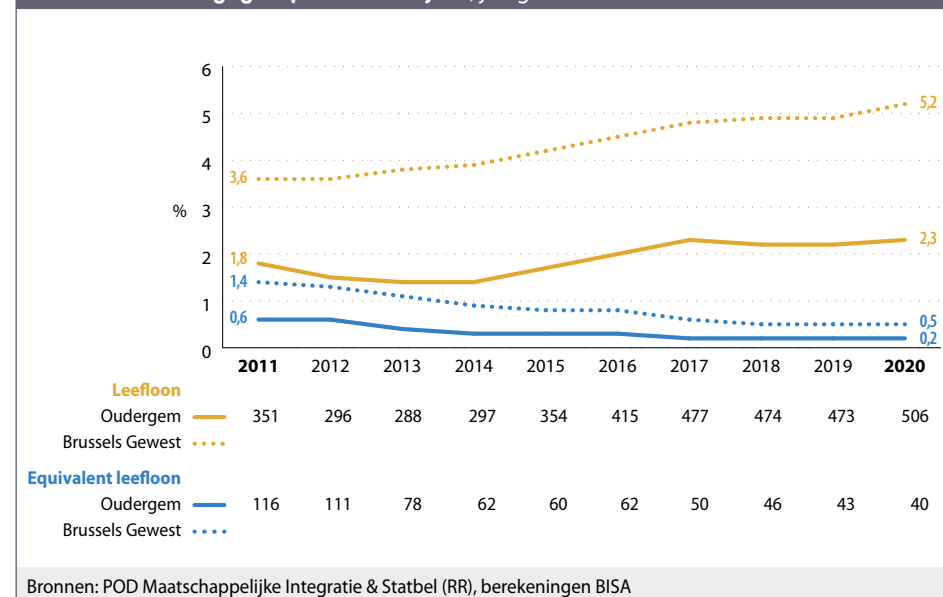
	Oudergem			Brussels Hoofdstedelijk Gewest	
	Aantal (2021)	% (2011)	% (2021)	% (2011)	% (2021)
Bevolking van 18 tot 24 jaar	2.821	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	191	5,5	6,8	9,1	15,4
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	42	3,4	1,5	7,9	2,5
Bevolking van 18 tot 64 jaar	21.747	100	100	100	100
Leefloon of equivalent leefloon (OCMW)	574	2,5	2,6	5,0	6,0
Werkloosheids- of inschakelingsuitkering (1)	1.184	8,2	5,4	13,2	8,5
Invaliditeitsuitkeringen (2)	755	2,2	3,5	3,4	5,1
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	262	1,1	1,2	1,8	2,0
Bevolking van 65 jaar en ouder	5.605	100	100	100	100
Inkomensgarantie voor ouderen (IGO)	316	3,8	5,6	9,3	12,7
Tegemoetkomingen voor personen met een handicap (2)	145	2,6	2,6	6,0	6,4

Bronnen: POD MI, RVA, RIZIV, FOD Sociale Zekerheid - DGPH, FPD, Statbel (RR); berekeningen BISA
 (1) Het gaat om het aantal betalingen van uitkeringen.
 (2) Gegevens voor december 2010 en december 2020.

De **evolutie** van het aandeel begunstigden van een [leefloon](#) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (18-64 jaar) in Oudergem over de laatste 10 jaar volgt een vergelijkbare trend als die op gewestelijk niveau, behalve in het begin van de periode. Terwijl dit aandeel op gewestelijk niveau over deze periode min of meer continu toenam, daalde het tussen 2010 en 2013 in Oudergem, om vervolgens te stijgen tot 2017. In 2018-2019 was er een relatieve stagnatie, gevolgd door een lichte stijging in 2020: 2,3 % van de 18-64-jarigen in de gemeente ontving een leefloon in 2020 (tegenover 5,2 % in het Brussels Gewest). De kloof tussen Oudergem en het Gewest is voor deze indicator iets groter geworden dan in 2010 [7.9](#).

Het aantal personen dat een [equivalent leefloon](#) ontvangt, is zeer laag in Oudergem en daalde in de periode 2012-2020 (vóór de oorlog in Oekraïne), in lijn met de gewestelijke situatie. Deze trend kan worden verklaard door de afname van de migratiestromen en door bepaalde maatregelen die op federaal niveau zijn genomen op het gebied van asiel- en migratiebeleid. In deze periode heeft dat geleid tot een vermindering van het aantal asielzoekers en vreemdelingen die niet in het bevolkingsregister ingeschreven zijn en in aanmerking komen voor financiële hulp. Sommige van deze bevolkingsgroepen zijn ook naar onthaalstructuren gestuurd. We benadrukken dus dat deze cijfers dateren van vóór de oorlog in Oekraïne en de instroom van vluchtelingen uit dat land, aangezien de Oekraïense vluchtelingen onder tijdelijke bescherming (onder de vereiste voorwaarden) recht hebben op een equivalent leefloon.

7.9 Evolutie van het aandeel begunstigden van het (equivalent) leefloon in de bevolkingsgroep van 18-64 jaar, jaargemiddelde 2011-2020

7.3. RECHTHEBBENDEN OP DE VERHOOGDE TEGEMOETKOMING (RVT)

Het aantal [rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming](#) (RVT) voor de verzekering voor geneeskundige verzorging kan worden gebruikt als indicator voor het aantal personen dat in moeilijke financiële omstandigheden leeft.

In januari 2021 hadden 4.172 personen in Oudergem recht op de verhoogde tegemoetkoming als titularis of als persoon ten laste, d.w.z. 12 % van de bevolking (tegenover 26,5 % op gewestelijk niveau). Het percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het Brussels Gewest is hoger, ongeacht leeftijdscategorie of geslacht [7-10](#).

7-10 Aantal en percentage rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming in het kader van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging (RVT), naar leeftijdsklasse en geslacht, januari 2021

Leeftijdsklasse	Oudergem						Brussels Hoofdstedelijk Gewest		
	Aantal rechthebbenden ⁽¹⁾			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking			Percentage rechthebbenden ⁽¹⁾ in de bevolking		
	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal	Man	Vrouw	Totaal
Jonger dan 18 jaar	442	451	893	11,6	12,6	12,1	32,7	32,7	32,7
18 - 24 jaar	229	210	439	16,4	14,8	15,6	31,8	31,7	31,8
25 - 64 jaar	788	1.117	1.905	8,5	11,5	10,1	19,4	23,8	21,6
65 jaar en ouder	311	624	935	14,1	18,4	16,7	30,6	35,3	33,4
Totaal	1.770	2.402	4.172	10,6	13,3	12,0	24,8	28,2	26,5

Bronnen: BISA, KSZ (DWH AM&SB), Statbel (RR)

(1) Titularissen en personen ten laste.

8. GEMEENTELIJKE FINANCIËN

8.1. KERNINDICATOREN VOOR DE GEMEENTELIJKE FINANCIËN

De gewone begroting van de gemeente betreft het geheel van ontvangsten en uitgaven die op een regelmatige en gebruikelijke wijze voorvallen. De ontvangsten en uitgaven betreffende investeringen hebben een onregelmatig karakter. Ze worden apart in beschouwing genomen, in de zogeheten buitengewone begroting.

In de periode 2015-2020 was de gewone dienst van Oudergem in evenwicht, aangezien de ontvangsten ieder jaar groter waren dan de uitgaven. In de jaren 2016-2018 liep het overschot op de gewone dienst zelfs op tot gemiddeld 9 % van de ontvangsten.

De ontvangsten en de uitgaven van een gemeente hangen sterk af van haar aantal inwoners. Om gemeenten te kunnen vergelijken worden de ontvangsten en de uitgaven, alsook de schuld en de investeringen daarom uitgedrukt **per inwoner**.

In de rekeningen van 2015-2020 waren de gewone ontvangsten en uitgaven per inwoner, alsook de investeringsuitgaven per inwoner in Oudergem gemiddeld in deze periode op één andere gemeente na de laagste van de 19 Brusselse gemeenten. Ook de schuld per inwoner ligt lager dan het gemiddelde van de 19 gemeenten samen **8-1**.

8-1 Kernindicatoren van de gemeentelijke financiën, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020		
	Oudergem	19 Brusselse gemeenten
Gewone ontvangsten in euro per inwoner	1.395	1.922
Gewone uitgaven in euro per inwoner	1.321	1.886
Schuld in euro per inwoner	1.172	1.463
Investeringsuitgaven in euro per inwoner	129	292
Bronnen: GOB - BPB & Statbel (RR), berekeningen BISA		

8.2. STRUCTUUR VAN DE BELANGRIJKSTE GEWONE ONTVANGSTEN EN UITGAVEN

De grootste bron van **ontvangsten** voor de gemeente Oudergem zijn de opcentiemen op de **onroerende voorheffing**¹⁹. Hun aandeel in de gewone ontvangsten is wat groter in vergelijking met het geheel van de 19 gemeenten (32 % van de gewone ontvangsten in Oudergem tegenover 29 % voor de 19 gemeenten, gemiddelde van de rekeningen van 2015-2020) **8-2**. Toch hanteert Oudergem een laag tarief, het laagste van alle 19 gemeenten.

Het geheel van de **fondsen en dotaties**²⁰ is de tweede grootste bron van ontvangsten voor Oudergem. Het aandeel van deze bron ligt merkbaar lager in vergelijking met de 19 gemeenten samen (21 % voor Oudergem ten opzichte van 38 % voor het geheel van de 19 gemeenten, gemiddelde 2015-2020). De algemene dotatie aan de gemeenten is goed voor 7 % van de ontvangsten, de andere fondsen en dotaties voor 14 %. Herleid tot het aantal inwoners, liggen de ontvangsten uit fondsen en dotaties van Oudergem in de periode 2015-2020 bij de laagste van de 19 gemeenten, net zoals in andere gemeenten in het zuid-oosten het geval is. Omdat de inkomsten uit andere bronnen in Oudergem al hoog zijn, vervult de algemene dotatie geen compenserende functie.

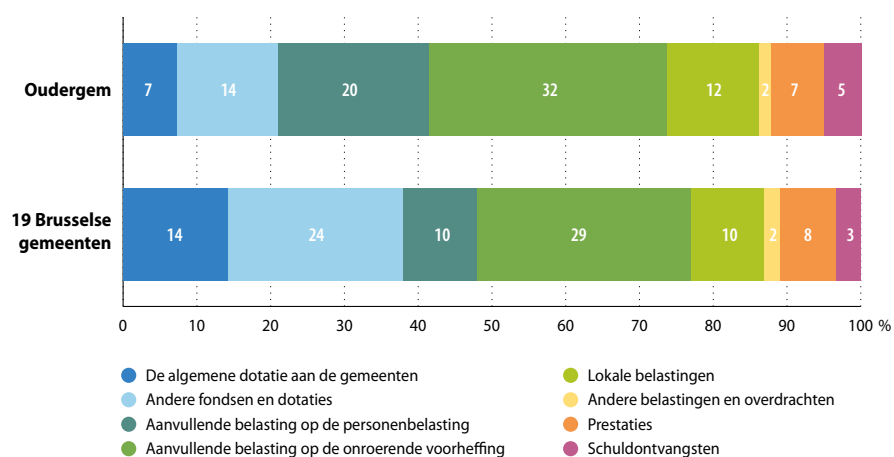
De ontvangsten uit de opcentiemen op de **personenbelasting**²¹ vormen de derde inkomensbron voor de gemeente. In vergelijking met het geheel van de 19 gemeenten in 2015-2020, is hun aandeel in de ontvangsten van Oudergem zeer groot (20 % van de gewone ontvangsten in Oudergem tegenover 10 % voor de 19 gemeenten). Per inwoner ligt de opbrengst uit de personenbelasting in Oudergem, bij een tarief net onder het gemiddelde, duidelijk hoger dan in de 19 gemeenten samen. Het mediaan inkomen in Oudergem behoort immers tot de hoogste van het gewest (zie hoofdstuk **7**, Inkomen).

¹⁹ Belasting op het bezit van onroerende goederen, zoals woningen en gronden.

²⁰ Algemene dotatie aan de gemeenten (ADG): dotatie vanwege het Brussels Gewest om de algemene financiering te verzekeren. Andere fondsen en dotaties: voor specifieke doeleinden.

²¹ Belasting op de inkomens van particulieren, zoals lonen en uitkeringen.

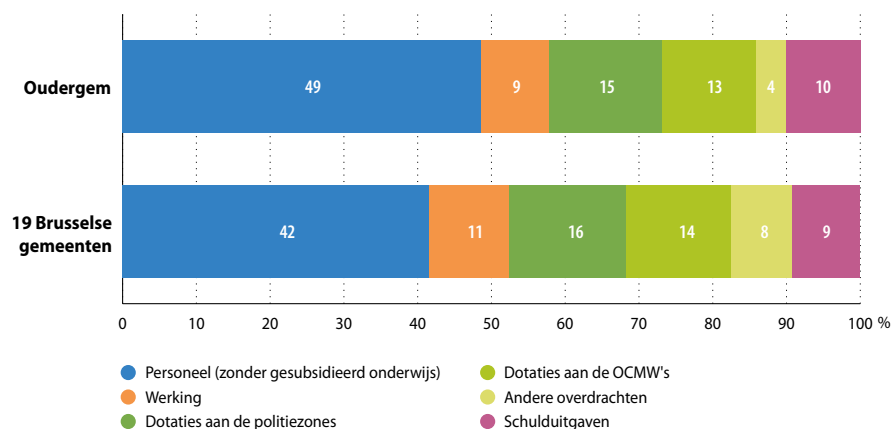
8-2 Verdeling van de gewone ontvangsten (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Noten: • De ontvangsten uit prestaties zijn degene die betrekking hebben op de levering van een goed of een dienst door de gemeente (bijvoorbeeld huurinkomsten voor een gebouw).
• De schuldontvangsten omvatten hoofdzakelijk de dividenden die de gemeenten krijgen van de intercommunales en daarnaast de kredietinteresten.

8-3 Verdeling van de gewone uitgaven (zonder het gesubsidieerd onderwijs), gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

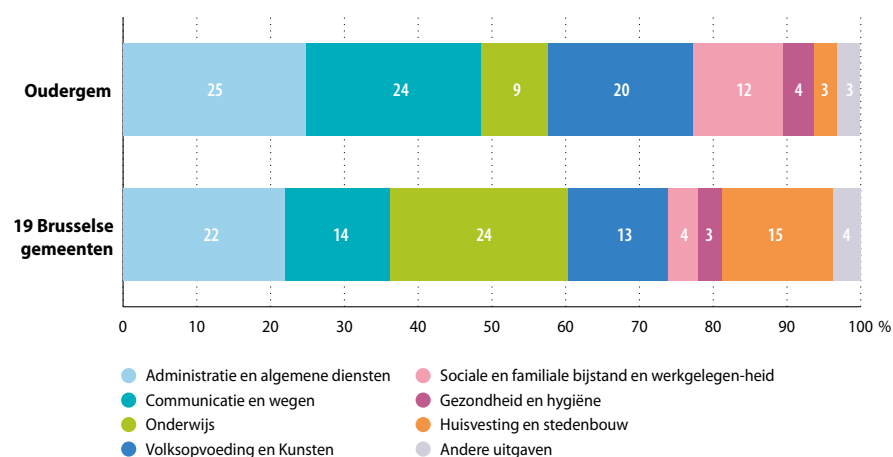
Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

Net als in de andere gemeenten, zijn de personeelskosten de belangrijkste **uitgaven** van de gemeente Oudergem. Zo werd in de periode 2015-2020 bijna de helft (49 %) van de gewone uitgaven besteed aan de personeelskosten van het gemeentebestuur, tegenover 42 % voor de 19 gemeenten. De werkingsuitgaven, de dotatie aan de politiezone en aan het OCMW zijn relatief iets lager in Oudergem dan in de 19 gemeenten samen **8-3**.

8.3. INVESTERINGEN

De **investeringsuitgaven** schommelen sterk van jaar tot jaar. Men kan echter vaststellen dat administratie en algemene diensten (25 %), communicatie en wegen (24 %) en volksoopvoeding en kunsten (20 %) in de periode 2015-2020 een aanzienlijk deel van de investeringen in Oudergem hebben vertegenwoordigd. In vergelijking met het geheel van de 19 gemeenten vertegenwoordigen Onderwijs (9 % tegenover 24 % voor de 19 gemeenten) en huisvesting en stedenbouw (3 % tegenover 15 % voor de 19 gemeenten) dan weer een relatief minder groot aandeel van de investeringen van Oudergem **8-4**.

8-4 Verdeling van de investeringsuitgaven per functie, gemiddelde van de rekeningen 2015-2020

Bron: GOB - BPB, berekeningen BISA

9. HUISVESTING

Op 1 januari 2021 waren er 7.931 gebouwen (7.322 residentieel en 609 niet-residentieel) en 17.646 woningen in Oudergem, waaronder 893 sociale woningen.

Op het moment van schrijven beschikken we niet over recente gegevens over huurbedragen op gemeentelijk niveau. De laatst beschikbare gegevens over de huurprijzen op gemeentelijk niveau dateren van 2018. Toen bedroeg de gemiddelde huurprijs 760 euro in Oudergem, tegenover 739 euro op gewestelijk niveau²². In het algemeen drukken de kosten van huur en nutsvoorzieningen (energie en water) zwaar op het budget van veel Brusselse huishoudens. Ze zijn een van de belangrijkste oorzaken van de te zware schuldenlast van de huishoudens²³.

9.1. KENMERKEN VAN WOONGEBOUWEN

Van de 7.322 residentiële gebouwen in Oudergem is 63 % van de huizen een gesloten bebouwing, 18 % een halfopen bebouwing en 6 % een open bebouwing²⁴, tegenover respectievelijk 64 %, 9 % en 4 % in het Brussels Gewest. Huizen in halfopen en open bebouwing zijn er dus oververtegenwoordigd tegenover het Gewest als geheel. Appartementengebouwen zijn daarentegen ondervertegenwoordigd in Oudergem (13 % tegenover 23 % in het Brussels Gewest ⁹⁻¹).

9-1 Verdeling van de woongebouwen naar type (kadastraal karakter), 2021				
	Huizen in gesloten bebouwing	Huizen in halfopen bebouwing	Huizen in open bebouwing	Appartementsgebouwen
Oudergem	63 %	18 %	6 %	13 %
Brussels Gewest	64 %	9 %	4 %	23 %

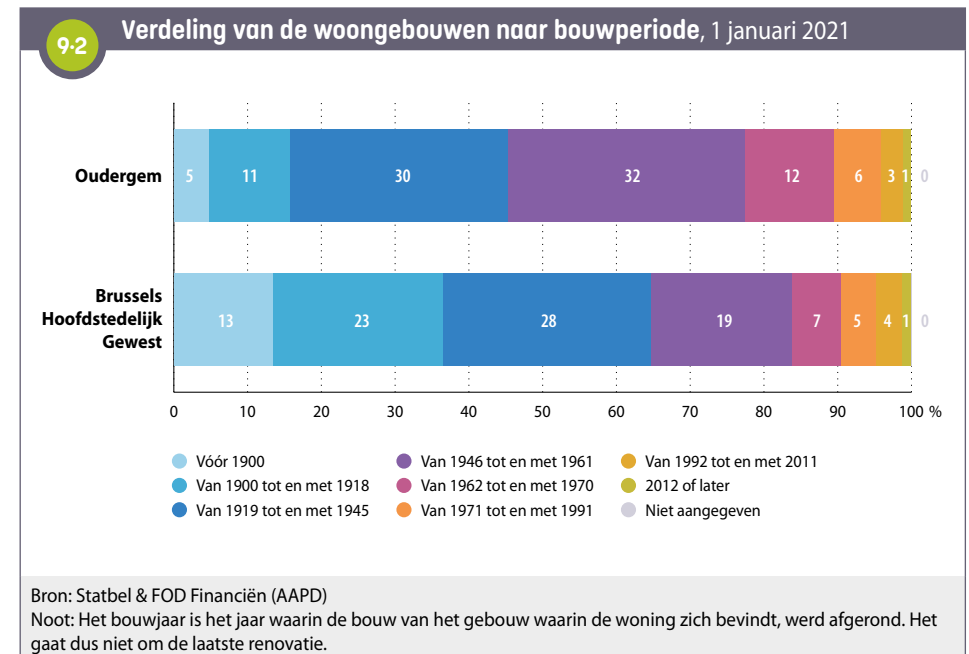
Bron: Statbel & FOD Financiën (AAPD)

²² BGHM, Observatiecentrum van de huurprijzen, enquête 2018 <https://slrb-bghm.brussels/sites/default/files/media/publication/documents/slrbs-obsloyer-enquete2018-nl-web.pdf>

²³ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020).

²⁴ Sommige van deze gebouwen, geïdentificeerd als huizen, zijn soms onderverdeeld in meerdere woningen.

Als gemeente in de **tweede kroon** is Oudergem relatief recent verstedelijkt in vergelijking met het Gewest als geheel. Zo zijn de oude tot zeer oude woningen – gebouwd vóór 1919 – (16 % van het woningbestand) in Oudergem proportioneel veel minder talrijk dan in het Gewest (waar ze 36 % van het woningbestand vertegenwoordigen). De helft van de woningen in Oudergem werd gebouwd tussen 1946 en 1991 (51 %, tegenover 30 % voor het Gewest) ⁹⁻².

Op basis van de volkstelling van 2011 zijn woningen met 4 kamers het sterkst vertegenwoordigd in Oudergem (27%), gevolgd door woningen met 5 kamers (18%) en woningen met 6 kamers (13%). Daartegenover zijn er verhoudingsgewijs minder kleine woningen met 3 kamers of minder in Oudergem dan in het Brussels Gewest als geheel (15% tegenover 20%), in tegenstelling tot zeer grote woningen met 7 kamers of meer (21% tegenover 16%) (zie Zoom op de gemeenten, editie 2016).

Nog steeds op basis van de gegevens van de volkstelling van 2011 blijkt dat het aandeel door hun eigenaar bewoonde woningen duidelijk hoger ligt in Oudergem (52%) dan op gewestelijk niveau (39%).

9.2. SOCIALE WONINGEN EN ANDERE WONINGEN VAN SOCIALE AARD

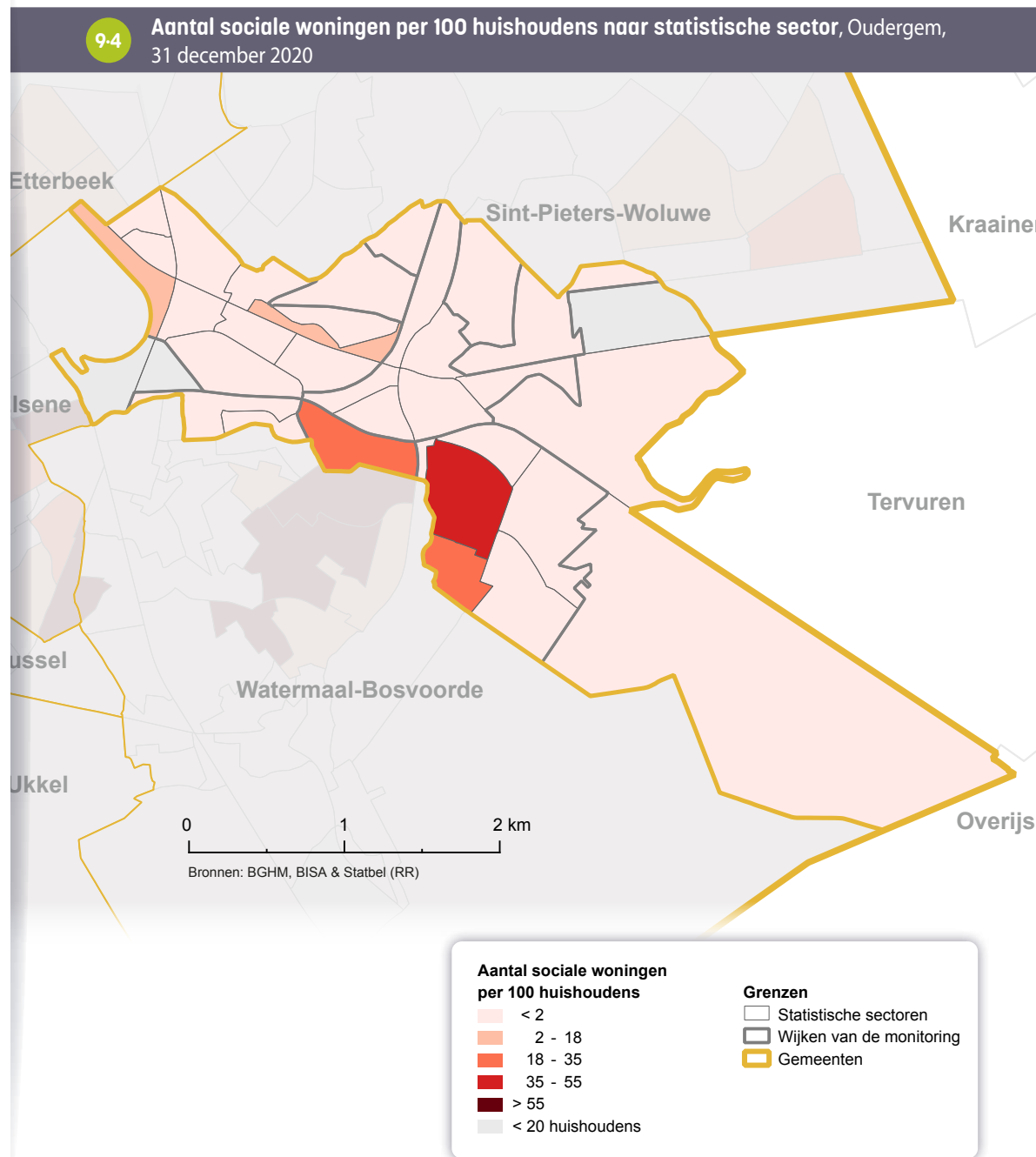
Op 31 december 2020 telde de gemeente Oudergem 893 sociale woningen, 26 meer dan in december 2010. In verhouding tot het aantal gezinnen zijn er minder sociale woningen in Oudergem (5,6 per 100 gezinnen) dan op gewestelijk niveau (7,2 per 100 gezinnen) **9.3**.

In 2022 staan 501 Oudergemse gezinnen (523 als de aanvragen voor woningen voor bescheiden en middeninkomens worden meegeteld), of 3% van de gezinnen in de gemeente, op de wachtlijst voor sociale huisvesting in het Brussels Gewest²⁵.

9.3 Aantal en aandeel sociale woningen, 31 december 2020		
	Oudergem	Brussels Gewest
Aantal sociale woningen	893	40.089
Aantal sociale woningen per 100 private huishoudens	5,6	7,2
Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen BISA		

De meeste sociale woningen zijn geconcentreerd in het zuidwesten van de [wijk Transvaal](#) (in de [statistische sectoren](#) Transvaal en Ten Reuken), en in mindere mate in het westen van die wijk (sector Lammerendries) **9.4**.

²⁵ Bronnen: BGHM en Statbel, berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel. Aantal gezinnen op de wachtlijst op 8/6/2022, vóór het schrappen van de lijst.

Naast de sociale woningen zijn er nog andere **'woningen van sociale aard'**. Deze huisvestingscategorie omvat sociale woningen, maar ook andere *"woningen, geproduceerd of beheerd in het kader van een gewestelijk overheidsbeleid, of het nu gaat om de vaststelling van de huurprijs of de voorwaarden voor de aankoop en/of wederverkoop van de onroerende goederen."*²⁶. Binnen die brede categorie verschillen echter de criteria voor de toegang en het al dan niet permanente sociale karakter van deze woningen. Er zijn ook weinig andere woningen met sociale bestemming in Oudergem.

Wat het **huurbestand** betreft, zijn er naast de sociale woningen die worden verhuurd door de Openbare vastgoedmaatschappijen (OVM's), ook een aantal andere **openbare woningen** met potentieel sociaal karakter (woningen van de gemeente, het OCMW, het Woningfonds en, zeldzamer, van de gewestelijke Regie der Gebouwen). Net als bij sociale huisvesting is de duur van de sociale bestemming permanent. Er zijn 63 dergelijke woningen in Oudergem²⁷. Er moet echter worden opgemerkt dat over het algemeen in het Brussels Gewest een deel van deze woningen verhuurd wordt tegen prijzen die dicht aanleunen bij die van de particuliere markt (en dus voorbehouden zijn aan de middenklasse).

Daarnaast wordt een aantal woningen in privébezit beheerd door **sociale verhuurkantoren** (SVK's), met huurprijzen onder de marktprijs voor huishoudens met een laag inkomen. Het bedrag dat de huurder betaalt, hangt af van de huur die is overeengekomen met de eigenaar van de woning. Bovendien is de sociale bestemming van deze woningen, in tegenstelling tot de openbare woningen, niet permanent. Ze hangt af van de privé-eigenaar. De minimale duur van een contract met een SVK is 3 jaar. In Oudergem werden op 30/09/2019 82 woningen verhuurd via een SVK.

Tot slot zijn er ook een aantal voorzieningen die de **aankoop** van een woning betaalbarer moeten maken. Sommige overheidsprogramma's zijn gericht op de bouw van woningen en hun verkoop onder de marktprijs²⁸, terwijl andere de toegang tot krediet vergemakkelijken, zodat personen op de particuliere markt kunnen kopen²⁹. In totaal zijn er 52 sociale koopwoningen in Oudergem³⁰ **9.5**.

9-5	Aantal woningen van sociale aard (exclusief sociale woningbouw), huurwoningen en koopwoningen, 2019 en 2020		
	Huurwoningen		Koopwoningen
	Openbare huisvesting (met uitzondering van sociale huisvesting)	Particuliere huisvesting (SVK)	
Oudergem	63	82	52
Brussels Hoofdstedelijk Gewest	7.526	6.962	11.079
Bronnen: Woningfonds, Citydev, urban.brussels/DSV, CLTB, Brussel Huisvesting, Gewestelijke Grondregie			

26 Perspective.brussels (2021).

27 63 gemeentelijke woningen (gemeente en OCMW, exclusief leegstaande woningen) op 31/12/2019.

28 Het betreft bijvoorbeeld woningen verkocht door het Woningfonds of Citydev of in het kader van wijkcontracten.

29 Hier gaat het bijvoorbeeld om door het Woningfonds verstrekte leningen.

30 Dit betreft: door het Woningfonds verkochte woningen op 31/12/2020, woningen uit Duurzame Wijkcontracten op 31/12/2020, door Citydev verkochte woningen sinds 2010 en op 31/12/2019 actieve leningen van het Woningfonds.

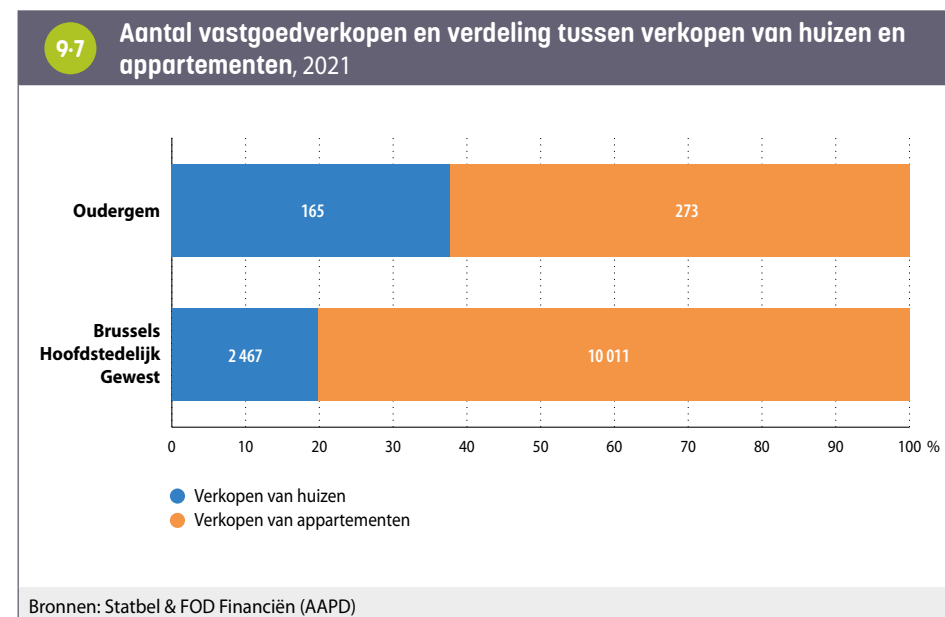
9.3. VASTGOEDPRIJZEN

In het algemeen liggen de vastgoedprijzen in Oudergem hoger dan in het Brussels Gewest. In 2021 bedroeg de mediane verkoopprijs voor appartement en huizen in gesloten en halfopen bebouwing respectievelijk 285.000 en 552.500 euro in de gemeente, tegenover 240.000 en 455.000 euro voor het Gewest ⁹⁻⁶. Tussen 2011 en 2021 steeg de voor inflatie gecorrigeerde mediane verkoopprijs van appartementen en huizen nog meer in Oudergem dan in het Brussels Gewest (respectievelijk +27 % en +32 % in de gemeente, tegenover +22 % en +18 % in het Gewest).

9-6 Woningprijzen (in euro 2021) en aantal transacties, 2011 en 2021	Oudergem		Brussels Gewest	
	2011	2021	2011	2021
Huizen in gesloten en halfopen bebouwing				
Mediane prijs	417.000 €	552.500 €	385.000 €	455.000 €
Aantal transacties	105	157	2.115	2.317
Appartementen				
Mediane prijs	225.000 €	285.000 €	196.000 €	240.000 €
Aantal transacties	184	273	8.276	10.011
Totaal aantal transacties per 100 huishoudens⁽¹⁾	1,99	2,76	1,98	2,23

Bronnen: Statbel (RR) & FOD Financiën (AAPD), berekeningen BISA
 (1) Deze indicator heeft ook betrekking op de verkoop van huizen in open bebouwing.

Net als in het Brussels Gewest hadden de meeste transacties in Oudergem in 2021 betrekking op appartementen, maar het aandeel van de verkopen van huizen is er duidelijk groter dan in het Gewest als geheel ⁹⁻⁷.

10. MOBILITEIT EN MILIEU

10.1. MOBILITEIT

Autobezit van de huishoudens

Er zijn 0,8 auto's per huishouden in Oudergem. Dat is meer dan in het Gewest in het algemeen (0,6). Met deze motoriseringsgraad is Oudergem de vierde meest gemotoriseerde gemeente van Brussel, na Sint-Pieters-Woluwe (0,95 wagens per huishouden, de gemeente met de hoogste motoriseringsgraad), Watermaal-Bosvoorde en Ukkel. In het algemeen hangt de mate van motorisering van de huishoudens af van een aantal factoren, waaronder het inkomen van het huishouden, de samenstelling en de leeftijd van de leden (bijvoorbeeld de aanwezigheid van kinderen in het huishouden), de plaatselijke dichtheid van diensten (winkels enz.) en het bestaan van alternatieven voor particuliere gemotoriseerde mobiliteit³¹.

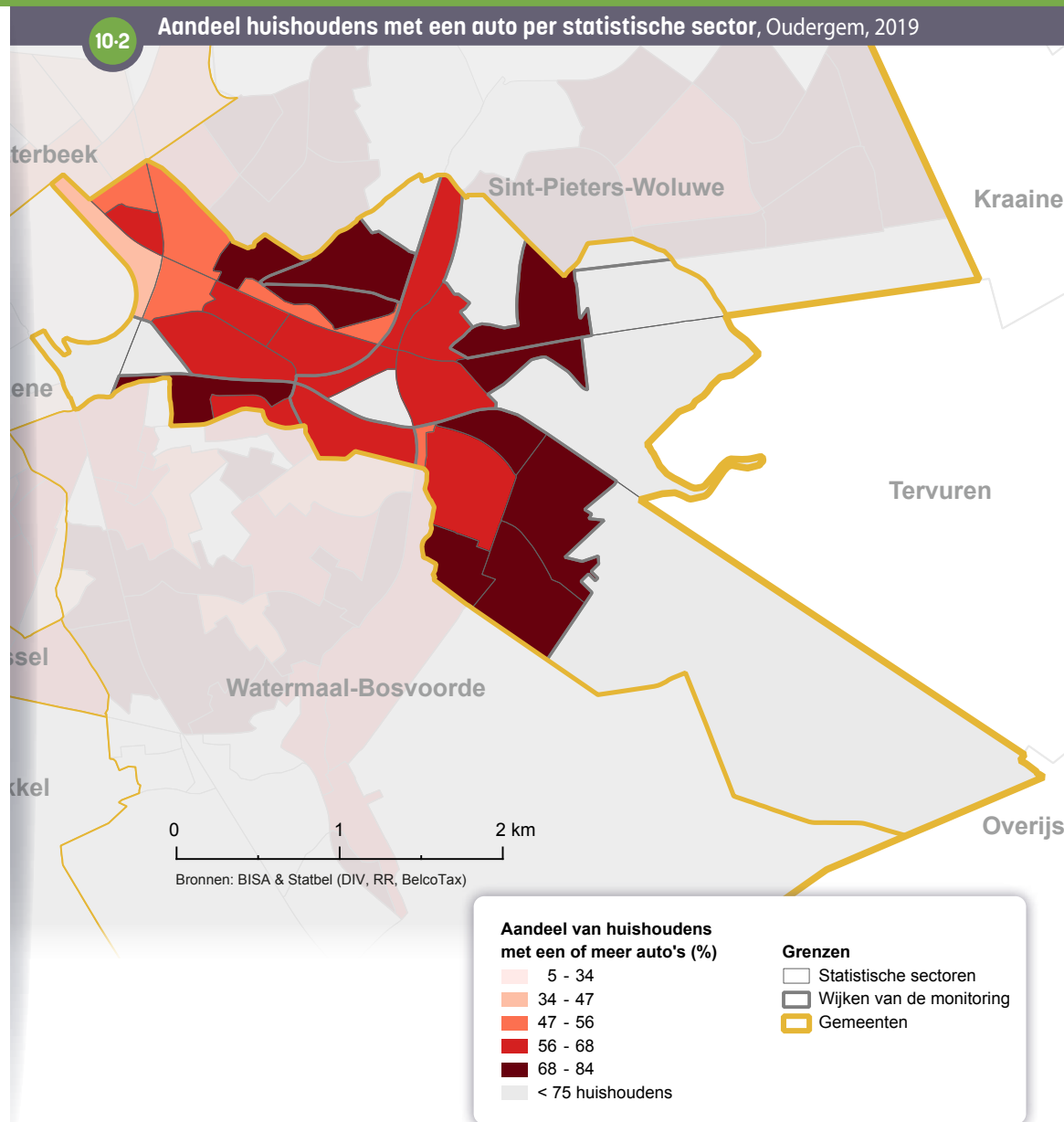
In Oudergem heeft 38 % van de huishoudens geen auto, wat veel minder is dan in het Gewest (52 %). 46 % van de huishoudens heeft één auto (tegenover 38 % in het Gewest) en 17 % heeft er twee of meer (tegenover 10 % in het Gewest) **10-1**.

10-1 Autobezit van de huishoudens, 2019				
			Oudergem	Brussels Gewest
Aandeel van huishoudens met:	0 auto's	%	37,8	52,3
	1 auto	%	45,6	37,7
	2 auto's of meer	%	16,6	10,0
Auto's per huishouden		graad	0,8	0,6
Aandeel huishoudens met een bedrijfswagen		%	14,9	7,7

Bronnen: Statbel, berekeningen BISA

Het aandeel van de gemotoriseerde huishoudens varieert ook binnen de gemeente **10-2**. In de sector Transvaal (met sociale woningen) heeft bijvoorbeeld

31 Zie BISA (2019).

ongeveer de helft van de huishoudens geen auto, terwijl ten oosten, noorden en zuiden van deze sector het aandeel huishoudens met een auto tussen 68 % en 84 % ligt. Het cijfer is ook zeer hoog in de sector Vogelzang in het noorden van de gemeente. De cijfers liggen lager in het westen van Oudergem, in de meer centrale wijken en in het bijzonder in de buurt van de Triomflaan (naast de Campus Oefenplein).

Het aandeel huishoudens met een bedrijfswagen ligt veel hoger in Oudergem dan in het Gewest (15 % tegenover 8 %, met andere woorden bijna het dubbele) ¹⁰⁻¹. Na Sint-Pieters-Woluwe (16 %) is dit de Brusselse gemeente met het grootste aandeel huishoudens met een bedrijfswagen. Het aandeel is het kleinst in Sint-Joost-ten-Node (2,6 %).

Dat houdt voornamelijk verband met de hogere [werkgelegenheidsgraad](#) en de kenmerken van de jobs van de inwoners van Oudergem. De kans om over een bedrijfswagen te beschikken, neemt immers toe met het inkomensniveau van de werknemer (May *et al.*, 2019).

Deelauto's

De eerste deelauto's van Cambio werden in 2003 in gebruik genomen. In het algemeen is het aanbod van Cambio (gemeten aan het aantal standplaatsen) tot 2017 aanzienlijk gestegen en sindsdien relatief stabiel gebleven (Parking.Brussels 2020). Het aanbod is ongelijk verdeeld over het Gewest en is geconcentreerd in het centrum en in de gemeenten van de [eerste kroon](#), vooral in het oosten.

Het aanbod is beperkter in Oudergem dan in het Brussels Gewest. In 2021 telde men 14 standplaatsen, één per 2.480 inwoners, tegenover één per 1.886 inwoners voor het Gewest als geheel. In Elsene, de best uitgeruste gemeente, is er één standplaats per 1.094 inwoners, tegenover één per 7.172 inwoners in Anderlecht, de slechtst uitgeruste gemeente ¹⁰⁻³.

Het gebruik van Cambio-deelauto's in de gemeente is hoger dan in het Gewest als geheel. In de loop van 2021 werd elke deelauto gemiddeld 538 keer gereserveerd in Oudergem, tegenover gemiddeld 439 keer in het Gewest.

		10-3 Vraag en aanbod van Cambio-deelauto's, 2021			
		Oudergem	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Elsene (min. in termen van inwoners/standpl.)	Anderlecht (max. in termen van inwoners/standpl.)
Aanbod / Standplaatsen	Standplaatsen	14	647	80	17
	Inwoners per standplaats	2.480	1.886	1.094	7.172
Vraag / Reserveringen	Reserveringen	7.535	284.252	27.350	7.502
	Reserveringen per standplaats	538	439	342	441

Bron: parking.brussels

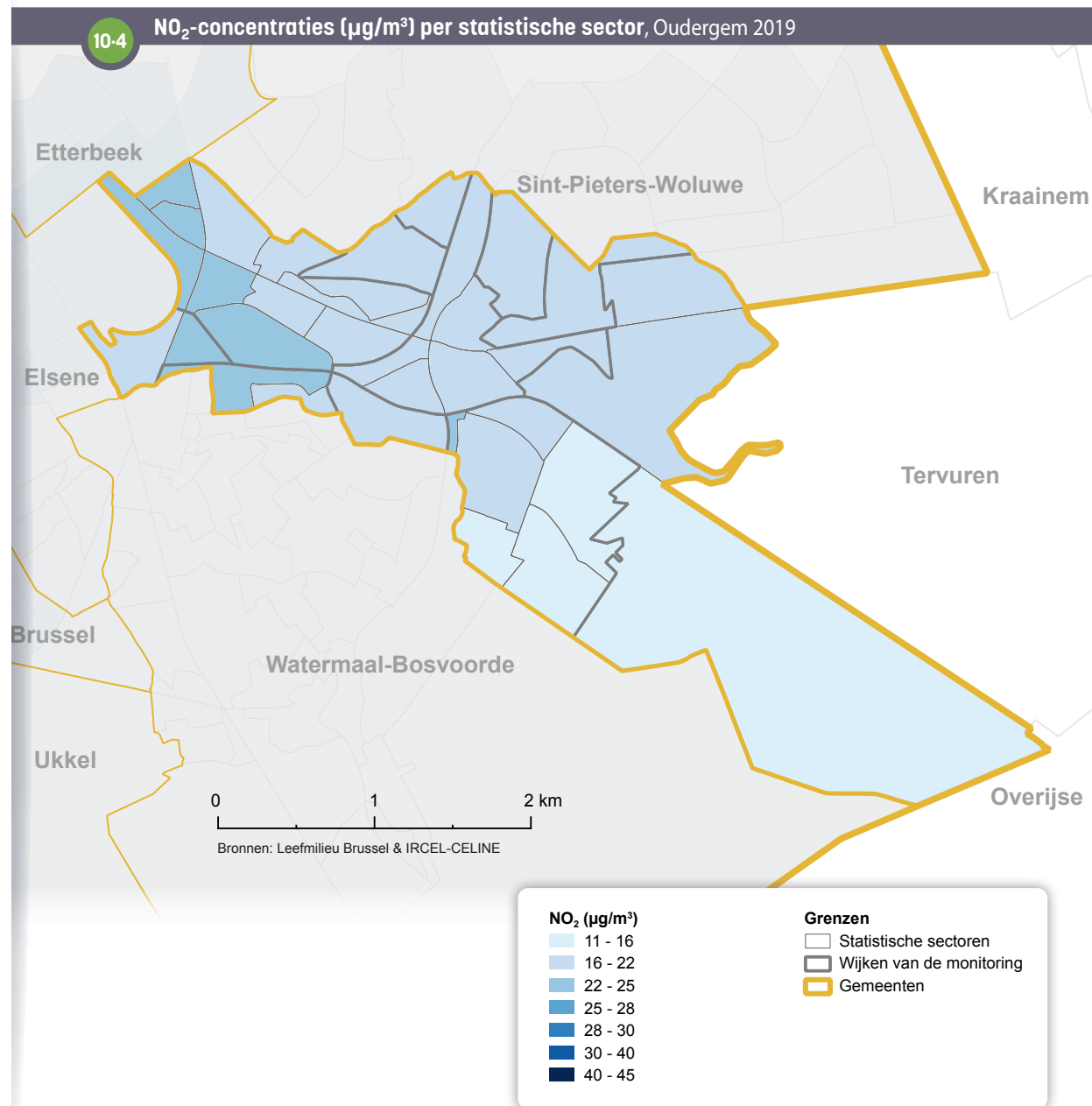
10.2. MILIEU

Luchtverontreiniging

Stikstofdioxide (NO₂) is een gas dat schadelijk is voor de menselijke gezondheid. In het Brussels Gewest is naar schatting ongeveer 4,71 % van de sterfte toe te schrijven aan NO₂-vervuiling, d.w.z. bijna 400 overlijdens per jaar (Andrieu *et al.*, 2020). De belangrijkste bronnen van de verontreiniging van de buitenlucht (alle verontreinigende stoffen samen) zijn wegverkeer, verwarming van gebouwen, energieproductie en afvalverbranding. Specifiek voor NO₂ wordt geschat dat 44 % van de concentraties in het Brussels Gewest verband houdt met het wegverkeer en dat 45 % te wijten is aan een bijdrage van buiten het Gewest (Leefmilieu Brussel, 2022).

In het Brussels Gewest (2021) liggen de [gemiddelde jaarlijkse NO₂-concentraties](#) die in de verschillende meetstations voor de luchtkwaliteit werden geregistreerd, onder de richtwaarden van de EU (40 µg/m³), maar systematisch boven de drempel die sinds 2021 door de WGO wordt aanbevolen (10 µg/m³) (Leefmilieu Brussel 2022).

De NO₂-concentraties zijn ongelijk verdeeld in het Brussels Gewest, waarbij sommige sectoren tot vier keer meer vervuild zijn dan andere (Andrieu *et al.*, 2020). Door haar ligging in de [tweede kroon](#) van het oosten van het Gewest, is de gemeente Oudergem relatief minder blootgesteld dan het gewestelijk gemiddelde, met relatief kleine ongelijkheden binnen de gemeente [10-4](#). Er is echter een lichte west-oostgradiënt, waarbij bepaalde gebieden in het noordwesten van de gemeente onderhevig zijn aan hogere concentraties dan het oosten, begrensd door het Zoniënwood.

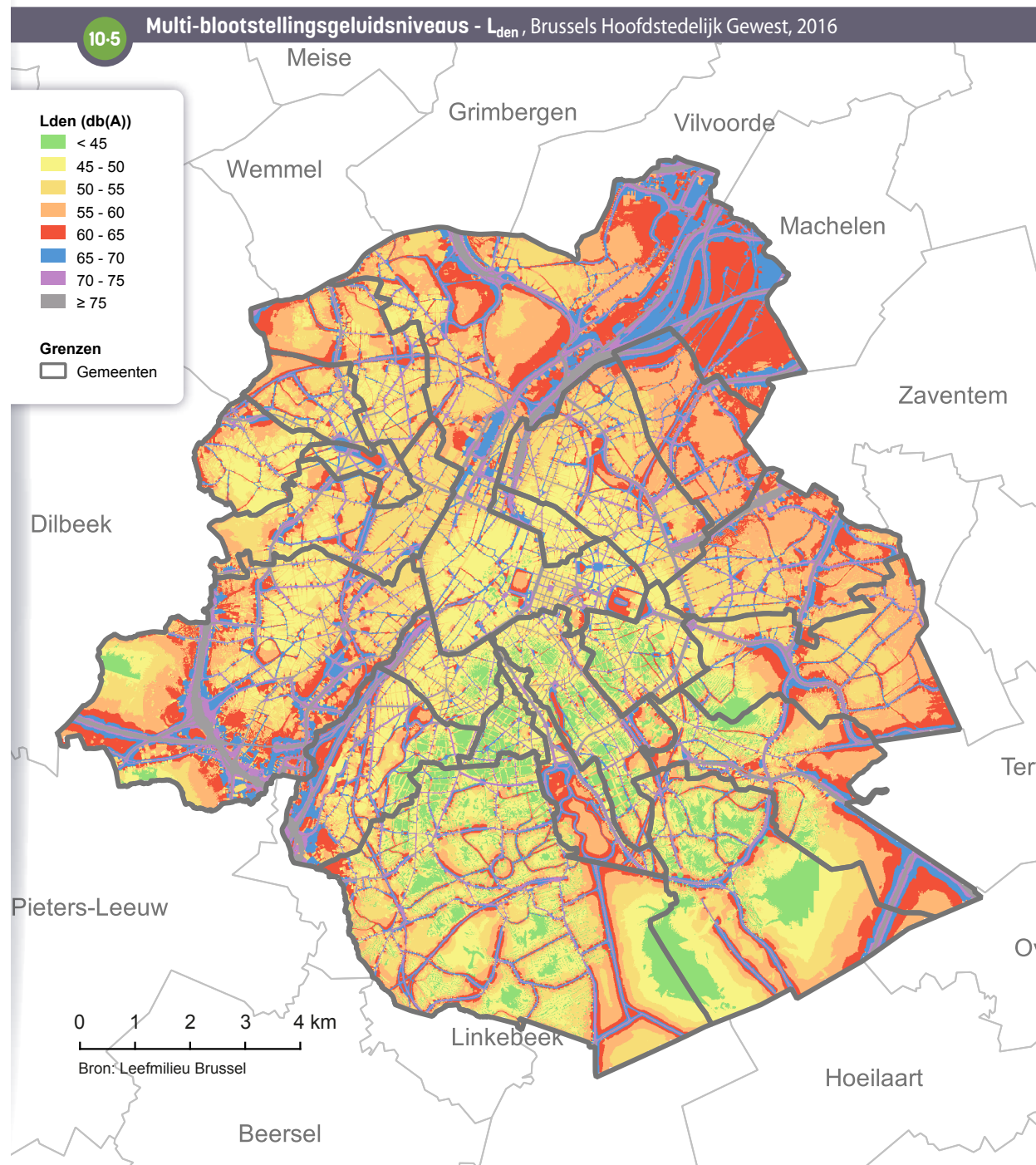

Geluidshinder

Geluidshinder heeft diverse effecten: er zijn auditieve effecten (gehoorverlies, oorsuizen ...) en niet-auditieve effecten (slaapstoornissen, hart- en vaatziekten, laag geboortegewicht en vroeggeboorte, cognitieve stoornissen bij kinderen, impact op de mentale gezondheid ...). Het omgevingslawaai van het wegvervoer zou alleen al in het Brussels Gewest verantwoordelijk zijn voor het verlies van naar schatting meer dan 10.103 gezonde levensjaren per jaar (Andrieu *et al.*, 2020).

In het Brusselse Gewest wordt ongeveer 70 % van de bevolking over een periode van 24 uur blootgesteld aan gemiddelde geluidsniveaus van het wegverkeer die de richtwaarden van de WGO (53 decibel - dB) overschrijden (idem).

De kaart van de geluidsniveaus **10-5** is samengesteld rekening houdend met de combinatie van het geluid van verschillende transportmodi (weg, lucht en spoor). Het betreft de gemiddelde toestand over 24 uur. In Oudergem verklaren de weginfrastructuur en het luchtverkeer de verdeling van de geluidshinder. Over het algemeen zijn de grote verkeersaders, namelijk de Waversesteenweg, de Vorstlaan en de E411, een bron van lawaai van autoverkeer, net als het gebied Delta en Herrmann-Debroux (toegang tot de E411 en de ringweg). Het volledige Zoniënwoud in de gemeente wordt blootgesteld aan lawaai van het luchtverkeer en de ringweg.

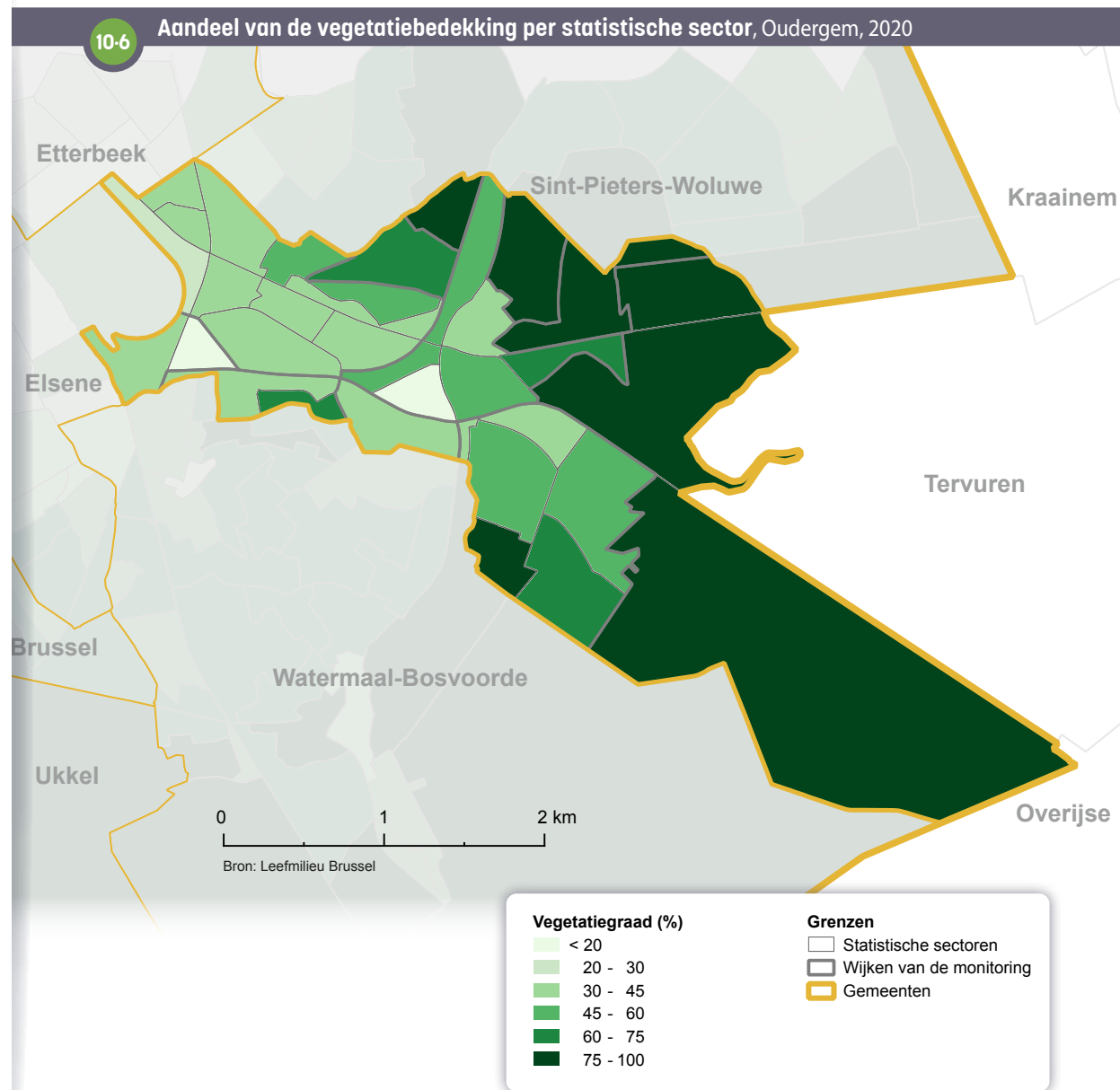

Groene ruimten

Naast hun rol in het behoud van fauna en flora zijn groene ruimten ook elementen die de levenskwaliteit en de gezondheid ten goede komen. De aanwezigheid van groene ruimten wordt in verband gebracht met een beter humeur, een beter concentratievermogen en minder stress. Minder rechtstreeks helpt de aanwezigheid van groene ruimten ook om lichaamsbeweging aan te moedigen, de luchtkwaliteit te verbeteren, de blootstelling aan lawaai en hitte te verminderen en daardoor het risico op het ontwikkelen van bepaalde ziekten te verlagen (Andrieu *et al.*, 2020). Naast deze effecten op de gezondheid zijn groene ruimten ook ontmoetingsplaatsen die de sociale cohesie kunnen verbeteren.

Oudergem lijkt gemiddeld een veel groenere gemeente te zijn dan het Gewest in zijn geheel, dankzij de aanwezigheid van het Zoniënwoud (met aan de rand het voormalige abdijdomein van Rood Klooster en de botanische tuin Jean Massart), de aanwezigheid van meerdere voor het publiek toegankelijke parken in de as van de Woluwevallei en privétuinen. De oude spoorlijn naar Tervuren is ook een belangrijke schakel in de Groene Wandeling. Algemeen leveren de groene gebieden (waaronder het Zoniënwoud) en de vijvers op het grondgebied van Oudergem een belangrijke bijdrage aan het groene en blauwe netwerk van het Brussels Gewest. Zo heeft 71 % van de gemeentelijke oppervlakte vegetatiebedekking (tegenover 52 % voor het Gewest als geheel) en 54 % boombedekking (tegenover 33 % voor het Gewest als geheel) ¹⁰⁻⁷.

Op de kaart van het vegetatiepercentage per [statistische sector](#) ¹⁰⁻⁶ merken we duidelijk de aanwezigheid van het Zoniënwoud in het oosten en noordoosten van de gemeente, evenals de aanwezigheid van het Senypark en een klein deel van het Woluwpark in de buurt van Oudergem. De vegetatiebedekking is beperkter in het westen van de gemeente en zeer beperkt in specifieke statistische gebieden (Shopping, de Triomflaan en het metrostation Delta).

Een aanzienlijk deel van die groene ruimten is toegankelijk voor het publiek. In Oudergem bestaat 43 % van het grondgebied uit voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten, tegenover 19 % in het Gewest. Daartegenover wordt 14 % van het grondgebied (1,3/9 km²) beschouwd als gebied met een gebrek aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (een percentage dat duidelijk lager ligt dan dat van het Gewest als geheel) 10-7.

10-7 Kenmerken van de groene ruimten			
	Referentie-jaar	Oudergem	Brussels Gewest
Oppervlakte van de vegetatiebedekking (km ²)	2020	6,4	85,0
Oppervlakte van de boombedekking (km ²)		4,8	53,6
Aandeel van het grondgebied met vegetatiebedekking (%)		71	52
Aandeel van het grondgebied met boombedekking (%)		54	33
Oppervlakte van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)	2021	3,7	30,2
Oppervlakte van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (km ²)		1,3	43,7
Aandeel van het grondgebied met voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		42	19
Aandeel van het grondgebied waar er een gebrek is aan voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten (%)		14	27
Dichtheid van voor het publiek toegankelijke groene en recreatieve ruimten per inwoner (m ² /inw)		108	25

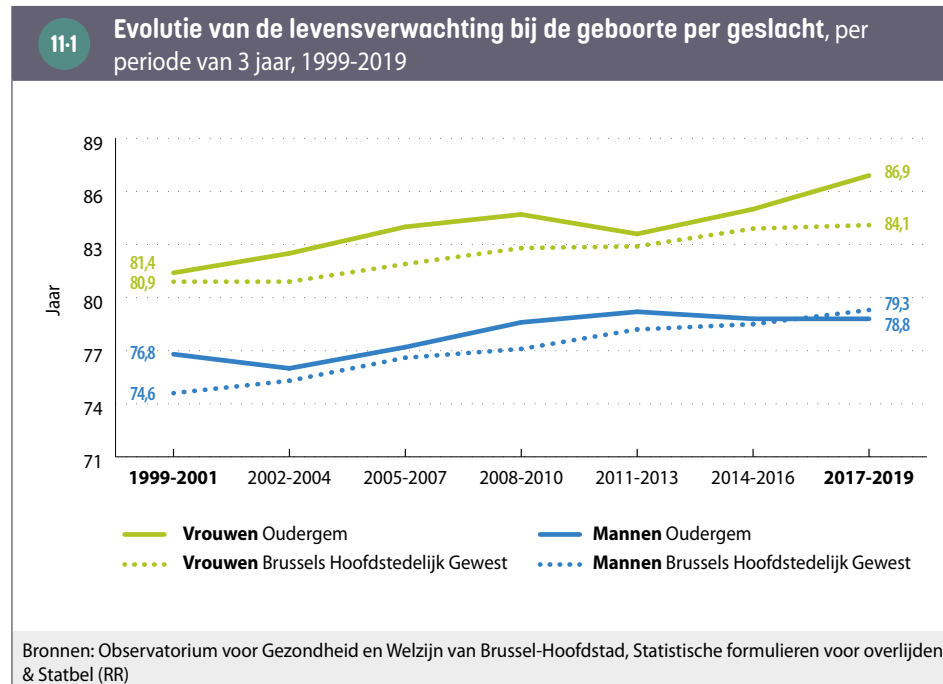
Bronnen: Leefmilieu Brussel, Statbel; berekeningen Leefmilieu Brussel & BISA

11. GEZONDHEID

11.1. LEVENSV ERWACHTING EN MORTALITEIT

Levensverwachting

De **levensverwachting** bij de geboorte ligt in Oudergem voor mannen ongeveer even hoog, en voor vrouwen hoger, dan in het Brussels Gewest in de periode 2017-2019. De levensverwachting bij de geboorte, berekend over de periode 2017-2019, bedraagt 86,9 jaar voor vrouwen en 78,8 jaar voor mannen in Oudergem, tegenover respectievelijk 84,1 jaar en 79,3 jaar in het Gewest **11-1**. Tussen 1999 en 2019 nam de levensverwachting bij de geboorte meer toe bij vrouwen dan bij mannen in Oudergem, het omgekeerde is waar wanneer we kijken naar het Brussels Gewest in zijn geheel.

Over de hele weergegeven periode bekeken was de levensverwachting in Oudergem over het algemeen wat hoger dan deze in het gewest. Dit kan worden verklaard door de gemiddeld wat gunstigere socio-economische situatie van de inwoners van de gemeente in vergelijking met het gewestelijk gemiddelde. Enerzijds door de gunstigere levensomstandigheden (huisvesting, werksituatie, toegang tot gezonde voeding, armoedestress, ...) en anderzijds door een makkelijkere toegang tot gezondheidszorgen.³²

Vroegtijdig overlijden (voor 75 jaar)

In Oudergem bedraagt het vroegtijdig sterftcijfer, gestandaardiseerd voor leeftijd, 467 per 100.000 mannen en 231 per 100.000 vrouwen voor de periode 2010-2019 **11-2**. Deze cijfers zijn wat lager dan in het Brussels Gewest (488 per 100.000 mannen en 272 per 100.000 vrouwen).

Het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer is ook gedaald in vergelijking met het voorgaande decennium, zowel voor mannen als voor vrouwen. In de periode tussen 2000 en 2009 bedroeg het gestandaardiseerd vroegtijdig sterftcijfer in Oudergem 552 op 100.000 mannen en 266 op 100.000 vrouwen in die periode.

Tabel **11-2** geeft een overzicht van de belangrijkste oorzaken van vroegtijdige sterfte. In Oudergem zijn de drie belangrijkste doodsoorzaken voor mannen, kanker aan het ademhalingsstelsel (strottenhoofd, luchtpijp, longen of bronchiën), **ischemische hartziekten** en zelfmoord. Voor vrouwen is dit kanker aan het ademhalingsstelsel, borstkanker en chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen. De belangrijkste doodsoorzaken zouden anders zijn indien men personen van 75 jaar of ouder ook in beschouwing neemt. Longontstekingen, dementie en Alzheimer zijn bijvoorbeeld belangrijke doodsoorzaken bij de oudere inwoners van het Brussels Gewest.

32 Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019).

11.2

Vroegtijdige sterftcijfers (<75 jaar) voor de belangrijkste vroegtijdige doodsoorzaken, per geslacht, 2010-2019

	MANNEN			VROUWEN		
	Aantal sterfgevallen Oudergem	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Oudergem (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)	Aantal sterfgevallen Oudergem	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Oudergem (/100.000)	Gestandaardiseerd (1) sterftcijfer Brussel Gewest (/100.000)
Alle doodsoorzaken	512	466,5	487,8	305	231,4	272,2
Kanker aan strottenhoofd, luchtpijp, longen en bronchiën	50	50,2	55,8	34	26,1	25,3
Ischemische hartziekten	41	36,7	43,0	13	10,2	13,0
Cerebrovasculaire aandoeningen	22	20,5	20,9	12	9,0	11,4
Zelfmoord (2)	29	22,4	16,3	<10	-	7,6
Chronische leveraandoeningen	25	22,9	16,8	<10	-	7,6
Chronische aandoeningen van de onderste luchtwegen (inclusief bronchitis, astma, emfyseem)	14	14,2	23,5	14	10,8	14,0
Borstkanker	-	-	0,3	25	18,8	24,1
Pancreaskanker	17	16,3	11,4	<10	-	7,6
Kanker aan het lymfatisch, hematopoëtisch en aanverwant weefsel (bv. lymfomen, leukemieën, enz.)	14	14,0	12,4	<10	-	6,9
Kanker van de dikke darm	12	11,6	10,8	<10	-	6,5
Kanker aan lippen, mond-holte, keelholte	11	9,3	8,1	<10	-	2,3
Prostaatkanker	11	10,7	8,8	-	-	-

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, Statistische formulieren voor overlijden & Statbel (RR)

(1) Directe standaardisatie waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.

(2) Het aantal sterfgevallen door zelfmoord kan onderschat worden: een aantal zelfdodingen wordt geregistreerd als gebeurtenis waarvan niet duidelijk is of deze al dan niet opzettelijk is.

• Gerangschikt op basis van het totaal (mannen en vrouwen) aantal sterfgevallen per doodsoorzaak.

• Enkel de doodsoorzaken die minstens 10 overlijdens tellen voor een van beide geslachten, zijn opgenomen in deze tabel. Indien er minder dan 10 gevallen zijn, worden de gestandaardiseerde sterftcijfers niet weergegeven.

Verschillen tussen gemeenten in levensverwachting en vroegtijdige sterfte zijn gelinkt aan de socio-economische situatie van de inwoners³³. In Oudergem heeft de bevolking voornamelijk een midden- of hoger socio-economisch klasse profiel.

33 Voor meer informatie over sociale ongelijkheden in gezondheid in Brussel, zie: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2019. Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Mortinaliteit en infantiele sterfte

Voor de vijfjarige periode van 2015 tot 2019 ligt de **mortinaliteit** en de **infantiele sterfte** in Oudergem wat lager dan deze in het Gewest **11-3**.

11-3 Mortinaliteit en infantiele sterfte, 2015-2019			
	Oudergem (1)		Brussels Gewest (2)
	Totaal aantal sterfgevallen	Per 1.000	Per 1.000
Mortinaliteit (op het aantal levend- en doodgeborenen)	10	5,0	6,2
Infantiele sterfte (op het aantal levendgeborenen)	3	1,5	3,5

Bronnen: Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad, [Statistische formulieren voor geboorten en overlijden](#)
(1)/(2) Het betreft de geboorten waarbij de gebruikelijke verblijfplaats van de moeder in (1) Oudergem / (2) het Brussels Gewest is.

11.2. ALGEMENE GEZONDHEIDSTOESTAND

Op basis van administratieve gegevens en terugbetalingsgegevens van zorg- en medicatiegebruik van het Intermutualistisch Agentschap (IMA)³⁴ kunnen we de prevalentie van een aantal aandoeningen en het (preventief) zorggebruik (zie deel 11.3) inschatten. Het is belangrijk om te onthouden dat deze gegevens beschikbaar zijn voor iedereen die recht heeft op en in orde is met de verplichte ziekteverzekering in België (hierna "rechthebbenden"), en dit dus niet de volledige officiële bevolking in het rijksregister betreft³⁵. Bovendien wordt een aandoening enkel geïdentificeerd indien mensen naar de dokter gaan voor een diagnose en/of de nodige medicatie (kunnen) kopen, wat kan leiden tot een onderschatting van bepaalde aandoeningen (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2019).

34 Het IMA brengt de informatie bijeen van alle terugbetalingen van zorg door de zeven ziekenfondsen in België.

35 In het Brussels Gewest komt de populatie rechthebbenden op de verplichte ziekteverzekering, voor 91,6 % overeen met de populatie op basis van het Rijksregister. Dit is minder dan voor het ganse land (98 %) (Atlas IMA, 2021). Het verschil tussen beide gegevensbronnen heeft onder meer te maken met de referentieperiode die wordt gebruikt, het aandeel internationale werknemers met een private verzekering, het aandeel vreemdelingen en het aandeel personen dat niet in orde is met de verplichte ziekteverzekering. Voor meer details zie <https://atlas.ima-aim.be/databanken/?rw=1&lang=nl>. Ook personen die niet tot de officiële bevolking worden gerekend vallen buiten de analyses, aangezien ze niet aangesloten zijn bij de verplichte ziekteverzekering (studenten die niet in een van de Brusselse gemeenten gedomicilieerd zijn, asielzoekers, vreemdelingen in een onregelmatige verblijfssituatie, diplomaten en hun gezinsleden, enz.).

Chronische ziekten

In Oudergem wordt geschat dat 4,7 % van de rechthebbenden diabetes heeft, 1,2 % een hartaandoening en 6,3 % van de rechthebbenden ouder dan 50 jaar een chronisch obstructief longlijden (COPD) (ongestandaardiseerde prevalentie). Na **standaardisatie** voor leeftijd zien we dat deze 3 chronische ziekten iets minder vaak voorkomen in Oudergem als gemiddeld voor het Gewest **11-4**. Vooral voor diabetes is het verschil groot, wat verklaard kan worden door de betere socio-economische positie van vele inwoners van Oudergem.

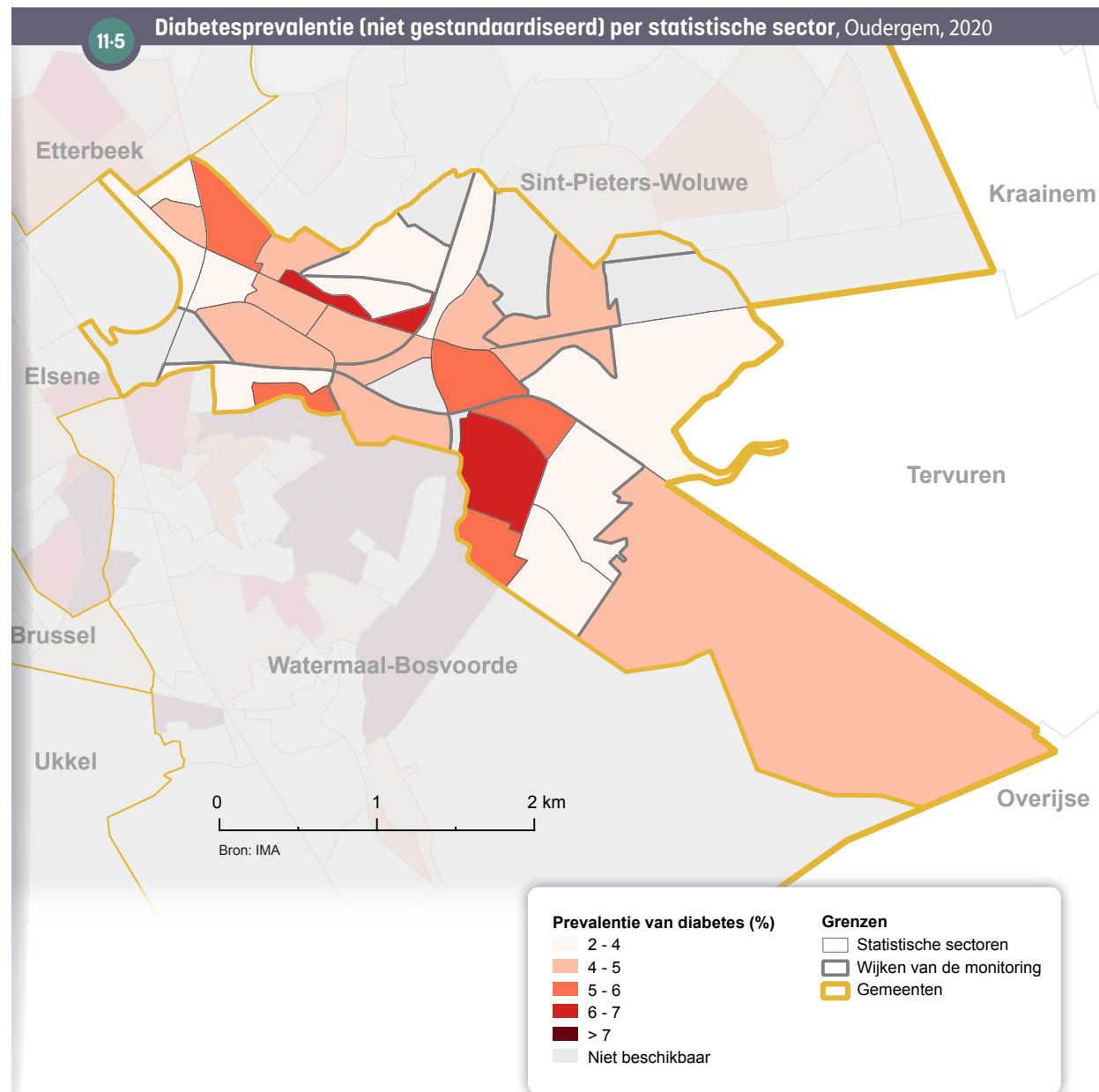
11-4 De prevalentie van een aantal chronische ziekten, 2020			
	Ongestandaardiseerd cijfer Oudergem (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Oudergem (per 100.000)	Gestandaardiseerd (1) cijfer Brussels Gewest (per 100.000)
Diabetes (2)	4.700,0	5.196,5	7.777,1
Hartaandoeningen (3)	1.166,6	1.141,0	1.244,6
Chronisch obstructief longlijden (COPD) bij 50-plussers (4)	6.284,7	6.932,7	9.258,4

Bron: IMA

(1) Directe **standaardisatie** voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd.
(2) We bekijken hier de terugbetaalde medicatie voor diabetes. Diabetes kan ook optreden tijdens de zwangerschap. Aangezien het hier om een tijdelijk fenomeen gaat, en dus niet om een chronische aandoening, wordt zwangerschapsdiabetes hier buiten beschouwing gelaten. Belangrijk is om in het achterhoofd te houden dat diabetes vaak niet wordt gediagnosticeerd (Van der Heyden *et al.*, 2019). Voor de methodologische details m.b.t. de indicator, zie Avalosse *et al.* (2019).
(3) We bekijken hier een groep medicijnen die typisch worden gebruikt voor hartdecompensatie, angina pectoris en hartritme stoornissen. Dit komt niet overeen met alle cardiovasculaire ziekten, maar het gebruik van deze medicatie is een goede indicator voor een hartaandoening (zie Avalosse *et al.*, 2019).
(4) We bekijken hier specifiek de medicijnen voor de behandeling van chronisch obstructief longlijden (COPD) (zie Avalosse *et al.*, 2019). Chronisch obstructief longlijden (COPD) is een ernstige en veel voorkomende longziekte, waarbij er een progressieve obstructie van de luchtwegen plaatsvindt. (Bij deze indicator worden al de prevalenties uitgedrukt per 100.000 rechthebbenden van de ziekteverzekering van 50 jaar en ouder).

Hoewel diabetesprevalentie lager is in Oudergem dan in het Gewest, bestaan er wel nog kleine verschillen tussen de wijken. Bijvoorbeeld, in het westen van de [wijk Transvaal](#) (sectoren Transvaal en Ten Reuken) komt diabetes iets vaker voor, wat verklaard kan worden door het hogere aandeel sociale woningen [11-5](#).

Overigens heeft 10% van de rechthebbenden in Oudergem het statuut van chronisch zieke bij de verplichte ziekteverzekering³⁶. Na [standaardisatie](#) voor leeftijd, ligt dit aandeel in Oudergem (10%) net wat lager dan in het Gewest (11%). Echter, dit cijfer wordt niet alleen bepaald door de prevalentie van chronische ziekten, maar eveneens door de hoogte van de hiermee samenhangende kosten en door de mogelijkheden die mensen hebben om dit statuut te bekomen³⁷.

36 Voor meer info over het "statuut chronisch aandoening", zie de website van het RIZIV: www.riziv.fgov.be.

37 Het verkrijgen van het "statuut chronisch aandoening" is verbonden aan allerlei voorwaarden. Zo moeten er bijvoorbeeld gedurende 2 jaar elk trimester genoeg terugbetalingen zijn geweest om in aanmerking te komen voor het statuut. Volgens een studie van het IMA (Rygaert *et al.*, 2021), geeft de indicator ons enkel een beeld over "het aantal personen met hoge en langdurige uitgaven". Er bestaan verder nog allerlei administratieve en andere drempels bij het opnemen van bepaalde rechten, zoals ook bij dit statuut het geval zou kunnen zijn (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, 2017). Het is dus erg waarschijnlijk dat dit statuut het aantal chronisch zieken onderschat (zowel deze met hoge als lage gezondheidsuitgaven).

Kankerincidentie

Longkanker, colorectale kanker, borstkanker (bij vrouwen) en prostaatcancer (bij mannen) zijn, exclusief niet-melanoom huidkanker, de vaakst voorkomende kankers in het Brussels Gewest **11-6**. De gestandaardiseerde **incidenties** van deze kankers in Oudergem liggen in de buurt van deze in het Gewest.

Ook niet-melanoom huidkankers komen veel voor. In Oudergem wordt geschat dat deze voorkomen bij 78 op de 100.000 mannen en bij 57 op de 100.000 vrouwen. Bij vrouwen in Oudergem komt dit type kankers even vaak voorals long- en colorectale kanker voor. Bij mannen ligt de bruto incidentie iets hoger dan voor longkanker.³⁸

11-6 Bruto en gestandaardiseerde incidentiecijfers voor longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (bij mannen) en borstkanker (bij vrouwen) (1), per geslacht, 2016-2019			
	Bruto incidentiecijfer Oudergem (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Oudergem (per 100.000)	Gestandaardiseerd (2) incidentiecijfer Gewest (per 100.000)
Mannen			
Prostaat	117,3	163,5	165,5
Longen-bronchiën	67,3	91,7	106,6
Colorectaal	56,3	74,2	86,5
Vrouwen			
Borst	169,3	182,6	185,2
Colorectaal	61,2	62,3	58,4
Longen-bronchiën	56,9	60,5	50,5

Bron: Stichting Kankerregister

(1) De top 3 van meest voorkomende kankers werd bepaald op regionaal niveau en dit op basis van het absoluut aantal gevallen. Hier worden de cijfers voor deze top-3 gepresenteerd voor Oudergem. Niet-melanoom huidkankers worden buiten beschouwing gelaten aangezien de registratie van deze kankers, waarvan de grote meerderheid niet levensbedreigend is, niet volledig en niet goed geharmoniseerd is. Cijfers moeten dus voorzichtig worden geïnterpreteerd (Stichting Kankerregister, 2022).

(2) Directe standaardisatie voor leeftijd waarbij de Europese referentiepopulatie van 2013 werd gehanteerd. De Stichting Kankerregister heeft eveneens voor deze kankers de **gestandaardiseerde incidentieratio** (SIR-Standardised Incidence Ratio) en hun betrouwbaarheidsintervallen (95 %) berekend, alsook de betrouwbaarheidsintervallen van de gestandaardiseerde incidentiecijfers. Deze cijfers kunnen worden teruggevonden in de woordenlijst.

38 Zie nota 1 van Tabel 11-6.

11.3. PREVENTIE

Door preventieve gezondheidszorg kunnen bepaalde gezondheidsproblemen voorkomen of in een vroeg stadium behandeld worden, met een betere uitkomst tot gevolg.

Internationaal wordt aanbevolen om een systematische screening te organiseren voor darmkanker en, bij vrouwen, voor borst- en baarmoederhalskanker. Een georganiseerd screeningsprogramma voor borstkanker (“mammotest”) voor vrouwen van 50 tot 69 jaar loopt in het Brussels Gewest sinds juni 2002. Een pilootproject voor de opsporing van dikkerdarmkanker bij personen tussen 50 en 74 jaar is gestart in het Brussels Gewest eind oktober 2018³⁹. Voor baarmoederhalskanker is er evenwel in het Brussels Gewest geen georganiseerd opsporingsprogramma. De deelnamecijfers aan de verschillende kankerscreenings liggen in Oudergem dicht bij de cijfers voor het ganse Gewest, behalve voor mammografieën die iets vaker worden uitgevoerd in deze gemeente, weliswaar buiten het georganiseerde screeningsprogramma **11-7**. De deelname is voor alle screeningsprogramma’s echter laag in vergelijking met andere regio’s of internationale doelstellingen.

De inwoners van Oudergem gaan iets vaker (35 %) preventief naar de tandarts in vergelijking met het Gewest (27 %). Echter, dit is nog steeds weinig aangezien het voor iedereen aangeraden wordt jaarlijks op controle te gaan. Van de 65-plussers die thuis wonen werden er 59 % gevaccineerd tegen de griep in 2020 in Oudergem. Dit aandeel is hoger dan in het ganse Gewest.

11-7 Kankerscreening, preventieve mondzorg en griepvaccinatie, 2018-2021		Oudergem	Brussels Gewest
Opsporing van borstkanker (vrouwen 50-69 jaar)	Mammotest (periode 2018-2019)	8,1 %	10,4 %
	Mammotest en/of mammografie (periode 2018-2019)	56,8 %	51,0 %
Opsporing van darmkanker (50-74 jaar)	Colotest (2021) (1)	20,0 % (♂) - 18,5 % (♀)	17,4 % (♂) - 16,7 % (♀)
Opsporing van baarmoederhalskanker (vrouwen 25-64 jaar)	Uitstrijkje (periode 2017-2019)	48,8 %	44,9 %
Preventieve mondzorg	Minstens 2 preventieve contacten met de tandarts (periode 2018-2020) (2)	34,6 %	27,3 %
Griepvaccinatie (65-plussers thuiswonend)	2020 (3)	59,3 %	52,2 %

Bronnen: IMA, Bruprev, Statbel (RR) ; berekeningen Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad

(1) De dekkingsgraad van de screening naar colorectale kanker zou berekend moeten worden op een periode van 2 jaar, wat overeenkomt met de tijdsspanne die nodig is om de volledige doelgroep uit te nodigen. Ze werd hier berekend op basis van een enkel jaar, het jaar 2021, gezien het project in een pilootfase gestart werd in 2018, en gezien de impact die de COVID-19-pandemie op het project heeft gehad.

(2) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering met minstens 2 preventieve contacten met de tandarts in 2 verschillende jaren binnen een periode van 3 kalenderjaren (jaar x, jaar x-1, jaar x-2).

(3) Aandeel rechthebbenden van de ziekteverzekering.

39 Op het moment van het schrijven, loopt het pilootproject nog tot eind 2023.

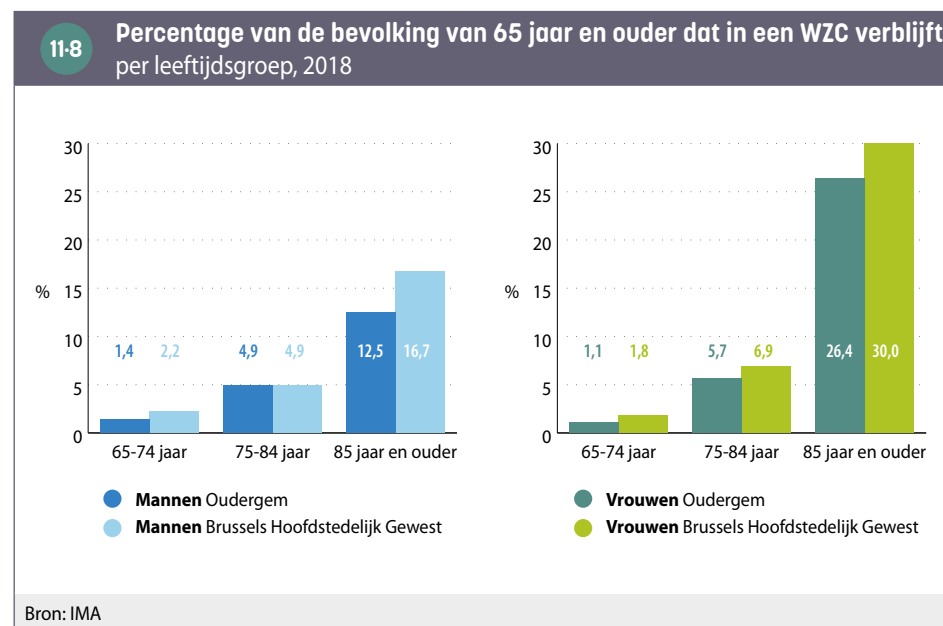
11.4. FOCUS OP DE OUDERE BEVOLKING

De bewoners van de woonzorgcentra

Op 1 januari 2022 telt Oudergem 6 woonzorgcentra (WZC) op haar grondgebied, goed voor een totaal van 429 bedden (waarvan 204 RVT-bedden⁴⁰ voor zwaar zorgafhankelijke ouderen) (Iriscare, 2022). Dit betekent dat in theorie 7,5 % van de inwoners van de gemeente ouder dan 65 jaar een plaats zou kunnen vinden in een woonzorgcentrum in de eigen gemeente. Dit percentage is iets lager dan het gemiddelde van de 19 Brusselse gemeenten (8,6 %). Er bevindt zich op het grondgebied van Oudergem ook nog een woonzorgcentrum dat erkend wordt door de Vlaamse Gemeenschap met 150 (Nederlandstalige) bedden die in bovenstaande berekening niet zijn opgenomen.

In 2018 verbleven er 370 inwoners van Oudergem van 65 jaar en ouder (284 vrouwen en 86 mannen) in een WZC, wat neerkomt op 6,9 % van deze leeftijdsgroep⁴¹. Voor het hele Gewest is dit 7,7 %. Een groter aandeel van de vrouwelijke inwoners van Oudergem gaat wonen in een WZC (8,7 %) dan dat dit bij de mannen het geval is (4,2 %). Voor het ganse Gewest is dit respectievelijk 9,5 % van alle vrouwelijke, en 5 % van de mannelijke 65-plussers.

Figuur 11-8 geeft een meer gedetailleerd beeld van de leeftijdsverdeling van de WZC-bewoners uit Oudergem in 2018. Met uitzondering van de mannen van 75-84 jaar waarbij het percentage rusthuisbewoners identiek is aan dit van het gewest, liggen deze cijfers voor Oudergem telkens iets lager dan deze van het hele Gewest.

Het percentage WZC-bewoners uit Oudergem dat recht heeft op een Verhoogde Tegemoetkoming (VT) bedraagt 29 % in 2018. In de totale bevolking van Oudergem van 65 jaar en ouder is dat 18 %, wat betekent dat de rechthebbenden op een VT duidelijk oververtegenwoordigd zijn in de WZC. Voor het ganse Gewest zijn deze percentages respectievelijk 42 % en 33 %.

40 De meeste WZC zijn erkend als Rust- en Verzorgingstehuis (RVT). Ze krijgen een hogere subsidie voor zwaar zorgbehoevende ouderen (RVT-bedden).

41 Het betreft hier personen die in Oudergem gedomicilieerd zijn en in een rusthuis verblijven dat zich al dan niet op het grondgebied van Oudergem bevindt. Het gaat dus niet om het aantal bewoners van de rusthuizen in Oudergem, aangezien daar ook bewoners tussen zitten met een domicilie buiten Oudergem. Hierbij dient nog vermeld dat de grote meerderheid van de WZC-bewoners gedomicilieerd zijn in het WZC.

GLOSSARIUM

Activiteitsgraad: De activiteitsgraad is het percentage van de beroepsbevolking in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Administratieve en ondersteunende diensten (N): deze activiteitensector omvat administratieve diensten ten behoeve van kantoren en andere bedrijfsondersteunende activiteiten; diensten in verband met gebouwen, met name het schoonmaken van gebouwen; activiteiten met betrekking tot tewerkstelling, met name door uitzendbureaus, verhuuractiviteiten en onderzoeks- en beveiligingsactiviteiten. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Arme sikkel: zone van het Brussels Gewest waar al meerdere decennia een concentratie van de op economisch vlak meest kansarme bevolkingsgroepen woont. Deze bestaat uit de [wijken](#) in het noorden en het westen van de [eerste kroon](#). Deze wijken behoren tot de armste wijken van het Gewest, ze vormen een sikkel rond het stadscentrum, van Sint-Joost-ten-Node tot de lage gedeelten van Vorst.

Armoederisicogrens: in navolging van de andere landen van de Europese Unie gebruikt België een relatieve armoeddrempel om het aandeel van de bevolking te meten dat een armoederisico vertoont. Deze drempel werd vastgelegd op 60% van het nationaal mediaan equivalent beschikbaar inkomen van het huishouden. Op basis van de enquête EU-SILC 2021 (inkomens 2020) wordt deze drempel in België vastgelegd op 1.287 euro per maand voor een alleenstaande persoon, 2.059 euro per maand voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en 2.703 euro per maand voor een koppel met twee kinderen. Personen met een equivalent inkomen onder deze drempel worden beschouwd als risicolopend op armoede.

Beroepsbevolking: de beroepsbevolking van een grondgebied verwijst naar de inwoners van dit grondgebied die daadwerkelijk aanwezig zijn op de arbeidsmarkt, ongeacht of ze werken (tewerkgestelde bevolking op beroepsleeftijd) of werkloos zijn (niet-werkende werkzoekenden).

DASPA: het 'Dispositif d'Accueil et de Scolarisation des élèves Primo-Arrivants et Assimilés' is een onderwijsstructuur die binnen een school wordt opgezet. Het doel is de opvang, scholing en integratie van nieuwkomersleerlingen en gelijkgestelden in het reguliere onderwijs van het onderwijssysteem van de Franse Gemeenschap, vanaf het derde jaar van het kleuteronderwijs. Een DASPA is een tussenfase van maximaal 2 jaar waarin de leerling intensief Frans leert. Voor meer informatie: www.enseignement.be

Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs (DBSO): Het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) is een systeem van leren en werken. In de praktijk besteden studenten 2 dagen per week les en 3 dagen in het bedrijf. Dit onderwijs wordt gegeven in een instelling genaamd CEFA (Centre d'Education et de Formation en Alternance), in de Franse Gemeenschap, of een CDO (Centrum voor Deeltijds Onderwijs), in de Vlaamse Gemeenschap.

Dekkingsgraad van de kinderopvang: aantal kinderopvangplaatsen in de gemeente in verhouding tot het aantal kinderen jonger dan drie jaar dat in de gemeente woont.

Detailhandel en overige diensten (G(45 & 47), R, S, T): deze activiteitensector omvat de detailhandel, met inbegrip van de reparatie van auto's en motorfietsen, de kunst-, amusements- en recreatiesector, 'overige diensten', waartoe met name de activiteiten van ledenorganisaties behoren, alsmede de activiteiten van huishoudens die huishoudelijk personeel in dienst hebben en niet-gedifferentieerde activiteiten van huishoudens als producenten van goederen en diensten voor eigen gebruik. Voor meer informatie: <https://data.be/nl/nace>

Dringende medische hulp (DMH): deze hulp is een tegemoetkoming in dringende medische kosten (dokter, ziekenhuis, apotheek enz.) die door het OCMW wordt toegekend aan illegaal in België verblijvende mensen in het geval van gezondheidsproblemen.

Eerste kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De eerste kroon van het Brussels Gewest verwijst naar de wijken tussen de lanen van kleine ring en de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze eerste kroon was volledig verstedelijkt rond 1930. Later werden de wijken van de [tweede kroon](#) verstedelijkt.

Equivalent leefloon: het equivalent leefloon is een financiële hulp die het OCMW in het kader van het recht op maatschappelijke hulp toekent aan personen die niet in aanmerking komen voor het recht op [leefloon](#) omdat ze niet voldoen aan de eisen in termen van nationaliteit, leeftijd of inkomen, maar die wel in een gelijkaardige noodbehoevende situatie verkeren. Het gaat hoofdzakelijk om kandidaat-vluchtelingen, personen die tijdelijke bescherming genieten en andere personen met een buitenlandse nationaliteit die verblijfsrecht hebben maar niet zijn ingeschreven in het bevolkingsregister. De bedragen zijn identiek aan die van het leefloon. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

EU-13: Alle landen die na 2003 tot de Europese Unie zijn toegetreden, namelijk: Bulgarije, Cyprus, Estland, Hongarije, Kroatië, Letland, Litouwen, Malta, Polen, Roemenië, Slowakije, Slovenië, Tsjechische Republiek.

EU-14 (zonder België): Alle landen die vóór 2004 tot de Europese Unie zijn toegetreden (en in 2022 nog steeds lid waren van de Europese Unie), met uitzondering van België, namelijk: Denemarken, Duitsland, Finland, Frankrijk, Griekenland, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Oostenrijk, Portugal, Spanje, Zweden.

Fiscale statistieken: deze statistieken bevatten informatie over inkomens op basis van de aangiften in de personenbelastingen van personen die hun hoofdverblijfplaats in België hebben. Om deze te kunnen interpreteren moet men rekening houden met een aantal zaken. De gegevens hebben enkel betrekking op de inkomens die onderworpen zijn aan de personenbelasting. Sommige soorten inkomens zijn niet belastbaar en worden dus niet mee opgenomen in de belastingstatistieken. Dit betekent dat verscheidene sociale uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon en kinderbijslag in het bijzonder) vrijgesteld zijn van belastingen en dus niet mee opgenomen worden in het belastbaar inkomen. Ook zijn er personen met een hoog inkomen dat niet belastbaar is via het nationaal systeem, zoals buitenlandse diplomaten of internationale ambtenaren. De personen met deze verschillende soorten niet belastbare inkomens kunnen worden opgenomen in de aangiften waarvan het belastbaar inkomen nul is (en dus niet worden vermeld in de meeste fiscale statistieken) of in de lage inkomensklassen. Daarenboven onderschatten de fiscale statistieken de inkomens uit kapitaal (roerende goederen en vastgoed) zwaar.

Geboortecijfer: het geboortecijfer is de verhouding tussen het jaarlijks aantal geboorten en de totale bevolking.

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR - "Standardised Incidence Ratio"): de verhouding van het totaal aantal gevallen in de gemeente in vergelijking met het "verwachte" aantal gevallen in de gemeente (verkregen door het de incidentie (in %) per leeftijdsgroep van het Gewest toe te passen op de inwoners van de gemeente).

Deze indicator laat toe om in te schatten of de incidentie in een gemeente statistisch significant afwijkt van wat geobserveerd wordt voor het Gewest. Het verschil is statistisch significant als de waarde 100 zich niet in het 95 %-betrouwbaarheidsinterval bevindt, met een foutmarge van 5 %. Echter, een SIR waarde kleiner dan 200, zelfs indien het significant is, duidt slechts op een klein verschil (Stichting Kankerregister, 2022).

Gestandaardiseerde incidentieratio (SIR) en betrouwbaarheidsintervallen voor de incidenties van longkanker, colorectale kanker, prostaatcancer (mannen) en borstkanker (vrouwen), 2016-2019						
	Gestandaardiseerde incidentie (1) Oudergem (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Oudergem	Gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest (per 100.000)	95 % betrouwbaarheidsinterval voor de gestandaardiseerde incidentie (1) Brussels Gewest	SIR	95 % betrouwbaarheidsinterval voor SIR Oudergem
Mannen						
Prostaat	163,5	[126,0 ; 201,0]	165,5	[158,7 ; 172,4]	100,2	[77,5 ; 122,9]
Longen en bronchiën	91,7	[63,9 ; 119,4]	106,6	[101,2 ; 111,9]	85,3	[59,8 ; 110,7]
Dikke darm	74,2	[49,6 ; 98,7]	86,5	[81,6 ; 91,3]	88,2	[59,4 ; 117,0]
Vrouwen						
Borst	182,6	[149,4 ; 215,9]	185,2	[179,2 ; 191,2]	95,6	[78,4 ; 112,8]
Dikke darm	62,3	[43,1 ; 81,4]	58,4	[55,0 ; 61,8]	103,2	[72,3 ; 134,0]
Longen en bronchiën	60,5	[41,5 ; 79,6]	50,5	[47,2 ; 53,7]	122,3	[84,4 ; 160,2]

Bron: Stichting Kankerregister, 2022

(1) Directe leeftijdsstandaardisering met behulp van de Europese referentiepopulatie van 2013.

Gini-coëfficiënt: de Gini-coëfficiënt is een indicator van inkomensongelijkheid. De coëfficiënt schommelt tussen 0 en 1. Hij is gelijk aan 0 in een situatie van perfecte gelijkheid waarin iedereen hetzelfde inkomen zou hebben. De coëfficiënt is daarentegen gelijk aan 1 in een situatie van totale ongelijkheid (één iemand heeft het volledige inkomen en de rest heeft geen inkomen). De coëfficiënt wordt hier berekend op basis van de [fiscale statistieken](#), zonder de aangiften met een totaal netto belastbaar inkomen dat gelijk is aan nul.

Groen en blauw netwerk: een programma in het Brussels Gewest met als doel groene ruimten te creëren, ze te verbinden door middel van met groen omzoomde straten, en rivieren te doen herleven in het belang van de inwoners en vanuit ecologisch strandpunt. Het werd opgestart in 1996 en in 1999 mee opgenomen in het Gewestelijk Bestemmingsplan (GBP).

Incidentie: de incidentie is het aantal nieuwe gevallen van een ziekte die gediagnostiseerd worden gedurende een bepaalde periode op het aantal personen dat in aanmerking komt gedurende dezelfde periode (hier uitgedrukt als N/100.000).

Indicator van de ondernemingsdynamiek: Deze indicator, berekend door het BISA, meet de netto oprichtingsgraad van ondernemingen. De indicator wordt berekend als de verhouding tussen enerzijds de netto bedrijfsoprichtingen (het verschil tussen oprichtingen en stopzettingen) en anderzijds het gemiddelde aantal actieve ondernemingen in de beschouwde periode. De indicator wordt berekend op basis van de gegevens van Statbel over de demografische loop van de btw-plichtige ondernemingen.

Infantiele sterfte: aantal sterfgevallen van levend geboren kinderen voor de eerste verjaardag (van 0 tot 364 verstreken dagen) per 1.000 levendgeborenen.

Ischemische hartziekte: IHD, ook wel coronaire hartziekte genoemd, verwijst naar hartproblemen die worden veroorzaakt door een vernauwing van de kransslagaders (atherosclerose), wat resulteert in een verminderde bloedstroom en zuurstoftoevoer (ischemie) naar de hartspier. De belangrijkste risicofactoren voor IHD zijn onder meer metabole factoren zoals hoge bloeddruk, risicofactor met hoog cholesterolgehalte, diabetes, en gedragsfactoren zoals tabaksgebruik, ongezonde voeding, alcoholmisbruik en gebrek aan lichaamsbeweging. Voor meer informatie: www.gezondbelgie.be/nl/

L_{den}: De indicator van het geluidsniveau L_{den} (Level day-evening-night) vertegenwoordigt het gemiddelde jaarlijkse geluidsniveau dat gedurende 24 u wordt waargenomen. L_{den} wordt op de volgende manier uitgedrukt:

$$L_{den} = 10 * \log \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$$

De indicator verdeelt deze dag in drie perioden, weergegeven door hun overeenkomstige geluidsniveaus:

- De periode overdag L_{day}, van 7 tot 19 u.
- De periode 's avonds L_{evening}, van 19 tot 23 u.; er wordt een strafcorrectie van 5 decibel (dB) toegevoegd
- De periode 's nachts L_{night}, van 23 tot 7 u.; er wordt een strafcorrectie van 10 dB toegevoegd

Leefloon: het leefloon (tot 2002 bestaansminimum genoemd) is een specifieke vorm van het recht op maatschappelijke integratie. Het gaat om een minimuminkomen dat het OCMW toekent aan personen die onvoldoende bestaansmiddelen hebben en niet in staat zijn om deze via andere middelen te verwerven (residuaire recht). De rechthebbende moet ook voldoen aan andere toekenningsvoorwaarden, in termen van werkbaarheid, nationaliteit, woonplaats en leeftijd. Voor meer informatie: <http://www.ocmw-info-cpas.be/>

Levensverwachting: de levensverwachting bij de geboorte is het aantal jaren dat een kind geboren in een bepaald jaar, mag verwachten te leven indien hij of zij in de loop van zijn of haar leven dezelfde leeftijdsspecifieke sterfterisico's zou lopen als deze gemeten in dat welbepaalde jaar. De levensverwachting is in die zin geen voorspelling maar karakteriseert alleen op een synthetische manier de vastgestelde leeftijdsspecifieke sterftcijfers van de bestudeerde periode.

Maatschappelijke zetel: vestiging van een bedrijf die zijn officiële wettelijke adres vormt.

Mediaan equivalent inkomen per inwoner na belastingen:

- **Inkomen na belastingen:** het belastbaar inkomen na aftrek van de verschuldigde belasting. Het staat dichterbij het belastbaar inkomen bij de begrippen besteedbaar inkomen, levensstandaard en koopkracht.

- **Equivalent inkomen per inwoner:** elke inwoner krijgt een inkomen toegewezen dat identiek is aan dat van alle leden van zijn of haar huishouden. Dit inkomen wordt berekend door het totale inkomen van het huishouden te delen door zijn equivalente grootte. De equivalente grootte wordt verkregen met behulp van een equivalentieschaal die elk lid van het huishouden een ander gewicht geeft om rekening te houden met de schaalvoordelen van het samenwonen.

- **Mediaan inkomen:** dit is het inkomen in het midden van de verdeling wanneer mensen op basis van hun inkomen in oplopende volgorde worden gerangschikt. De mediaan is minder gevoelig voor extreme waarden dan het rekenkundig gemiddelde.

Voor meer informatie zie de methodologie op de website van het BISA: <https://bisa.brussels/themas/inkomens-en-uitgaven-van-de-huishoudens/fiscale-statistiek-van-de-inkomens>

Migratiesaldo van bedrijven: verschil tussen het aantal bedrijven (in de zin van de [maatschappelijke zetel](#)) dat zich in een gemeente komt vestigen en het aantal bedrijven dat de gemeente heeft verlaten in de loop van een geanalyseerde periode.

Modulair onderwijs: Modulair onderwijs is een onderwijsvorm waarbij het vak wordt opgedeeld in cursussen of modules die afzonderlijk kunnen worden gevolgd en waarvoor telkens een 'deelcertificaat' wordt uitgereikt. Wie alle modules van de opleiding met succes afrondt, ontvangt een diploma.

Mortinataliteit: mortinataliteit of foetale strefte betreft het aantal overlijdens voor of tijdens de bevalling wanneer er 22 zwangerschapsweken overschreden zijn of de foetus 500 gram of meer weegt, per 1.000 geboorten (levend- en doodgeborenen)

Niet-werkende werkzoekende (NWWZ): personen zonder betaalde arbeid, ingeschreven als werkzoekende bij de gewestelijke tewerkstellingsdienst (Actiris in het Brussels Gewest).

NO₂-concentratie: dit is de massa NO₂ (in microgram, µg) gemeten per volume-eenheid lucht (in kubieke meter, m³). Het is dus geen maatstaf voor lokale gasemissies, wel voor de lokale aanwezigheid van dit gas, ongeacht de herkomst ervan.

Officiële bevolking: alle personen die wettelijk ingeschreven zijn bij hun gemeentelijke administratie, met uitzondering van de asielzoekers.

OKAN (Onthaalonderwijs voor anderstalige kinderen): opvangonderwijs voor anderstalige kinderen in het Nederlandstalig onderwijs. Het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers is bedoeld voor leerlingen die niet de Belgische of Nederlandse nationaliteit hebben, die in België aankomen en die het Nederlands onvoldoende beheersen. Het onthaalonderwijs stelt deze leerlingen in staat om zo snel mogelijk Nederlands te leren. Voor meer informatie: www.onderwijsinbrussel.be

Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming (RVT): om de financiële toegang van personen met een laag inkomen tot de gezondheidszorg te verbeteren, krijgen verschillende categorieën personen (alsook hun personen ten laste) een verhoogde tegemoetkoming van de verplichte verzekering voor geneeskundige verzorging en dus een daling van het remgeld. Sinds januari 2014 zijn er drie voorwaarden die elk recht kunnen geven op de verhoogde tegemoetkoming: (1) recht hebben op bepaalde uitkeringen (leefloon, equivalent leefloon, IGO, tegemoetkoming voor personen met een handicap, verhoogde kinderbijslag voor kinderen met een handicap); (2) het statuut van wees of niet-begeleide minderjarige vreemdeling (NBMV); (3) een laag inkomen. Voor de eerste twee categorieën wordt het recht op de verhoogde tegemoetkoming automatisch toegekend voor de gerechtigde en zijn personen ten laste. Personen met een laag inkomen, die niet automatisch recht hebben op de verhoogde tegemoetkoming, kunnen een aanvraag indienen en het recht wordt al dan niet toegekend op basis van een onderzoek van de inkomens van het huishouden.

Schoolbevolking: populatie van leerlingen die regelmatig op een school zijn ingeschreven. De schoolbevolking kan om een aantal redenen verschillen van de officiële bevolking op dezelfde leeftijden: kinderen zonder verblijfsvergunning kunnen ingeschreven zijn in een school, zelfs als ze niet ingeschreven zijn in het bevolkingsregister, sommige kinderen volgen thuisonderwijs, enz.

Standaardisering (voor leeftijd): Gezondheidsparameters hangen sterk samen met leeftijd. Door te standaardiseren voor leeftijd wordt rekening gehouden met de verschillen in leeftijdsstructuur tussen het Gewest en een bepaalde gemeente, wat vergelijkingen mogelijk maakt. Dit wordt verwezenlijkt door de waargenomen respectieve cijfers per leeftijdscategorie toe te passen op een standaardpopulatie. Deze gestandaardiseerde cijfers wijken dus af van de "ware" cijfers en worden alleen gebruikt om abstractie te maken van de leeftijdsverschillen in de te vergelijken populaties.

Statistische formulieren voor geboorten en overlijden: de geboorte- en sterftestatistieken kunnen aan de hand van twee bronnen worden opgesteld: het rijksregister (officiële bevolking) en de statistische formulieren voor geboorten en overlijden. Deze laatste bron omvat alle geboorten en overlijdens, ook deze bij de personen die niet ingeschreven zijn in het rijksregister, maar die in de gemeente wonen. Het aantal geboorten en overlijdens dat via de formulieren wordt geteld, is meestal hoger dan het aantal geboorten en overlijdens via het rijksregister. Voor meer informatie: www.vivalis.brussels

Statistische sectoren: de statistische sectoren vertegenwoordigen de kleinste administratieve eenheid en zijn het resultaat van de onderverdeling van het grondgebied door Statbel, op basis van structurele kenmerken van sociale, economische, stedenbouwkundige en morfologische aard.

Totaal vruchtbaarheidscijfer: deze indicator is de som van de leeftijdsspecifieke vruchtbaarheidscijfers in een jaar/periode. Hij kan worden geïnterpreteerd als het gemiddelde aantal kinderen dat een vrouw zou hebben als ze gedurende haar hele vruchtbare leven de vruchtbaarheidsomstandigheden zou ervaren die in dat jaar of in die periode zijn waargenomen.

Tweede kroon: in de concentrische voorstelling van een stad duidt een kroon [wijken](#) aan met een zekere maatschappelijke, stedenbouwkundige homogeniteit, die een ring vormen binnen de stad. De tweede kroon van het Brussels Gewest omvat de wijken die het meest aan de buitenkant van de stad liggen, buiten de middenring, gevormd door de grote lanen in het zuiden (Churchillaan) en in het oosten (Generaal Jacqueslaan, Louis Schmidlaan, Saint-Michellaan, Brand Whitlocklaan, August Reyerslaan en Lambermontlaan) en de spoorlijnen in het westen. Deze tweede kroon werd verstedelijkt na de [eerste kroon](#) en bereikte de grenzen van het Brussels Gewest rond 1960.

Vestigingseenheden: Onder vestigingseenheid verstaat men een plaats die men, geografisch gezien, kan identificeren door een adres waar ten minste één activiteit van de onderneming wordt uitgeoefend of van waaruit de activiteit wordt uitgeoefend. Dit kan een werkplaats zijn, een magazijn, een verkooppunt, een kantoor, een directie, een zetel, een agentschap of een filiaal.

Wachtregister: register dat in 1994 in elke gemeente werd gecreëerd en gecentraliseerd op het niveau van het Rijksregister, waarin de registratie wordt bijgehouden van personen die verklaren vluchteling te zijn of die erkenning van het vluchtelingenstatuut aanvragen.

Werkgelegenheidsgraad: percentage van de werkende beroepsbevolking (met een job) in de bevolking op beroepsactieve leeftijd (15-64 jaar).

Werkloosheidsgraad: percentage van de werkloze bevolking (niet-werkende beroepsbevolking) in de [beroepsbevolking](#).

Wijken: de wijken van het Brussels Gewest die in deze publicatie worden gebruikt, zijn deze van de Wijkmonitoring. Een wijk is een som van [statistische sectoren](#), aan elkaar grenzend, gegroepeerd in functie van hun sociaaldemografische en fysieke kenmerken. Voor meer informatie: <https://wijkmonitoring.brussels/>

Zware diensten voor bedrijven (G-46 & H): deze sector omvat de groothandel (met uitzondering van motorvoertuigen en motorfietsen) en de sector vervoer en opslag.

ACRONIEMEN EN AFKORTINGEN

Actiris	Brusselse Gewestelijke Dienst voor Arbeidsbemiddeling	OESO	Organisatie voor economische samenwerking en ontwikkeling
IMA	Intermutualistisch Agentschap	OKAN	Onthaalonderwijs Anderstalige Nieuwkomers
KSZ	Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid	ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance
RVT	Rechthebbenden op de verhoogde tegemoetkoming voor de verzekering voor geneeskundige verzorging	RVA	Rijksdienst Voor Arbeidsvoorziening
GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
dB	Decibel	WGO	Wereldgezondheidsorganisatie
NWWZ	Niet-werkende werkzoekenden	GPB	Gewestelijk Bestemmingsplan
ELL	Equivalent leefloon	RR	Rijksregister
EU-SILC	European Union – Statistics on Income and Living Conditions	LL	Leefloon
IGO	Inkomensgarantie voor ouderen	BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
HORECA	Activiteitstak die alle hotels en eet- en drinkgelegenheden (restaurants en cafés) omvat	FOD	Federale Overheidsdienst
BISA	Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse	SPP	Federale openbare programmadienst
RIZIV	Rijksinstituut voor ziekte- en invaliditeitsverzekering	GOB	Gewestelijke Overheidsdienst Brussel
PB	Personenbelasting	btw	Belasting op de toegevoegde waarde
NBMV	Niet-begeleide minderjarige vreemdeling	EU	Europese Unie
		ULB	Université libre de Bruxelles
		VUB	Vrije Universiteit Brussel
		WSE	Steunpunt Werk en Sociale Economie

MEER WETEN

Wijkmonitoring van het
Brussels Hoofdstedelijk Gewest

<https://wijkmonitoring.brussels>

Brussels Instituut voor
Statistiek en Analyse

www.bisa.brussels

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn
van Brussel-Hoofdstad

www.vivalis.brussels

BIBLIOGRAFIE

Andrieux J., Eggen M., Bouland C., Stand van zaken van de verbanden tussen milieu en gezondheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Centre de Recherche en Santé Environnementale et Santé au Travail (École de Santé Publique, Université libre de Bruxelles), Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad. 2020.

Avalosse H., Maron L., Lona M., *et al.* (2019), Ongelijkheid in gezondheid, Inter-mutualistisch Agentschap (IMA), Brussel

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), Welke ondernemingen vestigen zich in of verlaten het Brussels Hoofdstedelijk Gewest? Focus nr. 55

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Wilmotte P.-F. (2022), De gevolgen van de migratie van Belgische ondernemingen voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Focus nr.54

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Hermia J.-P. en Treutens P.-P. (2021), Recente evolutie van de inkomens in Brussel op wijkniveau, Focus nr 41

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, Ermans T. (2019), Brusselse huishoudens en de auto, Focus nr 32

Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2016), Zoom op de gemeenten: Oudergem.

Hub.brussels, ULB & Perspective.brussels. 2019. De Brusselse handel in cijfers: analyse van het ruimtelijk koopgedrag van de Brusselse huishoudens. Brussels: [Hub.brussels. https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf](https://perspective.brussels/sites/default/files/documents/article_4_-_vf_-_nl.pdf)

Jaumain S. (Dir.) (2008), La Région de Bruxelles-Capitale. Histoire et Patrimoine des communes de Belgique, Bruxelles, Editions Racine, 624 p.

Leefmilieu.brussels (2022), Kwaliteit van de buitenlucht: stand van zaken. Concentratie van stikstofdioxide (NO₂): <https://leefmilieu.brussels/burgers/tools-en-data/het-milieu-stand-van-zaken/kwaliteit-van-de-buitenlucht-stand-van-zaken>. Geraadpleegd op 12-12-2022.

May X., Ermans T. en Hooftman N. (2019), "Bedrijfswagens: diagnostiek en uitdagingen van een fiscaal regime", Brussels Studies, Synthesenota's, n° 133. URL: <https://journals.openedition.org/brussels/2366?lang=nl>

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2020). 'Overmatige schuldenlast in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, gevolg en verzwarende factor van armoedesituaties: presentatie en analyse van de gegevens van vier schuldbemiddelingsdiensten en van de Centrale voor kredieten aan particulieren'. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2019), Dossier 2019/2 – Iedereen even gezond in Brussel? Recente cijfers en kaarten over sociale ongelijkheden in gezondheid, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie, Brussel

Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad (2017) Inzichten in non take-up van de sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematisch katern van het Armoederapport van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest 2016, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

Parking.Brussels (2020), Autodelen - Evaluatierapport van de gewestelijke spreiding, 16 p.

Perspective.brussels (2021), Monitoring van de publieke woonprojecten in Brussel nr 5, 43 p.

Roberfroid D., Dauvrin M., Keygnaert I., Desomer A., Kerstens B., Camberlin C., Gysen J., Lorant V., Derluyn I. (2015), Welke gezondheidszorg voor personen zonder wettig verblijf? Health Services Research (HSR). Brussel: Federaal Kenniscentrum voor de Gezondheidszorg (KCE). KCE Reports 257Bs. D/2015/10.273/109.

Rygaert X., Vaes B., Vanoverloop J. *et al.* (2021), Chronische ziekten bij mensen met een statuut chronische aandoening: lessen uit een koppeling tussen gegevens van Intego en het InterMutualistisch Agentschap, IMA, Brussel.

Van der Heyden J., Nguyen D., Renard F., Scohy A., Demarest S., Drieskens S., Gisle L. Belgisch gezondheidsonderzoek 2018. Brussel, België: Sciensano; Rapportnummer: 2019/14.440/89.

Zoom op de gemeenten: Oudergem

De publicatie 'Zoom op de gemeenten' van het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad verzamelt en analyseert demografische, socio-economische, welzijns- en gezondheidsindicatoren van de bevolking voor elk van de 19 Brusselse gemeenten. Deze publicatie dient als beleidsondersteunend instrument en geeft het werkveld inzage in de kenmerken van de bevolking waarmee en het grondgebied waarop ze werken.

www.bisa.brussels
www.vivalis.brussels

Ce document est également disponible en français.
Dit document is ook beschikbaar in het Frans.